

**VÝROČNÁ SPRÁVA O ČLENSTVE SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V EURÓPSKEJ ÚNII ZA ROK 2020 A AKTUÁLNE PRIORITY
VYPLÝVAJÚCE Z PRACOVNÉHO PROGRAMU EURÓPSKEJ
KOMISIE NA ROK 2021**

OBSAH

ÚVOD	1
1. VŠEOBECNÉ ZÁLEŽITOSTI.....	3
2. VONKAJŠIE ZÁLEŽITOSTI	9
3. HOSPODÁRSKE A FINANČNÉ ZÁLEŽITOSTI.....	16
4. SPRAVODLIVOSŤ A VNÚTORNÉ ZÁLEŽITOSTI	24
5. ZAMESTNANOSŤ, SOCIÁLNA POLITIKA A ZDRAVIE.....	28
6. KONKURENCIESCHOPNOSŤ.....	33
7. DOPRAVA, TELEKOMUNIKÁCIE A ENERGETIKA.....	39
8. POĽNOHOSPODÁRSTVO, LESNÍCTVO A RYBNÉ HOSPODÁRSTVO	47
9. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	50
10. VZDELÁVANIE, MLÁDEŽ, KULTÚRA A ŠPORT.....	53
11. PRACOVNÝ PROGRAM EURÓPSKEJ KOMISIE NA ROK 2021	59
12. PERSONÁLNE ZASTÚPENIE SR V INŠTITÚCIÁCH EÚ.....	62
ZÁVER.....	66

ÚVOD

Rok 2020 bol pre Európsku úniu bezprecedentným testom vyvolaným vnútornými procesmi, udalosťami v bezprostrednom susedstve, ako aj v globálnom kontexte. Pandémia nového koronavírusu COVID-19 zastihla Európu a partnerov nepripravených. Zaváhanie v prvých mesiacoch poukázalo na niektoré slabé stránky európskeho projektu, neviedlo však k paralýze systému. Naopak, bolo príležitosťou pre urýchlenie reformných procesov a podnietilo modernizačné úsilie zoskupenia. Pomerne rýchly prechod z reakčnej do proaktívnej fázy potvrdil schopnosť Európskej únie mobilizovať sa a s odhodlaním pristúpiť k riešeniu krízovej situácie pri rešpektovaní európskych princípov, vlády práva, vzájomnej solidarity, demokracie a ochrany ľudských práv, a to smerom do vnútra aj voči našim partnerom. Tieto princípy boli smerodajné aj v prístupe a pôsobení Slovenskej republiky v uplynulých mesiacoch. Daný leitmotív bude nepochybne určujúci aj v nasledujúcom období, najmä v prostredí boja proti narastajúcemu populizmu, hybridných aktivít a silnejúcemu vplyvu dezinformačných kampaní a konšpiračných teórií na manipuláciu verejnej mienky a oslabovanie dôvery v demokratické inštitúcie a rozhodovanie.

Pandémia bola súčasne aj jedinečnou príležitosťou demonštrovať solidaritu medzi členskými štátmi a akcieschopnosť EÚ. Členské štáty v spolupráci s Európskou komisiou zabezpečili repatriáciu viac ako 600 tisíc občanov EÚ uviaznutých po celom svete. Slovenská republika sa tiež zapojila a v rámci tohto procesu sme repatriovala 6 469 osôb zo 110 krajín a území sveta. Zároveň Slovenská republika pomohla k návratu 618 občanov iných členských krajín EÚ späť do vlasti a naopak členské krajiny EÚ pomohli návratu 631 slovenským občanom domov.

Celkovo v roku 2020 Európska komisia prijala viac ako 800 neplánovaných opatrení vrátane sprostredkovania spoločného nákupu vakcín a ochranných prostriedkov pre zdravotníkov. Príkladom globálnej solidarity EÚ v boji proti pandémie ochorenia COVID-19 je úsilie o podporu vývoja, financovanie a zabezpečenie bezpečnej a dostupnej vakcíny pre všetkých. Pre tento účel bola prijatá iniciatíva „Tím Európa“ (Team Europe) na pomoc partnerským krajinám v boji proti pandémie a zorganizovaná darcovská konferencia s názvom „Globálna reakcia na koronavírus“ (Coronavirus Global Response) na zabezpečenie univerzálneho prístupu k testovaniu, liečbe a vakcinácii proti novému koronavírusu.

V snahe predísť výrazným hospodárskym škodám došlo k sprístupneniu finančných prostriedkov EÚ a využívaniu flexibility vo fiškálnych pravidlách a pravidlách štátnej pomoci. EÚ s cieľom udržania zamestnanosti operatívne reagovala na potrebu okamžitej finančnej pomoci podnikom mimo iného vytvorením Európskeho nástroja dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (skr. SURE). S cieľom zabezpečiť dostatočné zdroje na modernizáciu národných ekonomík a prekonanie následkov pandémie bola veľkým povzbudením dohoda na Nástroji EÚ pre budúce generácie (NextGenerationEU), ktorý je historickým stimulom pre obnovu a posilnenie odolnosti európskeho hospodárstva. Ďalšie prostriedky budú členskými štátmi k dispozícii aj v rámci nového moderného viacročného finančného rámca 2021-2027.

Uplynulý rok viedol aj k zrýchleniu niektorých procesov a priniesol nové modernizačné príležitosti. Digitálne technológie sa v časoch prísnych protiepidemiologických opatrení stali nenahraditeľnými nástrojmi pre zachovanie medziľudských kontaktov v súkromnej, ako aj profesionálnej sfére. Aj napriek náročnému obdobiu Európska únia a jej členské štáty začali s prípravou základov pre ďalšie systémové zmeny. Európska komisia predstavila nové reformné politiky, ako napríklad Európsku zelenú dohodu, stanovila svoje plány pre digitálnu budúcnosť Európy a tiež prijala plán pre silnú sociálnu Európu s cieľom vykonávať Európsky pilier sociálnych práv. Zároveň pripravila novú modernejšiu priemyselnú stratégiu, plán na lepšiu podporu malých podnikov a opatrenia na posilnenie jednotného trhu. Európska komisia

vypracovala novú stratégiu EÚ pre bezpečnostnú úniu na ochranu občanov EÚ a podporu európskeho spôsobu života za súčasného rešpektovania európskych hodnôt a zásad. Snahou o nový začiatok diskusie o migračnej politike EÚ bolo predstavenie návrhu Nového paktu o migrácii a azyle taktiež z dielne Európskej komisie. Koncom roka Európska komisia zverejnila Akčný plán pre európsku demokraciu ako súbor opatrení pre posilnenie demokracie v EÚ v kontexte výziev digitálnej éry. Predstavila tiež novú Stratégiu kybernetickej bezpečnosti so zámerom posilniť odolnosť EÚ voči kybernetickým hrozbám a podporiť otvorený, stabilný a bezpečný globálny kybernetický priestor. Slovenská republika sa otvorene, no s vlastným kritickým názorom, prihlásila k viacerým iniciatívam vrátane zelenej tranzície a ambicióznym klimatickým záväzkom EÚ do roku 2050. Aktívne participovala na tvorbe viacročného finančného rámca zodpovedajúceho potrebám doby, so zachovaním rovnováhy medzi tradičnými politikami ako sú politika súdržnosti a spoločná poľnohospodárska politika, ako aj na nové priority, k akým patrí problematika klimatických zmien, obrana a bezpečnosť. Aktívne pôsobila v oblasti vonkajších vzťahov EÚ, jednoznačne podporila demokratizačné procesy v Bielorusku, principiálny postoj zaujala aj pri rozširovacom procese únie, resp. situácii vo Venezuele.

Paralelne s prípravou nových iniciatív prebiehali komplikované rokovania so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska. Až v závere minulého roka došlo k uzavretiu dohody o usporiadaní vzťahov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, ktorej nosným prvkom je Dohoda o obchode a spolupráci. Dohoda vstúpila do predbežného uplatňovania v plnom rozsahu od 1. januára 2021.

Úspešné zvládnutie kríz a následná hĺbková reflexia otvára príležitosti do budúcnosti. EÚ si z pandémie odnáša lekciu o potrebe väčšej flexibility a intenzívnejšej spolupráce a koordinácie medzi inštitúciami a jednotlivými členskými štátmi. Pandémia dala podnet pre diskusiu o potrebe posilnenia celkovej vnútornej stability a odolnosti EÚ, ako aj jej sebestačnosti v kľúčových zdrojoch a kritických segmentoch výrobo-dodávateľských reťazcov. Spustenie komplexnej debaty o budúcnosti EU/Európy v rámci plánovanej Konferencie o budúcnosti Európy sa z mája 2020 najmä z dôvodu pandémie COVID-19 presunulo na rok 2021.

1. VŠEOBECNÉ ZÁLEŽITOSTI

Viacročný finančný rámec 2021 – 2027 (VFR)

V roku 2020 poznačenom pandémiou COVID-19 sa Európska únia ocitla na prahu najťažšej ekonomickej krízy počas svojej existencie. S cieľom riešiť túto bezprecedentnú situáciu v júli 2020 lídri EÚ počas nemeckého predsedníctva (DE PRES) odsúhlasili celkový objem VFR 1 074 mld. EUR a protikrizového Nástroja obnovy EÚ 750 mld. EUR, s pomerom 390 mld. granty a 360 mld. EUR pôžičky pre členské štáty (ČŠ). Dohoda lídrov EÚ bola následne v decembri 2020 schválená všetkými členskými štátmi EÚ a tiež Európskym parlamentom. Pre SR z tejto dohody vyplývajú celkové príjmy v objeme 26 mld. EUR, z toho 18,5 mld. EUR z VFR a 7,5 mld. EUR z Nástroja obnovy EÚ. Súčasťou dohody je aj prepojenie na dodržiavanie zásad právneho štátu formou všeobecného režimu kondicionality na ochranu rozpočtu EÚ, v zmysle ktorej nedodržiavanie zásad právneho štátu musí mať priamy vplyv na rozhodovanie o rozpočte Únie.

Na zabezpečenie financovania VFR, v súlade so závermi Európskej rady, bude zreformovaný **systém vlastných zdrojov**. a Popri existujúcich odvodov ako sú clá a príspevky členských štátov založené na dani z pridanej hodnoty (DPH – zjednodušenie zmrazením váženej priemernej sadzby) a na hrubom národnom dôchodku (HND), bude zavedený nový odvod založený na množstve nerecyklovaných plastových obalov. Okrem príspevku založenom na **plastovom odpade** plánuje EÚ v zmysle dohody Rady EÚ a EP od roku 2021 zaviesť aj vlastný zdroj, ktorý bude založený na systéme **obchodovania s emisiami** (ETS). Ďalšie plánované nové vlastné zdroje – vrátane mechanizmu úpravy uhlíkových hraníc (od 2023), digitálneho poplatku (od 2023), odvodu založeného na dani z finančných transakcií, ako aj príspevku spojeného s aktivitami spoločností na vnútornom trhu (2026) - by mali slúžiť na financovanie platieb a úrokov poskytnutých v rámci Plánu obnovy EÚ. Toto by sa malo prejaviť na znížení národných príspevkov členských štátov.

Súčasťou dohody na VFR 2021-2027 a Plánu obnovy je teda aj reforma balíka opatrení k vlastným zdrojom, ktorý bude musieť byť ratifikovaný členskými štátmi v zmysle ich národných procedúr. K hlavným zmenám tejto reformy patrí aj **zvýšenie stropov na pokrytie platobných rozpočtových prostriedkov** na 1,4% HND všetkých členských štátov **a na pokrytie viazaných rozpočtových prostriedkov** na 1,46%. Zároveň sa **na pokrytie splácania požiadaných prostriedkov určených na riešenie dôsledkov krízy COVID-19 sa výška stropov dočasne zvyšuje** o 0,6%. Súčasťou dohody je aj **zachovanie rabatov** aj v rámci VFR 2021-2027 pre vybrané členské štáty. Ich zrušenie by malo za následok podstatné zníženie príjmu z VFR a Plánu obnovy.

Príprava Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027 (PD SR) a operačných programov SR na roky 2021 – 2027

V rámci prípravy dokumentov na nové programové obdobie 2021 – 2027 prebiehala počas roka 2020 príprava PD SR v súlade s princípom partnerstva, v zmysle návrhu všeobecného nariadenia EÚ, a to konkrétne prostredníctvom práce nasledujúcich partnerských platforiem - **Pracovná skupina „Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+“, Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027**, ako aj ad hoc **koordináčnych a pracovných zasadnutí**.

Uznesením vlády SR č. 329/2020 zo dňa 27. mája 2020 bol Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu určený ako **riadiaci orgán pre operačný program Slovensko**. Zároveň došlo zákonom č. 134/2020 Z. z. k transformácii Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu na **Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR)**.

Koncom roka 2020 sa uskutočnili **národné konzultácie k eurofondom 2021 – 2027** k prioritám PD SR rozdelené podľa jednotlivých cieľov politiky súdržnosti EÚ: 1. Inteligentnejšia Európa, 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa, 4. Sociálnejšia Európa, 5. Európa bližšie k občanom. Záverečné 6. kolo národnej konzultácie k eurofondom 2021 – 2027, ktoré bolo určené pre širokú verejnosť pokrývalo všetkých 5 cieľov politiky súdržnosti EÚ zahrnutých v rámci PD SR.

Začiatkom roku 2021 bude pokračovať príprava návrhu PD SR s cieľom finalizácie investičných priorit SR na roky 2021 – 2027, ako aj proces spracovania podkladov k ostatným častiam PD SR. **V priebehu roku 2021 sa očakáva schválenie PD SR a operačných programov vládou SR a následné predloženie týchto dokumentov na oficiálne schválenie EK. V I. polroku 2021 sa zo strany EÚ očakáva schválenie viacerých dôležitých legislatívnych návrhov EÚ v oblasti politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027.**

Vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ

31. januára 2020 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska formálne vystúpilo z Európskej únie. Vystúpenie sa uskutočnilo riadeným spôsobom na základe Dohody o vystúpení, ktorá je právnym rámcom a definuje vysporiadanie doterajších záväzkov. Od 1. februára 2020 do 31. decembra 2020 plynulo **prechodné obdobie**, počas ktorého pre občanov a podnikateľov z členských štátov EÚ a UK platili nezmenené podmienky ako počas členstva UK v EÚ.

24. decembra 2020 sa vyjednávacím tímom EÚ a UK **podarilo dosiahnuť dohodu o usporiadaní budúcich vzťahov**. Angažovanosť členských štátov, vrátane SR, prispela k expresnému schvaľovaniu textu dohody, následnému podpisu 30. decembra 2020 predstaviteľmi inštitúcií EU a uverejneniu v Úradnom vestníku EÚ 31. decembra 2020. Zmluva tak vstúpila **do predbežného uplatňovania** v plnom rozsahu od 1. januára 2021. Ukončenie riadneho ratifikačného procesu je plánované v prvom polroku 2021. Nové partnerstvo EÚ so Spojeným kráľovstvom rámcuje najmä **Dohoda o obchode a spolupráci**. Okrem obchodu s tovarom a službami, táto časť rieši aj širokú škálu ďalších oblastí- hospodárska spolupráca, štátna pomoc, daňová transparentnosť, letecká a cestná doprava, energetika a udržateľnosť, rybolov, ochrana údajov, ako aj koordinácia sociálneho zabezpečenia. Dohoda stanovuje aj nový rámec presadzovania práva a justičnej spolupráce v trestnoprávných a občianskych veciach. Jej dôležitou súčasťou sú mechanizmy pre riešenie sporov a postupy jej uplatňovania v praxi a kontroly. Dohoda o usporiadaní vzťahov reflektuje pozíciu Rady EÚ, ktorú Slovenská republika na základe jasného mandátu presadzovala počas 11 mesačného negociačného maratónu medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom.

Dohoda predstavuje pevný rámec pre zachovanie dlhodobého partnerstva a spolupráce. Spojené kráľovstvo však opustilo ekosystém EÚ, odišlo z colnej únie a jednotného trhu, čo sa od 1. januára 2021 dotklo občanov a podnikateľov.

V nasledujúcich mesiacoch sa EÚ sústreďí na ukončenie ratifikačného procesu a správnu implementáciu dohody aj Dohody o vystúpení, nielen s dôrazom na obchod, ale aj ochranu záujmov a práv občanov EÚ v Spojenom kráľovstve.

Rozširovanie

Rok 2020 začal z hľadiska politiky rozširovania optimisticky – v marci 2020 sa podarilo dosiahnuť dohodu o otvorení prístupových rokovaní s **Albánskom a Severným Macedónskom** a úprave metodológie prístupového procesu. V apríli 2020 vyslala EÚ signál regiónu vymenovaním Miroslava Lajčáka do funkcie **osobitného zástupcu EÚ pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou** a pre iné regionálne otázky týkajúce sa západného Balkánu.

Ďalším pozitívnym krokom bolo otvorenie poslednej prístupovej kapitoly (č. 8 – *Hospodárska súťaž*) s Čiernou Horou.

V ďalšom období sa však túto pozitívnu dynamiku nepodarilo udržať a to aj v dôsledku prehlbujúcich sa bilaterálnych nezhôd medzi niektorými členskými štátmi a kandidátmi na členstvo. EÚ nedokázala nájsť kompromis v otázke negociačných rámcov pre budúce prístupové rokovania s Albánskom a Severným Macedónskom. Nebolo tak možné zvolať prvé medzivládne konferencie a technické otvorenie rokovaní.

Rovnako neboli prijaté každoročné závery k rozširovaniu a procesu stabilizácie a pridruženiu. Pre nesúhlas so vnášaním bilaterálnych (historicky citlivých) otázok do procesu, ich prijatie v decembri **2020 zablokovala Slovenská republika, s podporou Českej republiky, s úmyslom uchrániť proces pred ďalšou diskreditáciou.** Dá sa očakávať, že otázka negociačných rámcov, ako i záverov k rozširovaniu (základom však už budú hodnotiace správy EK z roku 2021), bude agende rozširovania dominovať minimálne v prvej polovici roka 2021.

Agendu „Dialógu Belehrad–Priština“ sa po vymenovaní M. Lajčáka v júli 2020 do funkcie osobitného zástupcu EÚ (EUSR) podarilo reštartovať. Doposiaľ došlo k dohode v témach nezvestných a presídlených osôb a hospodárskej spolupráce. Pokračovanie dialógu bude možné najskôr po predčasných parlamentných voľbách v Kosove (14.2.2021) a následnom nástupe novej exekutívy s potrebným mandátom.

Prístupové rokovania **Turecka** ostávajú naďalej de facto pozastavené vzhľadom na kritické hodnotenie stavu demokracie v Turecku a najnovšie aj aktivity Turecka vo východnom Stredomorí ohrozujúce niektoré členské štáty EÚ.

Z pohľadu SR je v oblasti rozširovania pre rok 2021 prioritou naplnenie záväzku EÚ bezodkladne otvoriť prístupové rokovania s Albánskom a Severným Macedónskom. SR naďalej zastáva principiálnu pozíciu vychádzajúcu zo strategického vnímania prístupového procesu, ktorý by mal byť založený na kondicionalite a princípe vlastných zásluh, bez jeho zaťažovania bilaterálnymi témami.

Strategická komunikácia a budovanie odolnosti voči hybridným hrozbám

Pandémia a s ňou spojená infodémia množstva dezinformácií, hoaxov a konšpiračných teórií v digitálnom priestore a na sociálnych sieťach vyvolala potrebu prehodnotiť efektívnosť strategickej komunikácie na celosvetovej, európskej i národnej úrovni a jej dopadu. Nová situácia vyvolala potrebu väčšej transparentnosti a zodpovednosti tzv. nových médií a online platforiem a ich regulácie k na národnej, ako aj celoeurópskej úrovni v línii „čo je nezákonné off-line, by malo byť nezákonné aj „on-line“.

SR sa v roku 2020 aktívne zúčastňovala na úsilí zameranom na posilnenie nástrojov a akcieschopnosti EÚ a jej členských štátov voči hybridnému pôsobeniu, a to aj prostredníctvom aktívneho pôsobenia v **Horizontálnej pracovnej skupine EÚ pre budovanie odolnosti voči hybridným hrozbám.** V nadväznosti na masívne šírenie dezinformácií v súvislosti s pandemiou COVID-19 sa SR pripojila ku skupine štátov presadzujúcich razantnejší postup EÚ voči dezinformáciám, vrátane lepšej koordinácie aktivít, jednotného vystupovania, identifikácie a pomenovania šíriteľov dezinformácií, ako aj zefektívnenia regulačného rámca na sociálnych sieťach. Viacero z týchto bodov sa nakoniec odzrkadlilo v navrhovaných opatreniach Akčného plánu pre európsku demokraciu, ktorý Komisia zverejnila koncom roka 2020, s cieľom posilniť odolnosti demokratických procesov v EÚ v kontexte výziev digitálnej éry. Ten sa v otázke regulácie digitálnych platforiem dopĺňa aj s návrhom Aktu o digitálnych službách, ktorý Komisia zverejnila taktiež koncom roka 2020.

Za dôležitý krok možno považovať aj vstup **Slovenska do Európskeho centra výnimočnosti pre budovanie odolnosti voči hybridným hrozbám** v Helsinkách v auguste 2020, vďaka čomu bude mať lepší prístup k aktuálnym informáciám a skúsenostiam iných krajín v tejto oblasti a bude sa môcť priamo zapojiť do zdieľania informácií, výskumných projektov, odborných podujatí a ďalších aktivít v spoločnom úsilí o posilňovanie našej odolnosti voči hybridným hrozbám.

V roku 2020 boli prvýkrát aplikované nástroje **spoločnej diplomatickej reakcie EÚ voči škodlivým kybernetickým operáciám** (EU Cyber Diplomacy Toolbox) s použitím kybernetického sankčného režimu. Zo strany EÚ boli uvalené sankcie voči 6 fyzickým osobám a 3 entitám zodpovedným alebo spolupracujúcim na realizácii kybernetických útokov voči cieľom v EÚ alebo jej partnerom, čím sa v praxi ukázala odhodlanosť EÚ reagovať na škodlivé aktivity realizované v kybernetickom priestore."

Právny štát

V roku 2020 Európska komisia zriadila **permanentný mechanizmus na ochranu právneho štátu v EÚ** v podobe tzv. Cyklu preskúmania právneho štátu (Rule of law Review Cycle). Ide o nový mechanizmus založený na pravidelnom (ročnom) monitorovaní dôležitých aspektov právneho štátu v krajinách EÚ, ktorého snahou je predchádzať jeho prípadným porušeniam. V pilotnom ročníku sa v centre pozornosti ocitli 4 okruhy otázok – fungovanie justície, protikorupčné opatrenia, nezávislosť médií a ostatné ústavné otázky ako napr. systém kontrol a protiváh pri legislatívnom procese či otázka mandátu ombudsmana a pod. Hodnotené boli všetky členské štáty osobitne, ako aj celková úroveň fungovania právneho štátu v EÚ. Diskusia ministrov na úrovni Rady pre všeobecné záležitosti bola z veľkej časti venovaná práve novému mechanizmu. K tejto otázke sa Slovensko stavia jednoznačne v prospech nového mechanizmu, pričom otázku ochrany a posilnenia právneho štátu vníma ako dôležitú súčasť spoločného úsilia.

V roku 2020 pokračovala aj diskusia ku **konaniam podľa čl. 7 Zmluvy o EÚ voči Poľsku a Maďarsku**, k výraznému posunu však nedošlo. Rada pre všeobecné záležitosti sa tejto problematike venovala v priebehu roku iba jedenkrát na svojom septembrovom zasadnutí, na ktorom Európska komisia zhrnula aktuálnu situáciu. Obavy z nedodržiavania princípov právneho štátu však naďalej pretrvávajú u oboch krajín. Slovensko zastáva názor, že v konštruktívnom dialógu s partnermi treba zotrvať. Zatiaľ čo v prípade Poľska je kritizovaná reforma súdnictva, Maďarsko čelí kritike vo viacerých oblastiach vrátane plurality médií, akademickej slobody či financovania zahraničných mimovládnych organizácií. V roku 2020 sa neuskutočnilo žiadne ďalšie kolo vypočutia, pokračovanie diskusie sa predpokladá aj v nadchádzajúcom roku.

Harmonizácia práva a konania o porušení zmlúv

Slovenský právny poriadok (a každý právny predpis) je v celom rozsahu ovplyvnený členstvom Slovenskej republiky v Európskej únii a záväzkami z toho plynúcimi. Okrem právne záväzných aktov Európskej únie sú referenčným rámcom pre slovenský právny poriadok aj všeobecné zásady a princípy práva Európskej únie a judikatúra Súdneho dvora Európskej únie.

Čo sa týka právnych aktov Európskej únie, ktoré majú zásadný vplyv na právny poriadok SR, bolo v roku 2020 publikovaných v Úradnom vestníku Európskej únie približne 30 smerníc, okolo 950 nariadení a takmer rovnaký počet rozhodnutí. Výraznejší pokles nastal v prípade smerníc (EÚ). V porovnaní s rokom 2019 sa ich počet prepadol o viac ako polovicu (70). Nariadení (EÚ) je približne rovnaký počet ako pred rokom a pri rozhodnutiach (EÚ) došlo k poklesu takmer o tretinu.

Napriek zdanlivo nízkemu počtu smerníc Európskej únie je potrebné ich transpozícií venovať náležitú pozornosť. Nesprávna alebo neúplná transpozícia smernice predstavuje priame porušenie povinností členského štátu Európskej únie podľa článku 288 Zmluvy o fungovaní EÚ, v dôsledku čoho môže Európska komisia iniciovať proti Slovenskej republike konanie pre porušenie povinností. To môže vyústiť až do podania žaloby na Súdnom dvore Európskej únie. Počet smerníc, s ktorých prebratím bola Slovenská republika v roku 2020 v omeškaní varioval; ku koncu novembra 2020 bol transpozičný deficit na úrovni 17 smerníc.

Neformálne riešenie problémov súvisiacich s nesprávnou transpozíciou alebo aplikáciou právne záväzných aktov Európskej únie, či všeobecných zásad a princípov práva Európskej únie, prebieha medzi členskými štátmi a Európskou komisiou aj na úrovni systému EU Pilot a siete SOLVIT. Vďaka fungovaniu týchto platforiem sa podarilo identifikovať a iniciovať korekcie nesúladnej vnútroštátnej legislatívy vo viacerých prípadoch.

K 31.12.2020 viedla EK vo vzťahu k **SR 59 konaní o porušení zmlúv** podľa článku 258, **0 konaní** podľa článku 259 a 260 Zmluvy o fungovaní EÚ. Z celkového počtu, 59 konaní bolo: 46 v štádiu formálneho oznámenia, 9 v štádiu odôvodneného stanoviska, 1 v štádiu dopĺňujúce odôvodnené stanovisko, v 1 konaní EK rozhodla o podaní žaloby na Súdny dvor EÚ a v 2 konaniach bola podaná žaloba na Súdny dvor EÚ.

Z celkového počtu 59 konaní bolo: 26 vedených z dôvodu neoznámenia transpozičných opatrení k smerniciam, 11 z dôvodu nesprávnej transpozície smerníc, 10 pre nesprávnú aplikáciu práva EÚ a 12 konaní bolo vedených z iných dôvodov.

V predchádzajúcom roku bolo k 31. decembru voči SR vedených **48 konaní** o porušení zmlúv, z čoho bolo: 17 konaní vedených z dôvodu neoznámenia transpozičných opatrení k smerniciam, 9 konaní z dôvodu nesprávnej transpozície smerníc, 11 pre nesprávnú aplikáciu sekundárneho práva EÚ a 11 konaní bolo vedených z iných dôvodov.

Napriek **nárast počtu konaní (+11 oproti r. 2019)** patrí **SR dlhodobo k štátom s nižším počtom konaní** o porušení zmluvy vedených podľa článku 258 -260 Zmluvy o fungovaní EÚ.

Konferencia o budúcnosti Európy

Rok 2020 sa mal vo veľkej časti niesť v znamení Konferencie o budúcnosti Európy. Myšlienku tohto projektu predstavila predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová vo svojom programovom zameraní v decembri 2019. Konferencia má slúžiť ako **otvorená a inkluzívna platforma** pre občanov, občiansku spoločnosť, európske inštitúcie, vlády a parlamenty členských krajín s cieľom navrhnúť zmeny vo fungovaní a prioritách EÚ. Európska komisia a Európsky parlament prijali deklarácie ku Konferencii už v januári 2020. Pôvodný štart Konferencie, ktorá má trvať dva roky, bol naplánovaný na máj 2020. Z dôvodu absencie medziinštitucionálnej dohody (EK, EP, Rady) o mandáte Konferencie, jej riadení, formáte, štruktúre, témach a cieľoch, ako aj z dôvodu pandémie COVID-19 sa pôvodný plán nepodarilo dodržať.

V roku 2021 sa počas portugalského predsedníctva v Rade EÚ (PT PRES) očakáva dohoda v medzi inštitucionálnych rokovaniach (EK, EP, Rada EÚ) ohľadom mandátu a jej riadenia. Konferencie a k jej následnému spusteniu. Realistickým dátumom sa predbežne javí symbolický dátum 9. máj – Deň Európy.

Slovenská republika sa od ohlásenia plánov predsedníčky Európskej komisie aktívne pripravuje na Konferenciu o budúcnosti Európy. Podľa pripraveného konceptu MZVEZ SR budú **národnú Konferenciu o budúcnosti Európy v SR rámcovať dva piliere**. Prvým je pokračovanie projektu **MYSMEEU** – zameraného na širšiu verejnosť, outdoorové podujatia, verejné debaty, podujatia na školách. Druhým pilierom je **Národný konvent o EÚ**, v rámci

ktorého sa plánujú odborné diskusie k sektorovým politikám EÚ, s cieľom rozpracovať diskutované témy a spracovať odporúčania pre vládu. Zastrešujúcim prvkom celej Konferencie majú byť 3 hlavné konferencie – otváracia, strednodobá hodnotiaca a záverečná. Výzvou v aktuálnom kontexte pandémie bude vhodné nastavenie formátu s využitím online/virtuálnych platforiem.

Štatistika

Európsky štatistický program na roky 2021 – 2027 (EŠP) bol schválený ako súčasť nariadenia o Programme pre jednotný trh, SR návrh vo všeobecnosti podporovala. Ciele tohto viacročného programu prispievajú k plneniu politík Únie, a sú zamerané aj na rozvoj štatistík, ktoré podporia, napr. Európsku zelenú dohodu, Stratégiu EÚ v oblasti plastov, štatistiku týkajúcu sa klímy, využitie výhod v oblasti revolúcie dát a prechod na dôveryhodné inteligentné štatistiky.

V oblasti makroekonomických štatistík bolo v októbri 2020 prijaté vykonávacie nariadenie Komisie, ktorým sa stanovuje štruktúra a detaily popisu zdrojov a metód na tvorbu agregátov hrubého národného dôchodku a ich zložiek v súlade s Európskym systémom účtov (ESA 2010). V zmysle tohto nariadenia SR pripraví v roku 2021 nový **popis zdrojov a metód zostavenia hrubého národného dôchodku**.

V štatistike poľnohospodárstva na jeseň 2020 začal zber údajov **poľnohospodárskeho cenzu 2020**, ktoré predstavujú údajovú základňu pre spracovanie výstupov v súlade s požiadavkami európskej legislatívy a požiadavkami národných užívateľov. V roku 2021 budú pokračovať práce na pripomienkovaní prebiehajúcej revízie legislatívnych pravidiel o **štatistikách poľnohospodárskych vstupov a výstupov (SAIO)** vzťahujúcich sa k spoločnej poľnohospodárskej štatistike.

V júli 2020 bolo prijaté vykonávacie nariadenie EP a Rady EÚ stanovujúce technické špecifikácie, podrobnosti štruktúry požiadaviek a prenosu údajov vyplývajúce z nového nariadenia o **európskych podnikových štatistikách**, ktoré sa uplatňuje od 1.1.2021. V rámci požiadaviek uvedeného vykonávacieho nariadenia budú pokračovať aj v roku 2021 prípravné práce zamerané na plnenie požiadaviek v jednotlivých doménach podnikových štatistík, vrátane prác na metodických usmerneniach a manuáloch.

Prioritou roku 2021 v oblasti sociálnych štatistík je realizácia sčítania obyvateľov v rámci **sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021**. Sčítanie je plne elektronické a kombinuje údaje od obyvateľov s dostupnými a relevantnými údajmi administratívnych zdrojov. Doba sčítania bude od 15.2. do 31.3.2021 a prvé základné výsledky plánuje SR prezentovať už v roku sčítania. Počas doby sčítania obyvateľov od 15.2. do 31.3.2021 bude obyvateľ plniť svoju sčítaciu povinnosť vyplnením elektronického formulára na sčítanie obyvateľov a podľa účinného znenia zákona č. 223/2019 Z. z. budú obce v súčinnosti so Štatistickým úradom SR poskytovať aj službu asistovaného sčítania tým obyvateľom, ktorí sa nedokážu sčítať prostredníctvom elektronických formulárov sami a ani s pomocou blízkych osôb alebo iných osôb, s ktorými žijú v jednej bytovej domácnosti. Z dôvodu závažnej epidemiologickej situácie spôsobenej pretrvávajúcim šírením nového koronavírusu (ďalej len „ochorenie COVID-19“) v Slovenskej republike vláda SR a Úrad verejného zdravotníctva SR prijali opatrenia na ochranu verejného zdravia s cieľom znížiť riziko počtu postihnutých ochorením COVID-19. Z týchto dôvodov bol posunutý termín vykonania asistovaného sčítania obyvateľov v čase od 1.4. do 31.10.2021.

V oblasti sociálnych štatistík pokrytých najmä výberovými zisťovaniami v domácnostiach budeme podľa možností reflektovať aj dopady pandémie COVID-19 (napr. zisťovanie o životných podmienkach, štatistika úmrtnosti).

V rámci **Európskeho štatistického systému** (EŠS) sa v novembri 2020 začalo 3. kolo odborného partnerského hodnotenia („peer review“), ktorého cieľom je preskúmať súlad EŠS s Kódexom postupov a pomôcť štatistickým orgánom tvoriacim EŠS ďalej zlepšovať a rozvíjať národné štatistické systémy. Samotné preskúmanie bude realizované v období 2021 – 2023 vo všetkých členských krajinách EÚ, ESVO a v Eurostate. V SR sa „peer review“ bude týkať **Štatistického úradu SR a vybraných iných vnútroštátnych orgánov zodpovedných za rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky.**

2. VONKAJŠIE ZÁLEŽITOSTI

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP)

Aj v roku 2020 sa SZBP odvíjala **od Globálnej stratégie EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku z roku 2016**, ktorá definuje základné záujmy, priority a princípy angažovanosti EÚ v medzinárodnom prostredí. Ku globálnym výzvam v oblasti SZBP pribudla pandémia koronavírusu, ktorá ešte urýchlila viaceré už existujúce negatívne trendy v medzinárodnom usporiadaní a oslabil už aj tak podkopávaný systém multilateralizmu.

Podľa správy vysokého predstaviteľa EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku EÚ o SZBP za rok 2020 je v EÚ potrebný strategickejší prístup k manažovaniu našich zraniteľností a závislostí najmä v oblasti ochrany zdravia, hospodárstva, bezpečnosti či kritickej infraštruktúry. Správa uvádza, že pre obranu našich záujmov a hodnôt bude dôležité posilnenie našej odolnosti voči vonkajším šokom a zasahovaniu, ako aj a posilnenie schopnosti jednotne a včas konať.

Najzásadnejšou prekážkou väčšej efektivity EÚ v oblasti SZBP sú individuálne záujmy členských štátov a nedostatočné dodržiavanie a uplatňovanie dohodnutých spoločných pozícií EÚ. Akcieschopnosť EÚ je ovplyvnená aj náročným procesom tvorby spoločných pozícií EÚ. Viaceré členské štáty (a EK) vidia cestu k väčšej akcieschopnosti v uplatňovaní hlasovania kvalifikovanou väčšinou (QMV) vo vybraných otázkach SZBP. Konkrétny návrh EK a Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) – uplatniť QMV pri implementácii ľudskoprávnej politiky EÚ voči tretím krajinám – však nenašiel u členských štátov dostatočnú podporu.

Silné transatlantické partnerstvo má zásadný význam pre bezpečnosť a prosperitu EÚ. Nástup novej administratívy USA preto SR vníma ako príležitosť pre obnovu transatlantických vzťahov, osobitne vzťahov EÚ s USA. SR má záujem posilňovať vzťahy EÚ s USA ako plnohodnotnú súčasť transatlantického partnerstva, popri kolektívnej obrane pod záštitou NATO a bilaterálnych reláciách jednotlivých členských štátov. SR sa zasadila za zavedenie pravidelného dialógu na najvyššej politickej úrovni, ktorý vo vzťahoch EÚ-USA v ostatnej dobe stagnoval. Slovenská republika podporuje návrh EK a vysokého predstaviteľa pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku EÚ pre novú, na budúcnosť orientovanú transatlantickú agendu pre globálnu zmenu z decembra 2020.

Po zmarených prezidentských voľbách v **Bielorusku** sa krajina dostala do krízy vyznačujúcej sa systematickým porušovaním ľudských práv a stupňujúcim sa represiam zo strany režimu a násilím bezpečnostných zložiek voči i pokojne protestujúcej prodemokratickej časti bieloruskej spoločnosti. EÚ neuznala výsledok zmanipulovaných volieb a vyzvala na vyriešenie krízy realizáciou inkluzívneho politického dialógu. Po absencii zmeny správania režimu EÚ reagovala prijatím reštriktívnych opatrení voči jednotlivcom a entitám zodpovedným za falšovanie volieb a povolebné násilie, výrazne zvýšila podporu bieloruskej občianskej spoločnosti a nezávislým médiám a zrevidovala vzťahy s bieloruskými inštitúciami. SR sa zasadzovala o prípravu ekonomického plánu pre demokratické Bielorusko, ktorý EK predstaví

v roku 2021. Podpora prodemokratickej časti bieloruskej spoločnosti predstavuje pre SR hodnotovú záležitosť.

Suverénna, stabilná, demokratická a prosperujúca **Ukrajina** je zahraničnopolitickým a bezpečnostným záujmom SR. SR konzekventne presadzuje a podporuje suverenitu, územnú celistvosť, stabilitu a prosperitu Ukrajiny. Reformný proces na Ukrajine nemá alternatívu a v súčasnosti potrebuje novú dynamiku. Predovšetkým EÚ má potenciál zásadne vplyvať na realizáciu reforiem na Ukrajine, SR sa zasadzuje za čo najkomplexnejšiu pomoc EÚ. Ukrajina musí zostať v centre pozornosti EÚ.

Rok 2020 bol pre politiku **Východného partnerstva** (EaP) dôležitý z hľadiska pokračovania procesu nastavenia nových dlhodobých priorít EaP, ktoré by mali byť prijaté na samite EaP v roku 2021. SR dlhodobo podporuje ciele a priority EaP a aktívne sa podieľa na ich formulovaní a aktualizácii. SR presadzuje úzky politický dialóg a postupnú integráciu partnerov, ktorí o to prejavia záujem do vnútorného trhu EÚ, ako aj posilnenie sektorovej spolupráce a dôslednú realizáciu štrukturálnych reforiem. Osobitnú pozornosť je naďalej potrebné venovať otázkam demokracie a právneho štátu, strategickej komunikácii a celkovému posilňovaniu odolnosti východných partnerov.

Vo vzťahoch EÚ s Ruskom nedošlo v roku 2020 k zmene. Únia voči Rusku pokračuje v politike kritického dialógu a uplatňovania sankcií. Aj keď je zmrazený dialóg na najvyššej úrovni, pokračovala selektívna spolupráca v zmysle platných piatich vodiacich princípov politiky EÚ voči Rusku. Medzi hlavné podmienky zlepšenia vzťahov EÚ s Ruskom naďalej patrí úplná implementácia Minských dohôd, kde v uplynulom roku zo strany Ruska nedošlo k výraznejším pozitívnym krokom. EÚ zásadne odsúdila otravu ruského opozičného predstaviteľa Alexeja Navalného v auguste 2020 SR má záujem o rozvoj dobrých vzťahov s Ruskom, od ktorého by sme očakávali konštruktívnejšie postoje pri riešení mnohých globálnych výziev, aby sme s ním mohli nadviazať partnerský vzťah. Jeho konfrontačný prístup vo vojenskej, bezpečnostnej a politickej oblasti, ktorý pokračoval aj v roku 2020, však zároveň považujeme za hlavnú výzvu pre euroatlantickú bezpečnosť.

Ponukou prehĺbenia spolupráce v oblastiach ako hospodárstvo a obchod, migrácia či kontakty medzi ľuďmi sa EÚ usilovala zvrátiť negatívny vývoj vzťahov s **Tureckom**. Keďže Turecko nepoľavilo v prieskumných aktivitách vo výlučných ekonomických zónach Grécka a Cypru, odpoveďou EÚ bolo rozšírenie reštriktívnych opatrení voči Turecku. Na druhej strane ponuka pozitívnej agendy rovnako ako komunikačné kanály ostávajú na strane EÚ otvorené, za podmienky pripravenosti Ankary riešiť spory prostredníctvom dialógu a v súlade s medzinárodným právom a jeho princípmi.

Stabilita **južného susedstva** je v strategickom záujme EÚ. Aj pri príležitosti 25. výročia Barcelonského procesu sa EÚ zaoberala spôsobmi ako posilniť partnerstvo s krajinami južného susedstva. Situácia na Blízkom východe bola ovplyvnená aj vývojom v blízkovýchodnom mierovom procese, anekčnými plánmi Izraela či normalizačnými dohodami s vybranými arabskými krajinami. EÚ bola vokálnym oponentom jednostranných krokov, ktoré by ohrozili dvojštátne riešenie. EÚ sa aktívne podieľala aj na stabilizácii Líbye. EÚ podporuje plnenie záverov Berlínskeho procesu k Líbyi pod vedením OSN. Konkrétnym príspevkom EÚ je spustenie operácie EUNAVFOR MED Irini, ktorá prispieva k implementácii zbrojného embarga OSN voči Líbyi.

Mimoriadne zložitá je naďalej situácia v **Sýrii**, kde už takmer desať rokov pokračuje konflikt charakterizovaný pretrvávajúcim násilím, porušovaním medzinárodného a humanitárneho práva a vážnou humanitárnou krízou. EÚ podporuje jednotu, suverenitu a teritoriálnu integritu Sýrie a dosiahnutie trvalého riešenia sýrskeho konfliktu na základe politických rokovaní, plnej implementácie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN 2254 a Ženevského komuniké. Mimoriadne

vážna je aj situácia sýrskych utečencov v okolitých krajinách, ktorým EÚ poskytuje podporu. EÚ zdôrazňuje potrebu vytvoriť podmienky pre bezpečný a dobrovoľný návrat sýrskych utečencov a vnútorne vysídlených osôb v súlade s medzinárodným právom.

Región Ázie a Tichomoria je hnacím motorom svetového ekonomického rastu a dôležitou súčasťou ekonomickej obnovy Európy po pandémie. Prístup EÚ k Číne vychádza z jej realistického vnímania zohľadneného v Strategickom výhľade vzťahov EÚ-Čína 2019, ktorý definuje Čínu ako partnera na rokovanie, hospodárskeho konkurenta a systémového rivala. Prioritou EÚ je nastavenie pragmatických a vyvážených vzťahov založených na vzájomnom rešpekte a reciprocite, a to hlavne v obchodných vzťahoch – rovnaké pravidlá, otvorenosť a transparentnosť. SR sa zasadzuje za konštruktívny dialóg EÚ s Čínou s dôrazom na multilateralizmus, rešpektovanie a dodržiavanie medzinárodných pravidiel a hľadanie spoločných riešení pre regionálne a globálne výzvy.

Afrika a Európa sú najbližšími susedmi so širokým prienikom záujmov. Aj preto mal byť rok 2020 z pohľadu novej EK „rokom Afriky“. Hoci v mnohých krajinách dochádza k pozitívnym zmenám za posledné dve desaťročia, väčšina afrických krajín ostáva politicky aj ekonomicky veľmi krehká, pričom pandémia priniesla ďalšiu záťaž a zároveň modifikovala plány EÚ na spoluprácu s Afrikou v roku 2020. Prioritnými oblasťami EÚ v roku 2020 vo vzťahu k Afrike preto boli odstraňovanie dôsledkov pandémie, znižovanie zadlženosti afrických krajín v spolupráci s G20, regionálna integrácia, ako aj deeskalácia krízy v Africkom rohu a boj proti terorizmu a krízový manažment v regióne Sahelu, ale aj ďalších oblastiach. EK prijala v marci 2020 Stratégiu pre Afriku zameranú na zelenú tranzíciu, digitálnu transformáciu, udržateľný rast a pracovné miesta, mier a vládnutie a migráciu a mobilitu. V roku 2021 je plánovaný samit EÚ a Africkej únie, ktorý bol v roku 2020 viackrát odložený.

SR je presvedčená, že partnerský dialóg s Afrikou má zohľadňovať potreby oboch kontinentov. SR podporuje politickú demokratizáciu, bezpečnostnú stabilizáciu, ako aj ekonomickú transformáciu afrického kontinentu, vytváranie pracovných príležitostí, najmä pre mladú generáciu a v perspektívnych sektoroch, akými sú digitálna a znalostná ekonomika, obnoviteľné zdroje energií, ale aj v doprave a potravinárstve. EÚ je v Afrike najväčším donorom rozvojovej i humanitárnej pomoci. Z pohľadu SR je však nevyhnutnosťou jej kondicionalita. Africkí partneri by mali výrazne posilniť súčinnosť pri kontrole migrácie vrátane prijatia konkrétnych záväzkov v oblasti návratovej politiky a obnovenia dialógu o možnostiach vytvárania tzv. hot spotov a vylodovacích platforiem v rámci lepšieho riadenia migračných tokov medzi EÚ a Afrikou.

Krajiny **Latinskej Ameriky** patria medzi najviac zasiahnuté pandemiou COVID-19, a to nie len po zdravotnej, ale aj socioekonomickej a politickej stránke. Latinská Amerika je dôležitým a strategickým partnerom EÚ, ktorá je najväčším poskytovateľom rozvojovej pomoci pre krajiny regiónu, významným poskytovateľom humanitárnej pomoci a tretím najväčším obchodným partnerom. Vo veľmi vážnej ekonomickej, sociálnej a politickej kríze sa dlhodobo nachádza Venezuela. EÚ dlhodobo vyzýva na dodržiavanie ústavnosti a demokratických princípov a zároveň považuje uskutočnenie slobodných, dôveryhodných, transparentných a férových prezidentských volieb za jediné udržateľné riešenie venezuelskej krízy. V júli 2020 uznala SR Juana Guaidóa za dočasnú hlavu štátu, za ktorú sa vyhlásil v januári 2019 v súlade s venezuelskou ústavou. V tom čase okrem SR J. Guaidóa uznávalo za dočasného prezidenta už 24 členských štátov EÚ. EÚ a SR neuznávajú legitimitu Národného zhromaždenia zostaveného na základe legislatívnych volieb zo 6.12.2020, keďže tieto voľby neboli demokratické, slobodné ani transparentné. J. Guaidó a Národné zhromaždenie zvolené v roku 2015 preto ostávajú poslednými demokraticky zvolenými predstaviteľmi Venezuely.

Počas roka 2020 pokračovali **vyjednávaní textu novej Dohody post-Cotonou** týkajúcej sa nastavenia budúcich vzťahov medzi 79 krajinami subshaharskej Afriky, Karibiku a Tichomoria (ACP) a EÚ. Účelom rokovaní je prispieť k posilnenému a plnohodnotnému partnerstvu, ktoré bude prehlbením spolupráce v politickej, ekonomickej a rozvojovej oblasti. Keďže negociácie sa oproti pôvodnému plánu oneskorili, boli prijaté prechodné opatrenia, ktorými sa predĺžila platnosť Dohody z Cotonou do 30. novembra 2021. Najcitlivejšími otázkami bola oblasť mobility a migrácie a sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv (SRHR). SR spoločne s ďalšími krajinami intenzívne presadzovala svoje záujmy (najmä potrebu potvrdenia medzinárodnoprávnej povinnosti readmitovať, t. j. prijať späť svojich štátnych príslušníkov nachádzajúcich sa nezákonne na území iného štátu). Začiatkom decembra 2020 sa na politickej úrovni podarilo dosiahnuť kompromis v citlivých otázkach. Zvyšné otvorené otázky by mali byť doriešené na technickej úrovni s cieľom finalizovať text dohody do konca januára 2021.

Významným krokom v SZBP v ľudskoprávnej oblasti bolo prijatie **Akčného plánu EÚ pre demokraciu a ľudské práva na roky 2020-2024** a najmä prijatie horizontálneho ľudskoprávneho sankčného režimu EÚ umožňujúce postihnúť závažné porušenia ľudských práv vo svete. Ide o významný krok k posilneniu ochrany ľudských práv vo svete i potvrdenia pozície EÚ ako lídra v tejto oblasti. SR podporuje aktívny postup EÚ v otázkach, ktoré sú potvrdením jej hodnotového ukotvenia.

Spoločná bezpečnostná a obranná politika (SBOP)

V roku 2020 pokračovala implementácia viacerých zásadných iniciatív, predovšetkým stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO - Permanent Structured Cooperation) a Európskeho obranného fondu (EDF – European Defence Fund), s cieľom ďalej prehĺbiť európsku bezpečnostnú a obrannú spoluprácu, vrátane obranného priemyslu, zvýšiť zapojenie EÚ do medzinárodného krízového manažmentu a posilniť spoluprácu s partnermi, osobitne s NATO. Spustila sa príprava nového strategického dokumentu EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany pod názvom Strategický kompas. Dokončili sa rokovania o vytvorení nového finančného nástroja EÚ v oblasti SBOP pod názvom Európsky mierový nástroj. Pokračovala diskusia o koncepte strategickej autonómie EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany, pričom rozdielne pohľady členských štátov na tento koncept ostávajú.

V roku 2020 napredovala aj **spolupráca medzi EÚ a NATO**. Zintenzívnili sa politický dialóg, dosiahnutý bol pokrok v oblasti vojenskej mobility, budovania odolnosti voči hybridným hrozbám, kybernetickej bezpečnosti a obrany a v podpore posilňovania kapacít partnerských štátov. Pozitívne je vnímaný takisto pokrok v plánovaní paralelných a koordinovaných cvičení, ktoré sú jednou z kľúčových oblastí praktickej spolupráce EÚ-NATO. Pre pandémiu bola realizácia cvičení presunutá na rok 2021. SR v roku 2020 plnila záväzky v rámci vojenskej mobility, ktoré deklarovala na úrovni EÚ a NATO. Konkrétne došlo k ďalšiemu zjednoteniu a optimalizácii vojenských procedúr pre cezhraničnú vojenskú prepravu a v oblasti colných náležitostí bol prijatý delegovaný akt o zavedení nového EÚ formulára 302 (podľa vzoru NATO).

Základným kameňom obrannej spolupráce EÚ sa od svojho vzniku v decembri 2017 stáva **stála štruktúrovaná spolupráca PESCO** - posilnená obranná spolupráca 25 členských štátov EÚ. V roku 2020 prebehla Strategická revízia PESCO, ktorou bola ukončená prvá fáza implementácie PESCO a ktorá spresnila ciele a rámce druhej fázy PESCO do roku 2025. Bolo prijaté dlho žiadané rozhodnutie o podmienkach účasti tretích štátov v projektoch PESCO, ktorý by mal prispieť k prepojeniu výskumu a vývoja obranného priemyslu z oboch brehov Atlantiku, a má potenciál posilniť aj transatlantickú väzbu. SR bude aj v rámci druhej fázy PESCO presadzovať realistický prístup založený na efektívnej implementácii už prijatých záväzkov PESCO.

Celkový počet projektov PESCO v roku 2020 je 47. SR sa aktívne angažuje v 9 projektoch PESCO týkajúcich sa rozvoja obranných spôsobilostí, podpory pre operácie a misie EÚ (a zlepšenia vojenskej mobility). SR naďalej koordinuje projekt v oblasti nepriamej palebnej podpory (EuroArtillery). Členovia projektu sú Talianska republika a Maďarsko. V projekte figuruje aj 7 pozorovateľov (Bulharská republika, Česká republika, Francúzska republika, Helénska republika, Poľská republika, Slovinská republika a Španielske kráľovstvo).

SR aj v roku 2020 prijímala kroky s cieľom postupne plniť záväzky PESCO a integrovať obranné nástroje a iniciatívy EÚ (Koordinované ročné hodnotenie obrany - CARD, PESCO a EDF) do národného obranného plánovania, pričom kládla dôraz na ich vzájomnú koherenciu. Vyvrcholením tejto snahy bude v roku 2021 aktualizácia a prijatie nového Národného plánu vykonávania účasti SR v PESCO vládou SR vo februári 2021, ktorý bude predložený zúčastneným ČS EÚ v PESCO a Sekretariátu PESCO v novo-stanovenom termíne v marci 2021.

Ďalšou dôležitou témou v roku 2020 bola príprava Strategického kompasu, ktorého cieľom je spresnenie úrovne ambície EÚ, definovanej prostredníctvom Globálnej stratégie EÚ. Prvým krokom prípravy Strategického kompasu bolo spracovanie analýzy hrozieb spravodajskou komunitou EÚ. SR si v tomto kontexte uvedomuje potrebu posilnenia zodpovednosti EÚ v oblasti bezpečnosti a aj sebestačnosti, ale upozorňuje na potrebu opatrnosti pri stanovovaní cieľa strategickej autonómie EÚ. SR presadzuje prístup, aby pri posilňovaní vojenských spôsobilostí EÚ spolupracovala s partnermi vždy, keď je to možné. SR ďalej spolupracovala v rámci EÚ na zlepšovaní kybernetickej obrany. Na úrovni EÚ boli v roku 2020 výraznejšie prediskutované aj nové témy s presahom na oblasť obrany, menovite klimatické zmeny, umelá inteligencia a nové technológie.

V roku 2020 sa diskusie v EÚ zamerali aj na otázky **financovania spoločných aktivít a inštitúcií EÚ v oblasti SBOP** - a to najmä finančného mechanizmu na podporu operácií a misií EÚ Athena, EDF, Satelitného strediska EÚ (SatCen), ale aj rozvoja Útvoru pre plánovanie a vedenie vojenských operácií (MPCC). Koncom roka 2020 bol vytvorený mimorozpočtový Európsky mierový nástroj (EPF), ktorý má uľahčiť financovanie misií a operácií, resp. niektorých výdavkov, ktoré patria nad rámec spoločných nákladov a efektívnejšie poskytovanie pomoci partnerským krajinám.

V roku 2020 sa SR naďalej zúčastňovala vojenskej operácie EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine (41 vojakov) a pozorovateľskej misie EUMM v Gruzínsku (1 zástupca). V roku 2020 NR SR schválila nový mandát na zapojenie (do 15 vojakov) do výcvikovej misie EÚ v Malijskej republike (EUTM Mali) „účasť“ (do 5 vojakov) v misii v Stredoafrickej republike (EUTM RCA) a zapojenie (do 2 vojakov) do operácie EUNAVFOR MED Irini v Stredozemnom mori.

V oblasti civilného krízového manažmentu EÚ SR v roku 2020 rozšírila svoju geografickú pôsobnosť na africký kontinent prostredníctvom vyslania experta do civilnej misie EUCAP v Somálsku. Ako zakladajúci člen sa tiež podieľala na spustení Centra výnimočnosti pre civilný krízový manažment v Berlíne, ktoré SR ponúka priestor na výmenu informácií a prehľad o skúsenostiach iných štátov v oblasti.

Rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc

EÚ a jej členské štáty s celkovou poskytnutou oficiálnou rozvojovou spoluprácou **za rok 2019** vo výške **75,2 mld. EUR** si udržali postavenie **vedúceho svetového donora**. Podľa údajov OECD predstavovala oficiálna rozvojová pomoc EÚ a jej členských štátov **55,2 % globálnej pomoci** (údaje za rok 2020 neboli v čase prípravy správy dostupné).

Kľúčovým faktorom na globálnej úrovni s priamym dopadom na všetky krajiny sveta, ktorý v roku 2020 ovplyvnil poskytovanie rozvojovej aj humanitárnej pomoci, bola **pandémia COVID-19**. V reakcii na ňu pripravila EÚ jednotnú odpoveď členských štátov, európskych inštitúcií, Európskej investičnej banky (EIB) a Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) v podobe spoločného prístupu tzv. **Tímu Európa (Team Europe)**, ktorého súčasťou je aj SR. Jeho cieľom je pomáhať tretím krajinám pri zmierňovaní následkov pandémie, na čo bolo vyčlenených alebo presmerovaných zatiaľ približne **38,5 mld. EUR** (z toho **SR približne 11 mil. EUR**). Značka Team Europe bude pokračovať ako branding európskej rozvojovej pomoci aj v nasledujúcich rokoch, na čom sa bude SR naďalej aktívne podieľať.

V januári 2020 bol úspešne **zavŕšený proces hodnotenia Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS)**, vďaka čomu sa agentúra môže zapojiť do rozvojových aktivít EÚ a zároveň priamo manažovať finančné prostriedky EÚ cez tzv. **delegovanú spoluprácu**. V budúcom roku sa očakáva účasť SAMRS na prvom projekte delegovanej spolupráce EÚ (podpora budovania kapacít lokálnych médií v Moldavsku). Do rovnakého procesu hodnotenia sa zapojila aj **Eximbanka SR**, čo by v budúcnosti posilnilo slovenskú angažovanosť v rozvojových aktivitách EÚ so silným zapojením slovenského podnikateľského sektora.

SR pokračovala aj v roku 2020 v poskytovaní finančných príspevkov do **Nástroja EÚ pre utečencov v Turecku (FRIT)**. SR uhradila dve splátky v rámci druhej tranže FRIT 2, jednu vo výške 806 803 EUR a druhú vo výške 806 802 EUR, čím celková suma vyplatená SR v rámci FRIT 2 od jeho spustenia dosiahla 2 855 219 EUR. V roku 2021 budú nasledovať ďalšie dve splátky do FRIT 2, každá vo výške 478 940 EUR.

Pandémia **nového koronavírusu** vyvolala vo viacerých najzraniteľnejších krajinách sveta humanitárnu krízu. EÚ vo februári 2020 **bola medzi prvými**, ktorí reagovali na plán Svetovej zdravotníckej organizácie v boji proti tejto zdravotnej kríze, vyčlenením **30 mil. EUR**. V máji poskytla ďalších **50 mil. EUR na humanitárnu pomoc** najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva z oblastí Sahelu, Čadského jazera, afrických Veľkých jazier, východnej Afriky, ako aj v Stredoafrickej republike, Sýrii, Jemene, Palestíne a Venezuele, a Rohingom.

EÚ pomáhala prostredníctvom mechanizmu v oblasti civilnej ochrany **koordinovať a financovať dodávky zdravotných pomôcok** (ochranné rúška, dezinfekčné prostriedky a iné výrobky) do krajín Európy aj vo svete, ktoré požiadali o pomoc. Slovensko takto zaslalo materiálnu pomoc napr. **Talianisku** v celkovej hodnote 316-tisíc eur (300-tisíc chirurgických masiek a 500 litrov dezinfekčného koncentrátu), ako aj **Severnému Macedónsku** v hodnote vyše 204-tisíc eur (20-tisíc chirurgických masiek, 15 veľkokapacitných stanov, 5 elektrocentrál, 180 prikrývok, 100 hygienických balíčkov, 10 300 respirátorov typu FFP3 a 6 210 respirátorov typu FFP2).

EÚ zriadila aj **letecký most humanitárnej pomoci EÚ**, prostredníctvom ktorého v spolupráci s vládou SR dodala napr. **Kenskej republike** 20-tisíc ochranných rúšok, 50-tisíc testovacích súprav, dezinfekčné prostriedky na ruky a laboratórne potreby. V rámci návratu do Európy let repatrioval uviaznutých občanov EÚ.

Vonkajší obchod

SR v roku 2020 aktívne využívala nástroje spoločnej obchodnej politiky EÚ na presadzovanie ofenzívnych záujmov, ako aj na ochranu defenzívnych senzitivít a zachovanie spravodlivej súťaže v medzinárodnom obchode („level playing field“). V záujme dosiahnutia týchto cieľov sa SR aktívne zapájala do procesu rokovaní o dohodách o voľnom obchode (DVO) EÚ s tretími krajinami. Požiadavky SR boli formulované na základe konzultácií s domácimi priemyselnými zväzmi a asociáciami. Prihliadalo sa na to, aby nové dohody prispievali k zvýšeniu exportnej

výkonnosti SR nielen v tradičných sektoroch (automobilový, hutnícky priemysel, spotrebná elektronika), ale aj v iných odvetviach s exportným potenciálom (služby, energetika, doprava, digitálne technológie). Zároveň sa SR usilovala o to, aby otvorenie trhu EÚ malo čo najmenej negatívny dopad na konkurenčné postavenie slovenských výrobcov.

Prioritnou oblasťou v roku 2020 bolo riešenie napätia v **obchodných vzťahoch EÚ s USA** vzhľadom na pretrvávajúci protekcionizmus zo strany americkej administratívy, ktorého negatívne účinky pocítila aj SR. S cieľom zabrániť hrozbe presmerovania obchodných tokov ocele na trh EÚ v dôsledku zavedenia dodatočných dovozných ciel na oceľ a hliník zo strany USA na úrovni EÚ pokračovalo uplatňovanie ochranných opatrení pred nadmerným dovozom ocele, ktoré významne chránia aj výrobcov ocele v SR. V roku 2020 sa uskutočnili dve revízie tohto opatrenia, ktoré zvýšili jeho účinnosť. Úspechom EÚ bolo odvrátenie zavedenia ciel na dovoz automobilov, ktorými USA hrozili takmer dva roky, ako aj dosiahnutie dohody o „mini-balíčku“ eliminácie ciel na obmedzený počet produktov vo vzájomnom obchode. V rokoch 2019 a 2020 boli vo Svetovej obchodnej organizácii (WTO) ukončené 15-ročné obchodné spory EÚ a USA týkajúce sa štátnych podpôr vo výrobe veľkých osobných lietadiel (Boeing a Airbus), pričom obom stranám vznikol nárok na prijatie odvetných ciel. USA zaviedli odvetné clá vo výške 7 mld. USD v októbri 2019 a EÚ vo výške 4 mld. USD v novembri 2020. SR podporovala negociačné riešenie odvetných ciel a ich vzájomné odstránenie. Žiaľ, k negociáciám nedošlo a clá zostávajú naďalej v platnosti. SR podporuje pokračujúce aktivity EÚ na urovanie bilaterálnych vzťahov s USA a návrat ku konštruktívnym rokovaniam o posilnení bilaterálnej obchodnej a investičnej spolupráce.

V auguste 2020 vstúpila do platnosti **DVO s Vietnamom**. Dohoda odstraňuje viac ako 99 % všetkých ciel, zvyšok bude odstránený čiastočne formou colných kvót s nulovým clom. Podľa dopadovej štúdie EK by odstránenie ciel a vývozných poplatkov spolu so znížením necolných bariér prinieslo nárast dvojstranného obchodu. Odhaduje sa, že vývoz EÚ do Vietnamu sa do roku 2035 zvýši o viac ako 8 mld. EUR a vývoz Vietnamu do EÚ vzrastie o 15 mld. EUR. To zodpovedá v relatívnom vyjadrení nárastu vývozu z EÚ o takmer 29 % a vývozu z Vietnamu o takmer 18 %. Dohoda o voľnom obchode by mohla byť príležitosťou aj na vylepšenie obchodnej bilancie medzi SR a Vietnamom, ako i na posilnenie nepriamych obchodných tokov cez možnosť zvýšenia slovenských vývozov ako subdodávok do členských krajín EÚ a následne do Vietnamu.

V roku 2020 pokračovalo technické doladovanie dohody EÚ s **krajinami Mercosur**, pričom predloženie formálneho návrhu v Rade EÚ a Európskom parlamente sa očakáva v roku 2021. Dôležitou otázkou pre začatie ratifikačného procesu v EÚ bude jasné potvrdenie záväzkov krajín Mercosur v oblasti udržateľného rozvoja v praxi, a to hlavne v prípade odlesňovania. Pokračovali rokovania s **Čile** o modernizácii obchodnej časti Asociačnej dohody. Intenzívne pokračovali aj vyjednávania nových DVO s **Austráliou, Novým Zélandom a Indonéziou**, ako aj finalizácia komplexnej **dohody o investíciách s Čínou**, ktorá by mala poskytnúť nevyhnutné vyváženie vzájomných investičných a ekonomických vzťahov. Dohodu v princípe sa s Čínou podarilo dosiahnuť 30.12.2020.

V rámci **legislatívnych iniciatív EÚ v oblasti medzinárodného obchodu** SR podporila prijatie rámcovej legislatívy EÚ o **skríningu priamych zahraničných investícií**, ktorej cieľom je predchádzať prevzatia strategických aktív (kritickej infraštruktúry, technológií, či citlivých informácií) zahraničnými investormi, a to predovšetkým štátom vlastnenými podnikmi, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť a verejný poriadok. Nariadenie o skríningu nadobudlo účinnosť v októbri 2020. Po viacročnej prestávke sa obnovila príprava legislatívy pre zlepšenie prístupu tovarov a služieb EÚ na trhy tretích krajín v rámci **medzinárodného verejného obstarávania**

(nástroj IPI). SR tiež participovala na úspešnom prijatí aktualizovaného **nariadenia EÚ o vynútiteľnosti záväzkov v obchode s tretími krajinami.**

SR v roku 2020 aktívne participovala na spoločnom postupe krajín EÚ pri riešení krízy vo **WTO**. V nadväznosti na znefunkčnenie Odvolacieho orgánu pre riešenie sporov SR podporila vytvorenie dočasného viacstranného arbitrážneho mechanizmu (MPIA). Aktívne spolupracovala na výberovom procese nového generálneho riaditeľa WTO a podporila všetky iniciatívy EÚ vo WTO.

3. HOSPODÁRSKE A FINANČNÉ ZÁLEŽITOSTI

Rozpočtové vzťahy SR s EÚ

SR je v pozícii čistého prijímateľa. Čistá finančná pozícia SR je voči EÚ k 10.12.2020 kladná vo výške 860 mil. EUR. Celková čistá finančná pozícia SR voči EÚ za obdobie od vstupu do EÚ do 10.12.2020 týmto dosiahla úroveň 16,2 mld. EUR. Pandémia COVID-19 vo veľkej miere ovplyvnila plnenie rozpočtu na rok 2020. V priebehu roka sa musel flexibilne upravovať a navyšovať podľa aktuálnych potrieb spôsobených krízou alebo inými vplyvmi. Komisia podala až 10 opravných návrhov, ktoré navýšili pôvodný rozpočet o 10 mld. EUR a **pre SR sa tak navýšil odvod do rozpočtu EÚ takmer o 19 mil. EUR.**

Dobudovanie hospodárskej a menovej únie

Reforma ESM (Európskeho mechanizmu pre stabilitu)

Reforma Európskeho mechanizmu pre stabilitu vyplýva z dohody lídrov EÚ z decembra 2018, kde prijali vyhlásenie, v ktorom schválili všetky prvky správy Euroskupiny o prehĺbení Hospodárskej a menovej únie, vrátane reformy hlavných prvkov ESM. Reforma ESM sa zameriava napríklad na **zlepšenie efektívnosti preventívnych nástrojov, slúžiacich ako prevencia pre krajiny skôr, než sa krátkodobá nerovnováha premení na skutočnú krízu, posilňuje kompetencie ESM a prepája ESM s Bankovou úniou**, ktorá taktiež vznikla v reakcii na krízu. Aby sa predišlo financovaniu záchrany bánk z peňazí daňových poplatníkov, bol vytvorený **Jednotný fond na riešenie krízových situácií (SRF)**. Fond je financovaný z príspevkov bánk a jeho použitie sa predpokladá v situácii, keď je záchrana banky vo verejnom záujme a iné možnosti záchrany sa vyčerpali. Môže sa však stať, že v čase krízy bude kolabovať viacero bánk naraz a zdroje v tomto fonde nebudú dostatočné. V takomto prípade si bude **môcť SRF požiť prostriedky z ESM cez tzv. zabezpečovací mechanizmus (common backstop)**. Reforma Zmluvy bola odsúhlasená na Euroskupine v júni 2019 a lídri krajín EÚ podporili v decembri 2019 dosiahnutý progres. Finálne znenie reformovanej Zmluvy bolo potvrdené v marci 2020 a politická dohoda na celkovom balíčku súvisiacom s prehľbovaním Hospodárskej a menovej únie bola potvrdená na zasadnutí Euroskupiny dňa 30.11.2020 po vydaní správy o znižovaní rizík vo finančnom sektore.

Reakcia na COVID-19: EÚ v reakcii na krízu COVID-19 vytvorila nasledovné nástroje:

Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM)

Je vybavený nástrojmi, ktoré by sa mohli podľa potreby používať spôsobom prispôbeným povahe symetrického šoku spôsobeného COVID-19. V tejto súvislosti bol zriadený nástroj **Pandemickej krízovej podpory (Pandemic Crisis Support)** založený na **úverovej linke s dodatočnými podmienkami (ECCL)** a upravený vzhľadom na túto konkrétnu krízu. Nástroj vo forme kreditnej linky je **k dispozícii všetkým ČŠ eurozóny na pokrytie priamych a nepriamych zdravotných výdavkov, ako aj výdavkov na prevenciu v spojitosti s pandémiou COVID-19 do výšky 2 % HDP. Nástroj bude dostupný do konca roka 2022, s možnosťou predĺženia rozhodnutím Rady guvernérov ESM.**

Program SURE

Európska únia s cieľom pomôcť štátom v boji s následkami pandémie COVID-19 **zriadila Európsky nástroj dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti tzv. SURE**. Ten umožňuje štátom žiadať EÚ o zvýhodnené pôžičky, z ktorých bude možné **pokrývať zvýšenie verejných výdavkov na režimy skráteného pracovného času, tzv. kurzarbeit** a iné podobné opatrenia. Celková výška fondu je 100 mld. EUR. Doteraz požiadalo o pomoc 17 ČŠ o úvery v celkovej výške 87,4 mld. EUR. **Dňa 6.8.2020 SR predložila EÚ žiadosť o podporu z nástroja SURE** a koncom septembra 2020 bol nárok na dočasnú finančnú podporu schválený Radou EÚ. **Úver v celkovej sume 630 883 600 EUR je určený na financovanie výdavkov štátneho rozpočtu v rámci rozpočtovej kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.**

Paneurópsky záručný fond v reakcii na COVID-19 (EGF)

EIB na základe výzvy Rady Európskej únie z 23.4.2020, podporenej ministrami financií ČŠ EÚ, vytvorila 10.7.2020 Paneurópsky záručný fond v reakcii na COVID-19 (EGF) vo výške 25 mld. EUR, ktoré by mali zmobilizovať dodatočné investície v celkovej výške 200 mld. EUR. V EGF zatiaľ **participuje 21 členských štátov EÚ vrátane SR**. Investície sú určené najmä na podporu financovania malých a stredných podnikov v krajinách EÚ, a to aj prostredníctvom finančných sprostredkovateľov a národných podporných bánk. Podporené sú aj investície pre spoločnosti so strednou kapitalizáciou (mid-caps), veľké korporácie (za stanovených podmienok) a podniky verejnej správy a subjekty, ktoré poskytujú služby v sektore zdravotníctva, výskumu a vzdelávania v zdravotníctve.

Next Generation EU

Súčasťou nového Viacročného finančného rámca 2021-27 (VFR) je aj **Next Generation EU** – nadstavba vo výške 750 mld. EUR, v rámci ktorého najvýznamnejším nástrojom je **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti – Recovery and Resilience Facility (RRF)** v celkovej výške 672, 5 mld. EUR. Z tohto nástroja môže **SR čerpať nenávratnú finančnú čiastku (granty) vo výške 5,84 mld. EUR** a využiť tieto prostriedky na štrukturálne reformy a investície. Podmienkou čerpania je vypracovanie národných Plánov obnovy a odolnosti, na ktorom aktuálne SR pracuje. Next Generation EU taktiež navyšuje kohéznú podporu pre členské štáty prostredníctvom posilnenia programu REACT-EU, ako aj ďalšie programy EÚ ako sú Horizon Europa, InvestEU, Rozvoj vidieka, Fond pre spravodlivú transformáciu (FST), Kapacity rescEU.

Únia kapitálových trhov

V júli 2020 Európska komisia zverejnila súbor opatrení týkajúcich sa **prospektu cenných papierov, pravidiel týkajúcich sa investičných služieb a sekuritizácie** ako reakciu na hospodársku krízu spôsobenú pandemiou ochorenia COVID-19 za účelom zmien pravidiel kapitálových trhov, ktoré by mali smerovať k väčším investíciám do hospodárstva, k umožneniu rýchlej rekapitalizácie subjektov kapitálového trhu a k zvýšeniu kapacity bánk na financovanie oživenia ekonomík. Predpokladaný termín schválenia týchto opatrení je do konca roka 2020.

Európska komisia v septembri 2020 zverejnila **Úniu kapitálových trhov pre ľudí a podniky – nový akčný plán** (tzv. Únia kapitálových trhov II). Ide o iniciatívu EÚ, ktorej cieľom je prehĺbiť a ďalej integrovať kapitálové trhy členských štátov EÚ. Medzi hlavné ciele tejto iniciatívy patrí podpora zeleného, digitálneho a odolného hospodárskeho oživenia prostredníctvom lepšieho prístupnosti financovania európskych spoločností, vytvorenia z EÚ bezpečnejšieho miesta z hľadiska dlhodobých úspor a investícií, rovnako ako aj integráciou národných kapitálových trhov do skutočného jednotného trhu. Z pohľadu SR medzi kľúčové

opatrenia patria opatrenia týkajúce sa najmä finančného vzdelávania. Tento nový akčný plán reflektuje aj na úlohy, ktoré sa nepodarilo doriešiť v rámci pôvodnej únie kapitálových trhov, a to najmä posilnenie financovania malých a stredných podnikov prostredníctvom nástrojov kapitálového trhu a celkové zníženie závislosti financovania hospodárstva EÚ prostredníctvom bánk a posilnenie úlohy kapitálových trhov.

V januári 2019 podpísali ČŠ deklarácie o **ukončení bilaterálnych investičných dohôd medzi členskými štátmi** (ďalej len „intra-EU BITs“), ktorých arbitrážne doložky boli rozsudkom Súdneho dvora EÚ *Achmea v. Slovenská republika* označené za neaplikovateľné od vstupu do EÚ kvôli rozporu s právom EÚ. V máji 2020 bola podpísaná viacstranná dohoda o ukončení intra-EU BITs, pričom s Rakúskom, Švédskom a Fínskom prebehli bilaterálne rokovania o ukončení. Európska komisia plánuje predložiť legislatívne návrhy na ochranu cezhraničných investícií v EÚ v roku 2021. Otázka ukončenia dohody so Spojeným kráľovstvom ostáva nevyriešená napriek opakovaným snahám ČŠ.

Banková únia

Aj v roku 2020 pokračovalo úsilie o zvýšenie dôveryhodnosti a stability bankovej únie. Diskusie sa primárne zameriavali na štyri oblasti – posilnenie krízového riadenia, cezhraničnú integráciu trhov, expozície štátnych dlhopisov a dobudovanie tretieho piliera bankovej únie.

V problematike **krízového riadenia a insolvenčného rámca** sa síce v predchádzajúcom období dosiahol výrazný pokrok, no napriek tomu stále pretrvávajú rozdiely, ktoré môžu výraznou mierou ovplyvniť efektívnosť riešenia krízových situácií upadajúcich bánk a môžu vytvárať systémové riziká pre bankový sektor a reálnu ekonomiku štátov EÚ.

V priebehu roka 2020 sa opakovane otvárali diskusie o **prehlbovaní cezhraničnej integrácie v rámci bankovej únie**, ktoré boli zamerané na presúvanie právomocí na materské spoločnosti bankových skupín. V tejto oblasti bola udržaná citlivá rovnováha medzi domovskými a hostiteľskými členskými štátmi, čo presadzovala aj SR.

Diskusie k dobudovaniu 3. piliera bankovej únie - **Európskeho systému ochrany vkladov (EDIS)** boli zamerané na jeho technické aspekty, resp. na hybridný model EDIS-u. Tento model by mal byť založený na dvoch princípoch, a to na poskytovaní likvidity EDIS-om (časť finančných prostriedkov by bola presunutá do EDIS-u a časť ponechaná v národných fondoch) a povinnom požičiavaní prostriedkov z národných fondov. Parametre nastavenia tohto modelu sa negociujú na technickej úrovni a zatiaľ neboli schválené.

Poslednou oblasťou diskusií posilňovania bankovej únie bola problematika **úpravy prepojenia štátov s bankovými sektormi** prostredníctvom úpravy rizikovosti expozícií štátnych dlhopisov (tzv. sovereign-bank nexus). Pokrok v tejto oblasti nebol dosiahnutý - problematika štátnych dlhopisov a ich rizikovosť je vnímaná veľmi citlivo, keďže razantná zmena by mohla narušiť zaužívané modely umiestňovania štátnych dlhopisov na trhu. Tieto obavy sú ešte viac umocnené pretrvávajúcou pandémiou.

Poslednou významnou oblasťou diskusií, ktorá je priamo naviazaná na jednotlivé opatrenia prehlbovania bankovej únie je pokrok v **znižovaní rizík v bankovom sektore**. V tejto oblasti ministri financií dňa 31.11.2020 na zasadnutí inkluzívneho formátu Euroskupiny potvrdili, že zníženie rizík v bankovom sektore bolo dostatočné, aby sa mohli začať uplatňovať dodatočné opatrenia na prehlbovanie bankovej únie. V tejto súvislosti sa však očakáva pokračovanie reportovania pokroku v znižovaní rizík aj v roku 2021.

Exportné úvery

Celosvetová pandémia COVID-19 zasiahla aj oblasť poskytovania exportných úverov a mnohé exportno-úverové agentúry (ďalej len „ECAs“) boli poverené vládami na poskytovanie

a administráciu opatrení zameraných na podporu domácich podnikov. Prijaté opatrenia, skúsenosti s ich využívaním a aktuálne podmienky v súvislosti s poskytovaním exportných úverov v jednotlivých štátoch EÚ boli diskutované priebežne počas roka.

V roku 2020 sa napriek úsiliu zapojených aktérov nepodarilo dosiahnuť výrazný posun v rokovaní Medzinárodnej pracovnej skupiny pre exportné úvery (ďalej len „IWG“), nakoľko zo strany Číny nebola vyjadrená podpora niektorým kľúčovým otázkam, ako napríklad pravidlá transparentnosti. Z toho dôvodu EÚ spolu s Austráliou, Kanadou, Brazíliou, Spojenými štátmi americkými, Tureckom, Novým Zélandom, Japonskom, Južnou Kóreou, Nórskom a Švajčiarskom podporili **dočasné pozastavenie technických rokovaní IWG** a zasadnutie na vyššej úrovni by sa malo konať ku koncu roka 2021. Medzi ďalšie dôležité témy roku 2020 možno zaradiť **modernizáciu pravidiel pre štátom podporované exportné úvery**, ktoré majú byť flexibilnejšie a poskytovať európskym exportérom výhodné podmienky podpory, aby tak mohli rozvíjať svoje aktivity na nové teritória. EÚ bola iniciátorom viacerých návrhov na úpravu a podarilo sa dosiahnuť dohodu na revízii pravidiel pre úrokové sadzby, zvýšila sa možnosť podpory miestnych nákladov v exportnej transakcii a predĺžila sa platnosť viacerých sektorových dohôd v rámci pravidiel. Snaha o modernizáciu pravidiel zostáva prioritou EÚ aj na rok 2021. Okrem toho sa počas roka diskutovali aj témy spojené s udržateľným financovaním, ako podpora projektov s pozitívnym dopadom na zmenu klímy a s tým súvisiaci postupný prechod od podpory uhlia. Prebehlo aj hodnotenie Oznámenia Komisie členským štátom o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní EÚ na krátkodobé poistenie vývozných úverov v platnom znení, pričom ako reakcia EÚ na pandémiu COVID-19 bol upravený aj zoznam dočasne neobchodovateľných krajín, ktorý je aktuálne platný do konca júna 2021. Touto úpravou tak môžu EÚ ECAs dopĺňať služby súkromných poisťovní.

Daňové otázky

Priame dane

V oblasti **priamych daní** prebiehali v roku 2020 v pozadí iniciatív riešených na úrovni EÚ dôležité práce na reforme pravidiel medzinárodného zdaňovania a príprave globálneho riešenia problematiky zdaňovania digitalizovanej ekonomiky na úrovni G20/OECD. Európska komisia zároveň publikovala balík pre spravodlivé a jednoduché zdaňovanie, ktorý obsahoval Oznámenie Komisie k akčnému plánu pre spravodlivé a jednoduché zdaňovanie na podporu stratégie obnovy, Oznámenie Komisie k dobrej správe v oblasti daní v EÚ i mimo nej a Návrh na ďalšiu revíziu Smernice o administratívnej spolupráci v oblasti daní (tzv. DAC7). Uvedená smernica reaguje na dynamický vývoj v oblasti výmeny daňových informácií, pričom sa rozširuje rozsah vymieňaných informácií o príjmy predávajúcich dosahovaných prostredníctvom digitálnych platforiem a vylepšujú sa ustanovenia smernice týkajúce sa vzájomnej spolupráce a pomoci pri správe daní. Prostredníctvom konštruktívnych diskusií počas druhého polroka 2020 sa ČŠ podarilo dosiahnuť dohodu na všeobecnom prístupe k predmetnému návrhu smernice.

Z hľadiska externej daňovej stratégie bol v decembri 2017 schválený EÚ zoznam jurisdikcií, ktoré nespolupracujú v daňovej oblasti, ako aj zoznam jurisdikcií, ktoré prijali záväzky na vysokej politickej úrovni upraviť svoje domáce systémy s ohľadom na zistené nesúlady s medzinárodnými štandardmi. V roku 2020 pokračoval intenzívny monitoring plnenia prijatých záväzkov a boli publikované dve aktualizácie EÚ zoznamu. Aktuálne EÚ zoznam obsahuje dvanásť jurisdikcií.

Nepriame dane

Čo sa týka nepriamych daní, v oblasti DPH prijala Rada vo februári 2020 na základe prípravnej práce a diskusií, ktoré prebiehali v rokoch 2018–2019, balík legislatívnych predpisov,

konkrétne **Smernicu DPH**, pokiaľ ide o zavedenie určitých požiadaviek na poskytovateľov platobných služieb a Nariadenie o administratívnej spolupráci v oblasti DPH a boji proti podvodom. Tieto legislatívne akty uľahčia odhaľovanie daňových podvodov a dopĺňajú rámec nových pravidiel DPH pre oblasť elektronického obchodu.

V súvislosti s prepuknutím pandémie COVID-19 sa vynorila potreba tak pre podniky, ako aj pre ČŠ, odložiť uplatňovanie nových pravidiel v oblasti elektronického obchodu o šesť mesiacov, a preto sa schválili v júli 2020 právne akty na posunutie účinnosti uplatňovania týchto pravidiel od 1.7.2021, namiesto pôvodného termínu 1.1.2021.

Z dôvodu zmiernenia dopadu krízy spôsobenej pandemiou COVID-19, Komisia zareagovala promptne predložením návrhu Smernice o DPH, ktorý umožňuje ČŠ na dočasnej báze zaviesť zníženú sadzbu alebo oslobodenie od DPH pre testovacie sady in-vitro na COVID-19 a oslobodenie od DPH pre vakcíny proti COVID-19. Tento návrh bol vo finálnej fáze schválenia Radou v decembri 2020.

Od 1.1.2021, dôsledkom vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ sa prestanú uplatňovať pravidlá Únie na cezhraničné obchodovanie s tovarom z/do Spojeného kráľovstva. Avšak, na základe Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ a Protokolu o Írsku/Severnom Írsku, v prípade odoslania tovaru z/do Severného Írska z iných členských štátov, tieto transakcie stále budú podliehať EÚ pravidlám DPH. Z uvedeného dôvodu bola v novembri 2020 prijatá smernica o DPH, ktorá identifikáciu zdaniteľných osôb v Severnom Írsku na účely DPH.

Otvorené zostávajú dva politicky citlivé návrhy, a to návrh smernice DPH o sadzbách DPH a návrh smernice DPH o zavedení definitívneho režimu. Aj počas roku 2020 prebiehali k týmto návrhom diskusie na technickej úrovni.

Okrem legislatívnych aktov Rada rokovala aj o strategickom materiáli Komisie, ktorý bol zverejnený v júli 2020. Komisia ho prezentovala ako (už spomínaný) Balík pre spravodlivé a jednoduché zdanenie, ktoré pokrýva rôzne daňové oblasti a navrhuje iniciatívy v časovom horizonte rokov 2020-2024. Jednou z predkladaných oblastí je Akčný plán pre spravodlivé a jednoduché zdaňovanie podporujúce stratégiu obnovy. V rámci nej sa oblasť DPH zameriava na preskúmanie rôznych ustanovení smernice o DPH, ako aj zlepšenie administratívnej spolupráce v oblasti DPH a zefektívnenie boja proti podvodom na DPH. K uvedenému akčnému plánu boli v novembri 2020 vypracované závery Rady.

Spotrebné dane

V oblasti **spotrebných daní** bolo v Európskej rade prijatých viacero legislatívnych návrhov. Na základe schválenia smernice o všeobecnom systéme spotrebných daní v roku 2020 Generálne riaditeľstvo pre dane a colnú úniu (GR TAXUD) dokončilo štúdiu o spoločných ustanoveniach týkajúcich sa cezhraničného nadobúdania výrobkov podliehajúcich spotrebnej dani súkromnými osobami, cezhraničného predaja výrobkov podliehajúcich spotrebnej dani pri zásielkovom obchode a veľkoobchodného a maloobchodného predaja výrobkov podliehajúcich spotrebnej dani. V novembri 2020 Rada vyzvala Komisiu, aby v nadväznosti na prijatie smernice prijala vykonávacie predpisy, ktoré sú nevyhnutné pre aplikáciu predmetných legislatívnych návrhov.

V roku 2020 pokračovali aj rokovania k smernici o zosúladení štruktúr spotrebných daní pre etanol a alkoholické nápoje. V júli 2020 Európska rada prijala sériu nových pravidiel, ktorými sa mení a dopĺňa pôvodná smernica 92/83/EHS, ktoré sa budú uplatňovať od 1.1.2022. Cieľom prijatej smernice je najmä aktualizovať a objasniť niektoré z pravidiel smernice 92/83/EHS, ktoré viedli k administratívnym postupom, ktoré zbytočne zaťažovali daňové správy aj podniky. Prijatím smernice sa umožňuje malým a stredným podnikom obchodovať s alkoholom a alkoholickými nápojmi v rámci EÚ v porovnateľných podmienkach ako veľkým

podnikom, aktualizujú sa pravidlá, ktoré krajinám EÚ umožnia uplatniť zníženú sadzbu pre určité alkoholické výrobky, zavádzajú sa pravidlá pre výrobu alkoholu na súkromné účely a zjednocujú sa podmienky stanovovania spotrebnej dane z piva.

Vo februári 2020 Komisia zverejnila hodnotiacu správu k fungovaniu smernice o štruktúre a sadzbách spotrebnej dane z tabakových výrobkov. Hodnotiaca správa skúmala najmä, či sadzby spotrebnej dane uplatňované na tabakové výrobky dostatočne chránia verejné zdravie a zabezpečujú správne fungovanie vnútorného trhu. Hoci súčasné pravidlá fungujú pomerne dobre, pri odrádzaní od spotreby už nie sú také účinné. Na trhu sa objavujú stále nové výrobky (elektronické cigarety, bezdymové tabakové výrobky a iné výrobky novej generácie moderných tabakových výrobkov), ktoré stále viac odhaľujú obmedzenia súčasného právneho rámca. V hodnotiacej správe sa tak dospelo k záveru, že je potrebný komplexnejší prístup zohľadňujúci všetky aspekty kontroly tabaku, vrátane verejného zdravia, daní a boja proti nezákonnému obchodu. V roku 2021 by na základe Záverov Rady predložených nemeckým predsedom v novembri 2020 mala Komisia predložiť legislatívny návrh novej smernice o štruktúre a sadzbách spotrebnej dane z tabakových výrobkov.

Európska rada tiež podporila revíziu legislatívneho rámca pre zdaňovanie energií, čo by malo prispieť k napĺňaniu ekonomických a environmentálnych cieľov. Revízia legislatívneho rámca by mala predovšetkým zlepšiť fungovanie vnútorného trhu EÚ, zabezpečiť vyššiu právnu istotu, prispieť ku klimaticky neutrálnej a dlhodobu konkurencieschopnej EÚ a jej ČŠ. Osobitná pozornosť by mala byť venovaná najmä biopalívam, novým energetickým produktom, zdaňovaniu sektora námornej a leteckej prepravy, dopadom na štátne rozpočty a pravidlám štátnej pomoci. Legislatívny návrh sa očakáva v júni 2021.

Oblasť účtovníctva

V oblasti finančného výkazníctva v pracovnej skupine Komisie aj v roku 2020 pokračovali diskusie k Medzinárodnému štandardu finančného výkazníctva (ďalej len „IFRS“) 17 Poistné zmluvy, pričom väčšinu výhrad členských štátov sa podarilo odstrániť. V dôsledku dopadov pandémie bolo prijaté nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1434 týkajúce sa zmeny IFRS 16 Lízingy a to v oblasti vykazovania úľav na nájomnom v dôsledku ochorenia COVID-19. V rámci reakcie na reformu referenčnej úrokovej sadzby (IBOR) bolo prijaté nariadenie Komisie (EÚ) 2020/34. V roku 2021 sa očakáva vydanie revízie smernice 2014/95/EÚ o nefinančných informáciách, kde cieľom Komisie je zvýšiť spoľahlivosť a porovnateľnosť vykazovaných nefinančných informácií.

Colná oblasť

V roku 2020 Európska komisia predložila EP, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru materiál Posunutie colnej únie na ďalšiu úroveň: akčný plán (ďalej len „akčný plán“) s cieľom, aby sa colná únia, základný pilier jednotného trhu, stala inovatívnejšou, efektívnejšou, inteligentnejšou a odolnejšou voči krízovým situáciám. Akčný plán obsahuje súbor opatrení, ktoré sú zoskupené do štyroch oblastí, a to riadenie rizika, riadenie elektronického obchodu, podpora dodržiavania predpisov a colné správy vystupujúce ako jeden celok. Cieľom je podporiť a posilniť jednotlivé hľadiská rizika a kontroly, aby sa posilnila celá štruktúra, znížili náklady členských štátov a ešte väčšmi sa uľahčil zákonný obchod.

Zároveň v súvislosti s oznámením Spojeného kráľovstva o úmysle vystúpiť z EÚ podľa článku 50 Zmluvy o EÚ si potreba zabezpečiť plynulú každodennú prevádzku colných správ a hospodárskych subjektov v dotknutých ČŠ po skončení prechodného obdobia vyžiadala zmenu delegovaného nariadenia (EÚ) 2015/2446. Stanovujú sa v ňom primerané lehoty, v rámci ktorých musia hospodárske subjekty predložiť údaje o posilnenej bezpečnosti a ochrane tovaru,

ktorý zo Spojeného kráľovstva vstupuje na colné územie EÚ po mori alebo ho opúšťa po mori a smeruje do Spojeného kráľovstva.

Hospodárska politika a verejné financie

Na úvod je dôležité spomenúť, že celý proces Európskeho semestra bol v roku 2020 výrazne poznačený pandémiou COVID-19. Zároveň bude upravené jeho štandardné fungovanie aj v roku 2021, a to nielen v súvislosti s **aplikáciou Všeobecnej únikovej doložky v rámci Pravidiel stability a rastu**, ale aj v súvislosti s **implementáciou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (Recovery and Resilience Facility – RRF) a prípravou Plánov obnovy a odolnosti (Recovery and Resilience Plans – RRP) v jednotlivých ČŠ.**

SR v apríli 2020 odovzdala Komisii Program stability a Národný program reforiem, ktorá po ich vyhodnotení v júni publikovala špecifické odporúčania pre krajiny, následne schválené Európskou radou. Špecifické odporúčania pre SR na rok 2021 sú zamerané na: účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia v súlade so Všeobecnou únikovou doložkou; posilnenie odolnosti zdravotníctva; poskytovanie primeranej náhrady príjmu a zabezpečenie prístupu k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých; účinne vykonávanie opatrení na zabezpečenie likvidity pre malé a stredné podniky (MSP) a samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO); odstránenie medzier v digitálnej infraštruktúre; zrelé verejné investičné projekty a propagáciu súkromných investícií na podporu hospodárskeho oživenia; podporu investícií zameraných na ekologický a digitálny prechod; zabezpečenie účinného dohľadu a presadzovania rámca boja proti praniu špinavých peňazí; zabezpečenie priaznivého podnikateľského prostredia a kvalitných verejných služieb prostredníctvom lepšej koordinácie a tvorby politiky; ako aj riešenie otázok integrity v justičnom systéme.

Aplikácia pravidiel **preventívnej časti Paktu stability a rastu (Stability and Growth Pact – SGP)** bola tento rok ovplyvnená pandémiou COVID-19 a jej dopadom na hospodárstva a finančnú situáciu v krajinách EÚ. EÚ v tejto súvislosti **aplikovala Všeobecnú únikovú doložku, ktorá členským krajinám EÚ povoľuje dočasne sa odchýliť** od strednodobého rozpočtového cieľa v súvislosti s fiškálnou politikou. Avšak, hneď ako to ekonomická a epidemiologická situácia umožní, ČŠ by sa mali vrátiť k dodržiavaniu pravidiel SGP, ako aj k snahe o dosiahnutie udržateľných financií v strednodobom horizonte.

Na jeseň 2020 predložili ČŠ eurozóny svoje návrhy národných rozpočtov (Draft Budgetary Plan - DBP) na rok 2021. V DBPs na rok 2021 sa zohľadňuje prebiehajúca zdravotná kríza, vysoká miera neistoty a prudký hospodársky pokles v dôsledku pandémie COVID-19. Vzhľadom na aktiváciu všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu mali fiškálne odporúčania, ktoré Rada vydala v júli 2020, kvalitatívny charakter. Stanoviská k DBPs krajín sa preto zameriavajú najmä na to, či sú plánované expanzívne rozpočtové opatrenia na rok 2021 dočasné, a ak nie, či sa plánujú kompenzačné opatrenia. **Komisia v hodnotení dospela k záveru, že celkovo sú všetky DBPs v súlade s odporúčaniami Rady z 20.7.2020.** Väčšina opatrení sa zameriava na podporu hospodárskej činnosti v čase značnej neistoty.

Komisia taktiež v novembri 2020 vydala **hospodárske odporúčania pre krajiny eurozóny (Euro Area Recommendation – EAR).** EAR tento rok obsahuje aj politické usmernenia týkajúce sa priorit, na ktoré by sa ČŠ eurozóny mali zamerať vo svojich **Plánoch podpory obnovy a odolnosti.** Konkrétne odporúčania sa týkajú **podpory oživenia hospodárstva; podpory konvergenzie, odolnosti a udržateľného inkluzívneho rastu; posilnenia národných inštitucionálnych rámcov; zaistenia makrofinančnej stability, ako aj dobudovania Hospodárskej a menovej únie (HMÚ).**

SR sa v roku 2020 opäť zapojila do **Programu na podporu štrukturálnych reforiem**. V rámci štvrtého kola programu vybrala na jar Komisia spomedzi 27 predložených slovenských projektov 12 najlepších, na ktoré vyčlenila vyše 3,6 milióna eur. V nadväznosti na vznik nového nástroja Next Generation EU (NGEU) s cieľom hospodárskej obnovy po kríze spôsobenej pandémiou COVID-19, EK spustila pre členské krajiny EÚ nový program – **Nástroj technickej pomoci (TSI)**. **V októbri 2020 sa SR zapojila do prvého kola výzvy v rámci tohto programu** a predložila celkovo **24 projektov**, ktoré sú v súčasnosti hodnotené zo strany Komisie.

Európsky fond pre strategické investície

Európsky fond pre strategické investície (EFSI) má v rámci predĺženého mandátu do roku 2020 za cieľ zmobilizovať investície vo výške 500 mld. EUR. Doteraz schválené financovanie zmobilizovalo dodatočné investície v EÚ vo výške 535,4 mld. EUR. V rámci EFSI boli v SR podporené investície vo výške 607 mil. EUR pre 17 projektov. Očakáva sa, že v SR sa zmobilizuje 1,7 mld. EUR v investíciách, ktoré prispievajú k zlepšeniu dopravnej infraštruktúry, inováciám a podpore malých a stredných podnikov. Od roku 2021 nástupcom EFSI bude Program InvestEU.

Programové krajiny a Grécko

V roku **2018 sa ukončil tretí program finančnej pomoci Grécku z ESM** (tzv. trvalý euroval). V súčasnosti sa na Grécko vzťahuje **tzv. procedúra zvýšeného dohľadu** v rámci ktorej Komisia monitoruje plnenie a implementáciu záväzkov programu z ESM. **V novembri 2020 bola predstavená ôsma správa v rámci posilneného dohľadu**, ktorá hodnotí vývoj v oblasti rozpočtu a reformných opatrení stanovených v rámci programu pomoci. Komisia vo všeobecnosti v správe hodnotí, že **grécke orgány napriek nepriaznivým okolnostiam spôsobeným pandémiou COVID-19 prijali potrebné opatrenia na splnenie dohodnutých záväzkov a uskutočnili niekoľko zásadných reforiem**. Na základe tejto správy následne ministri financií krajín eurozóny prijali počas novembrového rokovania rozhodnutie o uvoľnení ďalšieho súboru politicky podmienených dlhových opatrení.

V súčasnosti sú **súčasťou post-programového dohľadu** okrem Grécka aj Portugalsko, Španielsko, Írsko a Cyprus.

Posilnenie európskej finančnej architektúry pre rozvoj

Rada ECOFIN 5.12.2019 schválila Závery Rady k posilneniu Európskej finančnej architektúry pre rozvoj v nadväznosti na správu Wise Persons Group. Závery Rady upravujú 1) krátkodobé opatrenia a 2) ďalší postup v súvislosti s inštitucionálnymi záležitosťami EIB a Európskej banky pre obnovu a rozvoj (ďalej len „EBRD“). Nezávislá štúdia má posúdiť možnosti:

- presun externých aktivít EIB pod EBRD
- zriadenie dcérskej spoločnosti pre operácie mimo EÚ v rámci skupiny EIB
- tzv. status quo+

ČŠ EÚ (ministri financií v koordinácii s ministrami zahraničných vecí) nadväznosti na výsledky nezávislej štúdie majú v roku 2021 poskytnúť ďalšie usmernenie k preferovanej možnosti.

Medzinárodné finančné inštitúcie

Od júna 2020 na obdobie nasledujúcich dvanásť mesiacov má SR predsedníctvo v EIB a minister financií SR na uvedené obdobie predsedá najvyššiemu riadiacemu orgánu EIB - Rade guvernérov, ktorej členmi sú ministri financií členských štátov EÚ. Medzi dôležité témy

patrí podpora skupiny EIB v obnove ekonomík krajín v súvislosti s krízou COVID-19 a úloha EIB ako Európskej klimateckej banky.

Ochrana finančných záujmov EÚ

Koncom roka 2020 bola schválená novela nariadenia o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF), ktorej cieľom bolo predovšetkým upraviť vzájomný vzťah medzi OLAF a Európskou prokuratúrou, ako aj posilniť účinnosť vyšetровaní OLAF-u. Okrem nastavenia pravidiel spolupráce s Európskou prokuratúrou došlo zmenou nariadenia najmä k spresneniu pravidiel výkonu kontrol a inšpekcií na mieste OLAF-om a pravidiel spolupráce medzi OLAF-om a príslušnými vnútroštátnymi orgánmi vrátane koordinačných útvarov pre boj proti podvodom zriadených v jednotlivých ČŠ (tzv. AFCOS – Anti-Fraud Coordination Service), k zavedeniu možnosti pre OLAF získavať informácie o bankových účtoch v rámci jeho vyšetровaní, ako aj k vytvoreniu funkcie kontrolóra procesných záruk.

4. SPRAVODLIVOSŤ A VNÚTORNÉ ZÁLEŽITOSTI

Trestné právo

Počas DE PRES boli prijaté **závery Rady o európskom zatýkacom rozkaze**, v ktorých boli identifikované oblasti na zlepšenie aplikácie tohto nástroja, ako napríklad vnútroštátna transpozícia, posudzovanie základných práv, vydanie občanov EÚ do tretích krajín či posilnenie postupov v čase krízy.

Pokračovala aj práca na **vzájomných hodnoteniach**, ktorých aktuálne kolo je zamerané na vybrané nástroje justičnej spolupráce v trestných veciach (najmä európsky zatýkací rozkaz a odovzdávanie odsúdených na výkon trestu do iného členského štátu). Uskutočnenie viacerých hodnotiacich návštev v členských štátoch (vrátane SR) však bolo z dôvodu situácie spôsobenej pandemiou posunuté na rok 2021.

Čo sa týka procesu **zriaďovania Európskej prokuratúry** nepodarilo sa naplniť pôvodný cieľ jej sfunkčnenia k 1. novembru tohto roku. Po zdĺhavom výberovom procese boli do funkcie európskeho prokurátora vymenovaní kandidáti zo všetkých participujúcich členských štátov, čo viedlo k očakávanému kreovaniu kolégia. Kolégium následne prijalo kľúčové dokumenty nevyhnutné pre fungovanie úradu. SR predložila v októbri hlavnej európskej prokurátorke na schválenie kandidátov na európskeho delegovaného prokurátora a zabezpečila praktické aspekty zriadenia Úradu Európskej prokuratúry. SR trvalo podporuje aktivity EK za účelom dosiahnutia plnej funkčnosti Európskej prokuratúry. Generálna prokuratúra SR v súčinnosti s Ministerstvom spravodlivosti SR a s ďalšími ústrednými orgánmi štátnej správy si splnila všetky požiadavky vyplývajúce z implementačného procesu, vrátane personálnych otázok. Súvisiaca novela trestného poriadku, zákona o prokuratúre a zákona o prokurátoroch a čakaťel'och prokuratúry boli schválené parlamentom s účinnosťou od 1.1.2021.

V roku 2020 Rada pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti schválila všeobecné smerovanie k návrhu smernice, ktorou sa stanovujú harmonizované pravidlá určovania právnych zástupcov na účely zhromažďovania dôkazov v trestnom konaní a prílohy (osvedčenia) **k návrhu nariadenia o európskom príkaze na predloženie a uchovanie elektronických dôkazov v trestných veciach v roku 2019, všeobecné smerovanie k návrhu citovaného nariadenia bolo schválené už v roku 2018. Následne však proces stratil svoju dynamiku a Európsky parlament poskytol svoje stanovisko až v decembri 2020.**

Paralelne sa uskutočňujú aj rokovania o Druhom dodatkovom protokole k Dohovoru o počítačovej kriminalite, kde v zmysle mandátu Rady za EÚ koná Komisia s podporou

členských štátov. Keďže Dohovor o počítačovej kriminalite je v súčasnosti jediným globálnym medzinárodným zmluvným nástrojom v danom sektore (v súčasnosti má 65 zmluvných strán), patrí rokovanie o Druhom dodatkovom protokole k prioritám EÚ v trestnoprávnej oblasti.

Osobitný význam mali aj aktivity Komisie v oblasti zriadenia centralizovaného systému na identifikáciu informácií členských štátov o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti.

Civilné právo

Pri návrhoch **revízie nariadení o doručovaní a o vykonávaní dôkazov** bola po rokoch negociácií dosiahnutá dohoda. Oba akty boli schválené 4. 11. 2020 formou písomnej procedúry a 25.11.2020 boli zverejnené v Úradnom vestníku ako nariadenia č. 2020/1784 a 2020/1783.

K návrhu **nariadenia o postúpení pohľadávok** sú rokovania zatiaľ značne zložité kvôli očakávanému dopadu na finančný trh v niektorých ČŠ, pre ktoré návrh Komisie znamená významný odklon od doterajšej praxe. Vzhľadom na pandémiu sa HR ani DE PRES nepodarilo dosiahnuť všeobecné smerovanie. Počas DE PRES sa však podarilo vyriešiť niektoré sporné body. Nevyriešené však zostávajú stále niektoré otázky a preto je potrebná diskusia na úrovni expertov aj počas PT PRES.

Ľudské práva

Vo vzťahu k **pristúpeniu EÚ k Európskemu Dohovoru o ochrane ľudských práv** a základných slobôd v roku 2020 prebehli viaceré stretnutia a rokovania na pôde Rady EÚ.

Rada EÚ prijala EÚ **Akčný plán pre oblasť ľudských práv a demokracie na roky 2020 – 2024** pre oblasť vonkajších vzťahov EÚ. Akčný plán sa zameriava na propagáciu ľudských práv a zvyšovanie ich štandardov prostredníctvom pôsobenia EÚ, napr. vo forme zdieľania príkladov dobrej praxe, vzdelávania.

V oblasti práv starších osôb, Rada EÚ prijala **závery týkajúce sa ľudských práv a participácie starších osôb v časoch digitalizácie**, v ktorých upriamuje pozornosť na rozdielne životné podmienky starších osôb a vyzýva ČS a Komisiu v rámci ich kompetencií na posilnenie sociálnej inklúzie starších osôb, zvyšovanie informovanosti o tejto problematike a jej zahrnutie do politických oblastí.

EK predstavila prvú EÚ **Stratégiu práv obetí na roky 2020 – 2024**, ktorá je založená na princípe posilnenia obetí trestných činov a identifikuje 5 hlavných priorít, v rámci ktorých rámcovo vymedzuje úlohy EK, ČS a organizácií poskytujúcich pomoc obetiam. V súvislosti so Stratégiou, EK zriadila aj **post Koordinátora pre obeť trestných činov**, ktorý zabezpečuje koordináciu a fungovanie Platformy pre práva obetí, ako aj dohliada na implementáciu Stratégie. Novo-vytvorená **Platforma pre práva obetí** zabezpečuje spoluprácu relevantných aktérov – ENVR (Európska sieť pre práva obetí), Eurojust, FRA, Kontaktné body pre odškodňovanie, EÚ Koordinátora pre boj s terorizmom a mimovládne organizácie. V oblasti obetí terorizmu, EK založila EÚ **Centrum expertízy pre obeť terorizmu**, ktoré združuje expertov a umožňuje zdieľanie príkladov dobrej praxe, výmenu informácií a vzdelávanie. Rada EÚ vytvára **sieť jednotných kontaktných bodov pre obeť terorizmu**, ktoré budú slúžiť na vzájomnú výmenu informácií a zároveň by vedeli poskytovať základné informácie obetiam, najmä v cezhraničných prípadoch.

Elektronická justícia

Najdôležitejším projektom v oblasti digitálnej justície v roku 2020 bola **implementácia systému e-CODEx** v SR, ktorý vytvára bezpečný komunikačný kanál pre cezhraničné zasielanie justičných dokumentov.

Práce pokračovali aj na projekte **výmeny a zabezpečovania elektronických dôkazov**, ktorý zjednocuje formáty dokumentov pre žiadosti o vzájomnú právnu pomoc, európske vyšetrovacie príkazy alebo súvisiace dôkazy v digitálnom formáte.

Pokrok bol dosiahnutý na projekte **Jednotnej digitálnej brány**, prostredníctvom ktorej majú občania všetkých ČS EÚ online prístup k digitálnym službám a právnym informáciám v rôznych životných situáciách. Ministerstvo spravodlivosti SR v roku 2020 vypracovalo príslušné (justičné) obsahy za SR pre tento portál a poskytuje súčinnosť Ministerstvu investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR), ktoré je garantom projektu. Poskytovalo súčinnosť i pri vypracovaní súvisiacich obsahov.

Správa o uplatňovaní všeobecného nariadenia o ochrane údajov

EK vydala prvú správu o hodnotení a preskúmaní GDPR (všeobecné nariadenie o ochrane údajov). Správa bola zameraná najmä na prenosy osobných údajov do tretích krajín a medzinárodným organizáciám a mechanizmus konzistentnosti a spolupráce medzi dozornými orgánmi EHP. EK vydala pozitívne hodnotenie GDPR. GDPR posilnilo základné právo na ochranu údajov a prispelo k zvýšeniu povedomia o dôležitosti ochrany osobných údajov v rámci EÚ aj v iných častiach sveta. Prioritou zostáva dôsledné a efektívne presadzovanie GDPR. EK bude naďalej využívať všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, na podporu dodržiavania povinností členských štátov podľa nariadenia a na podporu cieľov sledovaných týmto nariadením.

Zosúladenie príslušných pravidiel Únie v oblasti presadzovania práva so zreteľom na ochranu údajov

EK vydala oznámenie, v ktorom zhodnotila situáciu, pokiaľ ide o vzťah medzi smernicou 2016/680 o presadzovaní práva a aktmi, ktoré boli prijaté pred dátumom prijatia tejto smernice a ktoré upravujú spracúvanie osobných údajov medzi členskými štátmi a prístup určených orgánov členských štátov do informačných systémov zriadených podľa zmlúv, s cieľom posúdiť potrebu zosúladenia týchto osobitných ustanovení s touto smernicou. Na základe tejto štúdie EK identifikovala 26 právnych aktov Únie, ktoré patria do rozsahu preskúmania. EK dospela k záveru, že 16 z týchto 26 aktov nie je potrebné meniť. 10 z nich nie je plne v súlade so smernicou o presadzovaní práva, a preto by sa mali zmeniť.

Migrácia

Migračná politika naďalej patrí k hlavným prioritám SR. V tomto smere SR už dlhodobo presadzuje konštantnú pozíciu a zasadzuje sa za uplatnenie komplexného a vyváženého prístupu k riešeniu problematiky migrácie.

V roku 2020 predložila Komisia nový **Pakt o migrácii a azyle**, ktorý sprevádzalo päť komplexných legislatívnych návrhov. Zahŕňa všetky prvky potrebné pre komplexný európsky prístup k migrácii. Stanovujú sa v ňom vylepšené a rýchlejšie postupy pre celý azylový a migračný systém. Cieľom je, podľa tvrdení Komisie, nahradiť v súčasnosti nefunkčný systém, prekonať súčasnú patovú situáciu, odkloniť sa od ad hoc riešení a zaviesť predvídateľný a spoľahlivý systém riadenia migrácie. Pakt je zložený z troch pilierov: prvý pilier spočíva v efektívnejších a rýchlejších postupoch, druhým pilierom je spravodlivé rozdelenie zodpovednosti a solidarity, tretím sú prispôbené a vzájomne prínosné partnerstvá s tretími krajinami. Hlavnými novými prvkami, ktoré Pakt prináša sú konania na hranici (pred vstupom na územie EÚ) a v otázke solidarity, popri relokáciách migrantov, možnosť tzv. návratového sponzorstva. Práve tieto dva okruhy predstavujú najkontroverzejšie časti Paktu, kde sa pohľady ČS diametrálne líšia.

SR naďalej zotrúva pri odmietaní relokácií migrantov na základe povinných kvót, návratové sponzorstvo, pri súčasnej minimálnej efektívite výkonu návratov, považujeme pri navrhovaných podmienkach za oneskorené relokácie. Čo sa týka konaní na hranici, tento koncept momentálne neodmietame. Zároveň presadzujeme tzv. balíkový prístup ku všetkým súvisiacim legislatívnym návrhom, teda kým nie je dohodnuté všetko, nie je dohodnuté nič.

Diskusia budú teda pokračovať aj v roku 2021 pod portugalským a následne slovinským predsedníctvom, je pritom otázne, či v rokovaní nastane vôbec nejaký pokrok.

Ochrana vonkajších hraníc

V oblasti ochrany vonkajších hraníc je od novembra 2019 účinné nové komplexné nariadenie upravujúce činnosť a právomoci Agentúry Európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex). Vzniká stály zbor pozostávajúci z 10 000 operačných pracovníkov, ktorý bude mať svoje uniformy, výkonné právomoci, materiálne zdroje a veľmi komplexné analytické, plánovacie a veliace štruktúry. SR by podľa návrhu mala do stáleho zboru prispieť 9 dlhodobo vyslanými príslušníkmi v roku 2021 a do roku 2027 má tento počet narásť na 103 príslušníkov, na obdobie po roku 2027 je nárast stanovený na ďalších 35 príslušníkov. Do krátkodobých vyslaní návrh pre SR predpokladá povinnosť prispieť v roku 2021 celkovo 84 príslušníkmi a do roku 2027 má tento počet stúpnúť na 123 príslušníkov. Do rezervy rýchleho zásahu má SR prispieť 35 príslušníkmi.

Členovia stáleho zboru pohraničnej a pobrežnej stráže EÚ budú môcť pod vedením členského štátu, do ktorého sú vyslaní, a pod jeho kontrolou plniť úlohy, ktoré si vyžadujú výkonné právomoci, napríklad overovanie totožnosti, povolenie alebo odopretie vstupu na vonkajších hraniciach a zachytenie osôb na hraniciach, aby sa zaistila ich plná operatívna účinnosť.

Agentúra bude ďalej poskytovať väčšiu podporu v oblasti návratov, zintenzívni sa spolupráca s tretími krajinami, zvýši sa aj objem finančných prostriedkov, ktorými bude agentúra disponovať.

V roku 2020 pokračovala implementácia nariadenia k európskemu systému pre cestovné informácie a povolenia ETIAS, ktorého skoré schválenie SR podporovala.

V roku 2020 pokračovala aj implementácia troch nariadení zameraných na zlepšenie a rozšírenie využívania Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) s cieľom zvýšenia jeho účinnosti a efektívnosti, ako aj dosiahnutia vyššej interoperability existujúcich a budúcich systémov presadzovania práva a riadenia hraníc.

V roku 2021 bude nosnou témou diskusií nový schengenský balík, ktorý má Komisia predložiť v 2. štvrtroku 2021. Komisia plánuje do návrhov premietnuť skúsenosti z fungovania schengenského priestoru a dodržiavania voľného pohybu osôb bez kontroly vnútorných hraníc. Cieľom je zachovať a zlepšiť fungovanie schengenského priestoru, zaviesť prísnejšie schengenské pravidlá a pokračovať v práci na dobudovaní schengenského priestoru. Otázne je, do akej miery budú deklarované ciele Komisie reflektované v predložených návrhoch, najmä s ohľadom na niekoľko rokov trvajúce kontroly na niektorých vnútorných hraniciach schengenského priestoru.

Vnútna bezpečnosť

V roku 2020 predložila Komisia novú stratégiu pre vnútornú bezpečnosť EÚ sprevádzanú koncepčnými dokumentmi pre rôzne oblasti (boj proti drogám, sexuálnemu zneužívaniu detí na internete, nelegálnemu obchodovaniu so zbraňami). Následne prebehli diskusie v prípravných orgánoch Rady EÚ aj na politickej úrovni ministrov vnútra EÚ. Z pohľadu SR nie sú dokumenty problematické.

V roku 2019 sa schválili nariadenia upravujúce interoperabilitu informačných systémov EÚ v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, ktorá je predpokladom ďalšieho zefektívnenia spolupráce bezpečnostných zložiek ČŠ. Pod vedením Komisie v roku 2020 pokračoval proces ich implementácie, ktorá bude časovo, technicky aj finančne náročná pre ČŠ. Rada SVV je o pokroku a prípadných problémoch pravidelne informovaná. Je však pravdepodobné, že tento proces bude pokračovať ešte minimálne do roku 2024.

V roku 2020 prebiehali dialógy s EP o dôležitom legislatívnom návrhu týkajúcom sa zabránenia šírenia teroristického obsahu na internete. Konečná dohoda bola dosiahnutá v decembri 2020.

V roku 2021 Komisia nadviaže na svoju bezpečnostnú stratégiu a predloží ďalšie legislatívne a nelegislatívne iniciatívy týkajúce sa boja proti organizovanej trestnej činnosti, legislatívy s cieľom účinne bojovať proti sexuálnemu zneužívaniu detí online, boja proti terorizmu, kódexu policajnej spolupráce EÚ a o úradov pre vyhľadávanie majetku. Pri týchto dokumentoch nepredpokladáme zvlášť problematický obsah. Pravdepodobné však je, že okrem technickej diskusie o detailoch návrhov bude prebiehať aj zásadná politická diskusia o hraniciach zodpovednosti za vnútornú bezpečnosť a verejný poriadok, ktorú Zmluvy vyhradzujú ČŠ.

Samozrejme, SR bude v operatívnej oblasti aj v roku 2021 naďalej pokračovať v aktívnej účasti pri realizovaní aj ďalších politík v oblasti vnútornej bezpečnosti, ako sú boj proti organizovanej kriminalite, financovanie terorizmu, prevencia a boj proti radikalizácii a extrémizmu.

Nový Viacročný finančný rámec pre oblasť vnútra

V októbri 2020 bolo v Rade schválené všeobecné smerovanie ku všetkým trom návrhom pre fondy v oblasti vnútra, ktoré by mali pôsobiť pri viacročnom finančnom rámci pre roky 2021 – 2027. Ide o Fond pre azyl a migráciu, Fond pre integrované riadenie hraníc (v jeho rámci nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a víza) a Fond pre vnútornú bezpečnosť. Pre rok 2021 bude najdôležitejším priebeh dialógov s Európskym parlamentom.

COVID-19

V nadväznosti na mimoriadnu situáciu spôsobenú globálnou pandémiou COVID-19 prebiehala **priebežná výmena informácií a koordinácia postupov** v oblasti justičnej spolupráce, správy súdnictva, práva obchodných spoločností, insolvenzie atď., pričom výsledky boli priebežne zverejňované prostredníctvom Európskeho portálu elektronickej justície Európskych justičných sietí alebo Eurojust.

5. ZAMESTNANOSŤ, SOCIÁLNA POLITIKA A ZDRAVIE

Zamestnanosť a sociálna politika

Rok 2020 sa vo formácii Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti (ďalej len „EPSCO“) niesol v duchu **ekonomickej a sociálnej obnovy v kontexte dôsledkov pandémie COVID-19 a zvyšovaniu odolnosti trhov práce**, ktoré čelia digitálnej a zelenej transformácii a demografickým zmenám. Osobitná pozornosť sa venovala zraniteľným skupinám a pokračovalo sa vo vykonávaní **Európskeho piliera sociálnych práv**.

Hlavnou témou v oblasti sociálnej politiky sa stal právny rámec pre stanovenie národných minimálnych miezd v podobe návrhu **smernice o primeraných minimálnych mzdách v EÚ**, ktorý bol zverejnený v októbri 2020. Cieľom tejto smernice je zlepšiť pracovné podmienky tým, že sa zabezpečí, aby pracovníci v Únii mali prístup k ochrane formou minimálnej mzdy poskytovanej primeranými zákonnými minimálnymi mzdami alebo kolektívnymi zmluvami, čo im umožní dôstojné živobytie bez ohľadu na to, kde pracujú. Špecifickými cieľmi tejto

iniciatívy je zlepšiť primeranosť minimálnych miezd a rozšíriť pokrytie kolektívnymi zmluvami. Návrh smernice sa už intenzívne rokuje v pracovnej skupine Rady pre sociálne otázky.

V kontexte rokovaní o novom viacročnom finančnom rámci na roky 2021-2027, ako aj nástroji NextGenerationEU sa dosiahla dohoda o **Nariadení o Európskom fonde na prispôsobenie sa globalizácii na pomoc nadbytočným pracovníkom** (ďalej len „EGF“) na ďalšie programové obdobie. EGF poskytuje pomoc nadbytočným pracovníkom v prípade veľkých reštrukturalizačných udalostí, najmä v súvislosti s globalizáciou. Hlavným cieľom návrhu je zabezpečiť fungovanie EGF po 31. 12. 2020, keďže ide o osobitný nástroj, ktorý nie je zahrnutý v rozpočtových stropoch viacročného finančného rámca. Ide v ňom o aktualizovanie podmienok jeho čerpania pre ČŠ EÚ tak, aby zodpovedali aktuálnym globalizačným a technologickým výzvam.

Na socio-ekonomické dôsledky krízy a očakávaný zvýšený počet odkázaných osôb reagoval návrh Nariadenia, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 223/2014, pokiaľ ide o zavedenie osobitných opatrení na riešenie krízy spôsobenej ochorením COVID-19. V reakcii na pandémiu COVID-19 sa ako súčasť navýšenia zdrojov pre politiku súdržnosti na roky 2020, 2021 a 2022 navrhlo sprístupnenie dodatočných zdrojov pre Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (FEAD), ktorý je určený na poskytovanie potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci. ČŠ tak budú mať možnosť podľa svojich potrieb dobrovoľne prideliť dodatočné zdroje aj na FEAD.

Dlhodobu prerokovávanú **Revíziu nariadení o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia** (883/2004 a 987/2009) zostáva naďalej otvorená nakoľko sa v otvorených otázkach (kapitola uplatniteľná legislatíva; dávky v nezamestnanosti pre cezhraničných pracovníkov) doposiaľ nepodarilo dosiahnuť zblíženie pozícií Európskeho parlamentu a Rady. K spisu doteraz prebehlo 15 trialógov a negociácie budú pokračovať počas PT PRES.

V oblasti **bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci** bola dosiahnutá dohoda v Rade k **Smernici o karcinogénoch a mutagénoch pri práci** (4. balík). Cieľom tohto návrhu je zlepšiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov znížením miery ich expozície účinkom troch karcinogénnych látok alebo skupín látok pri práci, poskytnúť pracovníkom, zamestnávateľom a orgánom presadzovania práva jasnejšie informácie a prispieť k zabezpečeniu rovnakých podmienok pre hospodárske subjekty.

S cieľom modernizovať a posilniť verejné služby zamestnanosti (ďalej len „VSZ“) bolo prijaté **Rozhodnutie, ktorým sa mení rozhodnutie č. 573/2014/EÚ o posilnenej spolupráci medzi verejnými službami zamestnanosti**. Rozhodnutím sa ďalej posilní spolupráca medzi VSZ a predĺži sa obdobie zriadenia európskej siete VSZ do 31. 12. 2027.

Z nelegislatívnych aktov bolo prijaté **Odporúčanie Rady týkajúce sa mostu k pracovným miestam – posilnenia záruky pre mladých ľudí**, ktoré má za cieľ zefektívniť súčasný rámec a rozšíriť pomoc v integrácii na trhu práce na mladých ľudí do 30 rokov. Uvedená iniciatíva naberá na dôležitosť aj v kontexte pandémie COVID-19, ktorá má disproporčný dopad na zamestnanosť mladých ľudí. V duchu hospodárstva, ktoré pracuje v prospech ľudí sa bude pokračovať aj v roku 2021, kedy sa plánuje zverejnenie odporúčania týkajúceho sa **európskej záruky pre deti**.

Prioritnou témou EK v sociálnej oblasti je príprava **Akčného plánu k Európskemu pilieru sociálnych práv**. Európsky pilier obsahuje 20 princípov/zásad, ktorými by sa mali riadiť sociálne politiky a politiky zamestnanosti členských štátov s cieľom implementovania týchto princípov do praxe. Princípy sú rozdelené do troch oblastí: 1. rovnaké príležitosti a prístup na

trh práce, 2. spravodlivé pracovné podmienky a 3. sociálna ochrana a začlenenie. Schválenie akčného plánu sa plánuje na máj 2021 počas Sociálneho samitu na najvyššej úrovni v Porte.

Závery Rady k posilneniu schém minimálneho príjmu predstavovali jednu z priorít DE PRES v sociálnej oblasti, prostredníctvom ktorej chceli akcelerovať riešenie dopadov pandémie COVID-19 v EÚ. **Závery Rady k ľudským právam a dôstojnej práci v rámci globálnych dodávateľských reťazcov** sa zameriavali na vážne problémy detskej práce, nedôstojných pracovných podmienok v kontexte nadnárodných korporácií.

V neposlednom rade Komisia zverejnila v roku 2020 **Správu o vplyve demografických zmien**, čím nadviazala na rovnakú prioritu HR PRES. Analytický dokument mapuje demografické trendy v EÚ ako zvýšenie strednej dĺžky života, zníženie pôrodnosti a starnutie populácie a vyvodzuje vplyvy týchto trendov a s nimi spojené výzvy, čo sa týka prispôsobovania trhov práce, či poskytovania zdravotnej starostlivosti. Na správu v roku 2021 nadviažu nelegislatívne iniciatívy Zelená kniha o starnutí a Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti.

Rovnosť a nediskriminácia

V roku 2020 sa začali podnikať kroky na naplnenie vízie predsedníčky U. von der Leyen budovať **Úniu rovnosti** ako jednej z prioritných tém jej Komisie ako vyplýva z **politických usmernení na roky 2019-2024**. Rovnosti Komisia po prvý krát venuje samostatné portfólio a zriadila sa pracovná skupina pre rovnosť. Toto je dôležité aj vzhľadom na to, že dôsledky pandémie COVID-19 majú silno rodový rozmer, ako aj disproporčný vplyv na zraniteľné skupiny, najmä pokiaľ ide o domáce násilie, nerovnomerné zastúpenie pohlaví v kľúčových profesiách v zdravotníckom a opatrovateľskom sektore, či nerovnomerné rozdelenie neplatenej opatrovateľskej práce.

Hlavným referenčným dokumentom v oblasti rovnosti je Oznámenie EK zverejnené v marci 2020 s názvom **Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025**, ktorý uplatňuje prístup spočívajúci v systematickom uplatňovaní hľadiska rovnosti medzi ženami a mužmi pri vytváraní politik EÚ v spojení s cieľovými opatreniami. Medzi hlavné ciele stratégie patrí boj proti rodovo motivovanému násiliu, spochybňovanie rodových stereotypov, odstránenie rodových rozdielov na trhu práce, riešenie rozdielov v odmeňovaní a dôchodkoch žien a mužov, či odstránenie rozdielov v oblasti poskytovania starostlivosti. Rada EÚ prijala závery týkajúce sa tzv. **gender pay gap**, v ktorých adresuje členským štátom odporúčania v oblasti odmeňovania a rozdelenia platenej a neplatenej práce/starostlivosti (napr. rodičovskej dovolenky, neplatenej práce, dostupnosti predškolského vzdelávania pre deti). Začiatkom roka 2021 na stratégiu nadviaže legislatívna iniciatíva k transparentnosti v odmeňovaní medzi mužmi a ženami.

Významné je ďalej zverejnenie nového desaťročného plánu Komisie na podporu Rómov v EÚ z októbra 2020 s názvom **Únia rovnosti: Strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov**, ako aj sprievodný návrh Odporúčania Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov. Ide o reakciu na potrebu bojovať na úrovni EÚ proti diskriminácii a dosiahnuť rovnaké zaobchádzanie s najväčšou európskou etnickou menšinou najmä podporovaním rovnosti a sociálno-ekonomického začlenenia. Účelom tohto odporúčania je potvrdiť dlhodobý záväzok k spoločným cieľom v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov a poskytnúť obnovené a posilnené usmernenia stanovením opatrení, ktoré členské štáty môžu prijať v záujme dosiahnutia týchto cieľov. Komisia členské štáty vyzýva, aby prijali vnútroštátne strategické rámce pre Rómov a oznámili jej ich do septembra 2021.

Ďalšou iniciatívou Komisie v oblasti rovnosti je vôbec prvá **Stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020-2025**. V Stratégii sa stanovuje rad cieľových opatrení rozdelených do štyroch pilierov: boj proti diskriminácii LGBTIQ osôb; zaistenie bezpečnosti LGBTIQ osôb;

budovanie inkluzívnych spoločností pre LGBTIQ osoby a vedúca úloha pri presadzovaní výzvy za rovnosti LGBTIQ osôb na celom svete. Konštatuje sa, že napriek pokroku dosiahnutému v posledných rokoch v oblasti rovnosti LGBTIQ osôb, ich diskriminácia pretrváva. Súčasná kríza spôsobená pandemiou COVID-19 situáciu iba zhoršila, pričom LGBTIQ osoby čelia zvýšenému riziku chudoby a sociálneho vylúčenia, zvýšenej miere násilných útokov, ťažkostiam s prístupom k zdravotnej starostlivosti, či bezdomovectvu.

Na programe rokovaní bol v roku 2020 aj návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa ČŠ splnomocňujú ratifikovať Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o násilí a obťažovaní z roku 1919 (č. 190). Dohovor č. 190, prijatý v roku 1919 na 108. zasadnutí (storočnej) Medzinárodnej organizácie práce, predstavuje prvý medzinárodný nástroj, ktorým sa stanovujú celosvetovo uplatniteľné normy na boj proti násiliu a obťažovaniu v práci. Keďže časti dohovoru patria do právomocí EÚ, samotné ČŠ dohovor nemôžu bez splnomocnenia EÚ ratifikovať a zároveň ani EÚ nemôže dohovor ratifikovať, keďže sa jeho zmluvnými stranami môžu stať iba štáty. Inštitúcie EÚ a ČŠ preto musia prijať potrebné opatrenia na spoluprácu pri ratifikácii dohovoru a pri plnení záväzkov, ktoré z neho vyplývajú. Aj napriek mierne pozmenenej textácii rozhodnutia, ktorá vyplynula z rokovaní však stále nie je jednoznačne určený charakter samotného rozhodnutia vo vzťahu k povinnosti, resp. možnosti ratifikácie predmetného dohovoru. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) prezentovalo výhrady voči ratifikácii uvedeného dohovoru, ako aj voči prijatiu príslušného rozhodnutia, ktorým sa ČŠ EÚ splnomocňujú tento dohovor ratifikovať.

Politicky významným bolo schválenie Záverov Rady o riešení rozdielu v odmeňovaní žien a mužov: Ocenenie a rozdelenie platenej a neplatenej práce v oblasti starostlivosti z iniciatívy DE PRES. Závety poukazujú na skutočnosť, že väčšina neplatenej opatrovateľskej práce je vykonávaná ženami, čo má za následok ich systematické znevýhodňovanie na trhu práce.

Zdravie

Aktivity EÚ sa v roku 2020 odvíjali v oblasti zdravotníctva najmä od **pandémie COVID-19**. Aby ČŠ nemuseli niesť ťarchu boja proti pandémie samé, EÚ začala aktivity v tejto oblasti s cieľom jednotného a tým pádom účinnejšieho boja proti nákaze, keďže koordinácia, solidarita a vzájomné informovanie sa ukázalo ako lepšia stratégia než jednotlivé úsilie ČŠ.

Hlavné oblasti tohto úsilia EÚ v boji proti COVID-19 možno zhrnúť do nasledujúcich aktivít:

Koordinácia na úrovni EÚ

Na úrovni EÚ sa diskutovalo o koordinácii v oblasti národných opatrení, ktoré zavádzali ČŠ v súvislosti s ochorením COVID-19. ČŠ prejavili záujem o koordináciu na úrovni EÚ, avšak nie o úplnú harmonizáciu, pričom zdôrazňovali potrebu rovnováhy medzi aktivitami na úrovni EÚ a národnými kompetenciami.

Ambíciou bolo posilniť koordináciu na úrovni EÚ v rôznych oblastiach, najmä: 1) využívanie rovnakých dát a spoločné mapovanie situácie na národnej a nadnárodnej úrovni; 2) kritériá pre spoločnú analýzu epidemiologických rizík; 3) spôsob hodnotenia a určovania rizikových oblastí; 4) vytvorenie spoločného rámca možných opatrení; 5) včasná komunikácia opatrení smerom k dotknutým krajinám a verejnosti.

K tejto téme bol vydaný Návrh Odporúčania Rady o koordinovanom prístupe k obmedzeniu voľného pohybu v reakcii na pandémiu COVID-19.

Spoločné obstarávanie na úrovni EÚ

Komisia 17/6 vydala Oznámenie o Stratégii EÚ o vakcínach proti COVID-19 s cieľom zabezpečiť včasný a spravodlivý prístup k bezpečným a účinným vakcínam pre občanov EÚ a

zároveň ukázala líderskú úlohu EÚ na globálnom poli v oblasti získavania vakcíny proti COVID-19.

Stratégia EÚ pre vakcíny na COVID-19 bola postavená na dvoch pilieroch:

- Zabezpečenie dostatočnej výroby očkovacích látok v EÚ prostredníctvom uzatvárania predbežných kúpnych zmlúv s výrobcami očkovacích látok, pričom na financovanie slúži Nástroj núdzovej podpory (ESI).
- Prispôsobenie regulačného rámca EÚ a využitie existujúcej regulačnej flexibility na urýchlenie vývoja, autorizácie a dostupnosti očkovacích látok pri súčasnom zachovaní noriem kvality, bezpečnosti a účinnosti očkovacích látok. Úľavy v regulačnom rámci sú zásadné, aspoň čo sa týka autorizácie vakcíny na základe podmieneného povolenia uvedenia na trh.

Všetky ČŠ vrátane SR sa zapojili do procesu obstarávania vakcín.

Aktivity Komisie vo veciach prípravy portfólia vakcín pre ČŠ zastrešuje Steering Board pre vakcíny. Na základe rokovania Steering Boardu so zástupcami farmaceutických spoločností vyvíjajúcich vakcíny proti COVID-19 bolo pripravené portfólio vakcín 6+1:

1. AstraZeneca
2. Pfizer/BionTech
3. Janssen
4. Sanofi/GlaxoSmithKline
5. CureVac
6. NovaVax
7. Moderna

ČŠ mali možnosť zapojiť sa aj do spoločného obstarávania na úrovni EÚ pre liečivá, testy, osobné ochranné prostriedky, dýchacie prístroje, pomôcky pre vakcináciu. ČŠ boli Komisiou zaslané tvárové masky nakúpené z Číny a financované z Nástroja pre núdzovú podporu. SR sa zapojila do spoločného obstarávania liečiva Remdesivir.

Pravidelná výmena informácií medzi ČŠ na úrovni EÚ

Od marca 2020 prebieha pravidelné zasadnutie **Integrovannej politickej krízovej odozvy (IPCR)** (niekedy aj 2x do týždňa), v rámci ktorej majú ČŠ povinnosť reportovať každý týždeň ISAA dotazník, ktorý má medzirezortný charakter a otázky sa týkajú najmä aktuálnych národných opatrení, epidemiologickej situácie, stavu zásob potrebných pre liečbu COVID-19 pozitívnych pacientov, testovacej stratégie a pod. Na zasadnutiach IPCR sa riešilo najmä *Odporúčanie Rady o dočasnom obmedzení ciest do EÚ, ktoré nie sú nevyhnutné*, v ktorom sa zavádza koordinovaný prístup pre umožnenie vstupu rezidentom vybraných tretích štátov do EÚ. Príloha odporúčania obsahuje meniaci sa zoznam tretích krajín, občania ktorých môžu cestovať do EÚ bez obmedzení, a ktorý sa pravidelne aktualizuje na základe aktuálnej epidemiologickej situácie v daných krajinách.

Pravidelne zasadá online **Výbor pre zdravotnú bezpečnosť** (Health Security Committee), ktorý slúži v súčasnej dobe najmä na včasné vzájomné informovanie ČŠ o opatreniach, ktoré zaviedli, ich testovacích stratégiách, o stave národných aplikácií vyhľadávajúcich kontakty, na výmenu „best practices“ ako napr. pri otvorení škôl v novom školskom roku, ako aj odsúhlasuje vydanie rôznych Odporúčaní ako napr. Odporúčanie o testovaní.

ECDC (Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb) zasiela na pravidelnej báze informácie o spoločnom hodnotení krajín vo forme mapy - tzv. semafor rizikových a menej rizikových krajín, ale obsahuje aj epidemiologické štatistiky o počte nárastu ochorení. Komplementárne k ECDC sa v rámci COVID-19 na pravidelnej báze stretáva platforma EÚ

pre vedecké poradenstvo, ktorá poskytuje priestor pre zdieľanie osvedčených postupov, vzájomnú výmenu a koordináciu medzi vedeckými expertmi národných vlád. (SR na tomto fóre zastupuje prof. Pavol Jarčuška).

Rady ministrov zdravotníctva EÚ prebiehajú od marca 2020 virtuálne a frekvencia zasadnutí Rady sa zvýšila až na 2 zasadnutia za týždeň, neskôr podľa potreby.

6. KONKURENCIESCHOPNOSŤ

Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 a jej dosah na európske hospodárstvo posilnili potrebu rýchlej, ambicióznej a komplexnej reakcie z hľadiska priemyselnej politiky na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, ktorá by zahŕňala všetky priemyselné ekosystémy. Budúcnosť európskeho priemyslu má byť postavená na troch pilieroch: globálna konkurencieschopnosť, klimatická neutralita/udržateľnosť a digitálne technológie. Komisia plánuje priemyselnú politiku prepojiť s Európskou zelenou dohodou v rámci spoločného cieľa prechodu na udržateľnú a ekologicky čistú priemyselnú výrobu. Nová Európska priemyselná stratégia, ktorú Komisia zverejnila v marci 2020, je zameraná na podporu priemyslu a zachovanie čo najvyššej miery jeho konkurencieschopnosti. Komisia plánuje túto stratégiu aktualizovať tak, aby zohľadňovala dopady pandémie ochorenia COVID-19, globálny konkurenčný kontext a zrýchlenie zeleného a digitálneho prechodu. Priemyselná politika je pre SR, ako jednu z najviac industrializovaných krajín EÚ s energeticky náročným priemyslom, zásadnou témou. Klimatickú neutralitu vnímame z pohľadu priemyslu ako príležitosť pre rozvoj nových technológií a služieb. Za kľúčové považujeme investície do aplikovaného výskumu a stimuláciu spolupráce medzi súkromným a verejným/akademickým a podnikateľským sektorom v celej EÚ. Dôležitá je podpora energeticky náročného priemyslu, zabezpečenie rovnakých podmienok v rámci medzinárodného obchodu, technologicky neutrálne riešenia a právo každej krajiny zvoliť si vlastný energetický mix. SR sa zapojila do „Jesenného IPCEI“ (IPCEI - Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu) zameraného na batérie na základe pozvánky z mája 2019 od Spolkového ministerstva pre ekonomické záležitosti a energetiku. Do procesu pred-notifikácie bolo zaradených 5 slovenských projektov, z ktorých 4 (InoBat Auto, InoBat Energy, Energo-Aqua a ZTS Výskum a Vývoj) boli úspešné a teda môžu v polovici decembra pristúpiť k notifikácii. Tá slúži ako povolenie prekročiť limit intenzity štátnej pomoci. SR sa plánuje zapojiť aj do procesu IPCEI for Hydrogen, začiatkom novembra 2020 bol odprezentovaný stav prípravy výzvy a už 23.11.2020 bola výzva zverejnená. Spoločnosti môžu do konca roka prihlásiť svoje projekty, z ktorých bude odborná komisia vyberať tie najvhodnejšie na zapojenie sa do IPCEI for Hydrogen.

Vnútorý trh

V rámci Rady pre konkurencieschopnosť, časti vnútorný trh boli novou a významnou témou roku 2020 vplyvy opatrení ČŠ na riešenie pandémie ochorenia COVID-19 na hospodárstvo a fungovanie jednotného trhu EÚ (JT). Kríza poukázala na zraniteľnosť JT. Prioritným sa tak stalo riešenie prekážok JT vzniknutých počas krízy a výzvy k zavedeniu mechanizmu pre posilnenie odolnosti JT. Rada EÚ tiež diskutovala o opatreniach JT, ktoré pomôžu naštartovať obnovu hospodárstva a posilnia konkurencieschopnosť a udržateľnosť ekonomiky EÚ založenej na zelenej a digitálnej transformácii. Dôraz bol kladený na ďalšie prehľbovanie a dobudovanie JT na základe tzv. Marcového balíka predloženého EK – **Správy EK o identifikácii a riešení prekážok na jednotnom trhu a Dlhodobého akčného plánu na lepšie vykonávanie a presadzovanie pravidiel jednotného trhu**. Úloha pri odstraňovaní prekážok bola zverená pracovnej skupine - Task Force pre presadzovanie jednotného trhu (SMET) zo zástupcov ČŠ a Komisie, ktorej zriadenie vyplynulo z Akčného plánu. Konkrétne iniciatívy

o prehĺbení JT pre silnú obnovu a konkurencieschopnú, udržateľnú Európu sú reflektované aj v záveroch Rady zo septembra 2020. Monitorovanie pokroku v odstraňovaní prekážok JT a plnení Akčného plánu bude realizované cez každoročnú strategickú správu, ktorú má Komisia predložiť v januári 2021.

Na program Rady neboli zaradené žiadne legislatívne návrhy a z dôvodu pretrvávajúcich rozdielných stanovísk ČŠ neboli otvorené ani pozastavené rokovania Rady o návrhu smernice o oznamovaní požiadaviek ČŠ na služby a návrhu nariadenia a návrhu smernice o európskom elektronickom preukaze služieb. V pracovnom pláne EK na rok 2021 sú tieto tri legislatívne návrhy navrhnuté na stiahnutie. SR považuje hlavne prijatie notifikačnej smernice za účinný nástroj na predchádzanie vzniku prekážok na JT so službami, preto vníma jej stiahnutie z programu Komisie skepticky.

Ochrana spotrebiteľa

V roku 2020 rezonovali hlavne témy spojené s porušovaním práv spotrebiteľov v čase krízy, najmä nárast predaja nebezpečných výrobkov, internetové pasce a nerešpektovanie práv spotrebiteľov pri zrušených zájazdoch a cestách.

Základom práce v oblasti ochrany spotrebiteľa bude **Nový spotrebiteľský program**, ktorý prijala Komisia v novembri 2020 a ktorý predstavuje víziu spotrebiteľskej politiky EÚ na obdobie rokov 2020-2025. Program sa zameriava na päť kľúčových oblastí, a to zelená transformácia, digitálna transformácia, účinné presadzovanie a náprava, zraniteľnosť spotrebiteľov a ochrana spotrebiteľa v globálnom kontexte. Je tiež reakciou na aktuálne výzvy v oblasti ochrany spotrebiteľa, ktoré sa objavili počas pandémie ochorenia COVID-19. V predstavenom programe sa odzrkadľuje potreba zohľadniť ochranu spotrebiteľa pri uskutočňovaní aj iných politík, ako je napr. Európska zelená dohoda, Akčný plán pre obehové hospodárstvo a oznámenie o formovaní digitálnej budúcnosti Európy, ale aj Agenda 2030 OSN pre udržateľný rozvoj a iné.

V legislatívnej činnosti sa dosiahla dohoda EP a Rady o návrhu **smernice o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov** a o zrušení smernice 2009/22/ES. SR prijatie smernice, ktorá má prispieť k zlepšeniu presadzovania práv spotrebiteľov, podporila. V 2. štvrtroku 2021 Komisia plánuje prijať návrh na revíziu **smernice o všeobecnej bezpečnosti výrobkov** s cieľom riešiť nové výzvy v oblasti bezpečnosti výrobkov, ktoré vznikli s príchodom nových technológií a online predaja. Komisia tiež plánuje predložiť revíziu smernice o spotrebiteľských úveroch a legislatívne návrhy pre posilnenie postavenia spotrebiteľa pri zelenej transformácii.

Priemyselné vlastníctvo

Rok 2020 sa niesol v znamení príprav rámca opatrení na zlepšovania konkurencieschopnosti priemyslu EÚ prostredníctvom posilňovania inovačnej výkonnosti Európy. V novembri 2020 boli prijaté a zverejnené dva strategické dokumenty - Závery Rady o politike duševného vlastníctva a revízii systému priemyselných dizajnov v Únii a Akčný plán Komisie v oblasti duševného vlastníctva na posilnenie a obnovu hospodárstva EÚ.

V Záveroch Rady o politike duševného vlastníctva a revízii systému priemyselných dizajnov v Únii Rada EÚ zdôrazňuje potrebu rýchleho prijatia opatrení vo viacerých kľúčových oblastiach: rozvoj účinného a vyváženého systému ochrany duševného vlastníctva, ktorý dokáže efektívne využiť inovačný a kreatívny potenciál EÚ, biotechnológie – riešenie otázok ohľadne patentovateľnosti rastlín, zemepisné označenia – dôraz na posilnenie systému ochrany zemepisných označení v EÚ a zavedenie systému ochrany *sui generis* pre nepoľnohospodárske výrobky, a to na základe dôkladného posúdenia vplyvu jeho potenciálnych nákladov a prínosov, presadzovanie práv duševného vlastníctva - potreba posilnenej spolupráce v boji

proti falšovaniu v digitálnej EÚ, dizajny – výzva pre Komisiu, aby predložila návrhy na revíziu nariadenia Rady (ES) č. 6/2002 z 12.12.2001 o dizajnoch Spoločenstva a smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/71/ES z 13.10.1998 o právnej ochrane dizajnov, ktorou sa aproximujú právne predpisy členských štátov týkajúce sa priemyselných dizajnov, spolu s komplexným a podrobným posúdením vplyvu s cieľom modernizovať systémy ochrany dizajnov EÚ a zatriktívniť ochranu dizajnov pre tvorcov dizajnov a podniky, najmä pre MSP.

V Akčnom pláne v oblasti duševného vlastníctva na posilnenie odolnosti a obnovy hospodárstva EÚ Komisia oznámila plánované opatrenia v piatich oblastiach:

Zlepšenie ochrany duševného vlastníctva prostredníctvom modernizácie existujúcich nástrojov duševného vlastníctva a ich prípravy na digitálny vek vrátane zlepšenia dodatkových ochranných osvedčení pre patentované lieky a prípravky na ochranu rastlín, modernizácie ochrany dizajnov EÚ a posilnenie ochrany poľnohospodárskych zemepisných označení.

Podpora malých a stredných podnikov (MSP) pri využívaní duševného vlastníctva prostredníctvom opatrenia na zlepšenie informovanosti a poradenstva, novej schémy finančnej pomoci, pričom v prvom roku sa z prostriedkov Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo poskytnú 20 mil. EUR.

Uľahčenie zdieľania duševného vlastníctva zlepšením mobilizácie dát chránených právom duševného vlastníctva, zvýšením transparentnosti a predvídateľnosti udeľovania licencií na patenty nevyhnutné pre normy, keďže tieto patenty predstavujú kľúčový prvok digitálnej transformácie európskeho priemyslu.

V boji proti falšovaniu a zlepšenie presadzovania práv duševného vlastníctva Komisia zlepši účinné a vyvážené presadzovanie práv duševného vlastníctva, vytvorí súbor nástrojov EÚ na boj proti falšovaniu, ktorý má podporiť a uľahčiť účinnú spoluprácu medzi nositeľmi práv duševného vlastníctva, sprostredkovateľmi a orgánmi presadzovania práva, vyzdvihnúť najlepšie postupy a používanie primeraných nástrojov a nových technológií.

Podpora rovnakých podmienok na celosvetovej úrovni posilnením postavenia EÚ ako celosvetového tvorca noriem v oblasti duševného vlastníctva a zintenzívnením reakcie EÚ na nekalé praktiky aktérov z tretích krajín, ako je priemyselná špionáž či pokusy o zneužitie duševného vlastníctva v kontexte výskumno-inovačnej spolupráce.

Uvedené výzvy a opatrenia jasne definujú prioritné oblasti, ktoré budeme v nasledujúcom období naplňať.

Normalizácia, metrológia a skúšobníctvo

V oblasti technickej normalizácie Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS SR) v roku 2020 zabezpečoval výkon činnosti slovenského národného normalizačného orgánu na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni. Zástupcovia ÚNMS SR sa zúčastnili na pravidelných zasadnutiach riadiacich a technických orgánov Európskeho výboru pre normalizáciu (ďalej len „CEN“), Európskeho výboru pre normalizáciu v elektrotechnike (ďalej len „CENELEC“) a na zasadnutiach Výboru pre normy Európskej komisie (Committee on Standards) a zasadnutí PS Rady – technická harmonizácia (obnovená činnosť pracovnej skupiny na základe iniciatívy DE PRES). ÚNMS SR sa aktívne zúčastnil online konzultácií o návrhu Stratégie CEN a CENELEC 2030 (ďalej len „stratégia“). Na národnej úrovni boli spracované výstupy získané z prieskumu k návrhu stratégie medzi národnými technickými komisiami a ďalšími zúčastnenými stranami. Pripomienky a odpovede na otázky prieskumu umožnili CEN a CENELEC vymedziť budúce činnosti na dosiahnutie cieľov a priorit stanovených v návrhu stratégie, pričom sa zohľadnili aj vplyvy pandémie COVID-19 a jej dôsledky do budúcnosti.

V súvislosti s aktuálnou epidemiologickou situáciou v Európe, ÚNMS SR systematicky podporuje spoločné európske úsilie boja proti pandémie COVID-19. Od marca 2020 ÚNMS SR na svojom webovom sídle zverejnil množstvo informácií k danej téme a bezplatne sprístupnil národné prevzatia európskych noriem týkajúcich sa zdravotníckych pomôcok, osobných ochranných prostriedkov, lekárskeho a diagnostického prístrojov a zariadení, vrátane Dohody pracovného stretnutia CEN o tvárových rúškach (CWA 17553: 2020 Tvárové rúška na každodenné použitie. Príručka na minimálne požiadavky, skúšobné metódy a používanie), ktorá je sprístupnená aj v slovenskom jazyku. ÚNMS SR, ako slovenský národný normalizačný orgán, v roku 2020 pokračoval v zabezpečovaní prijímania európskych noriem a európskych normalizačných produktov vypracovaných európskymi normalizačnými organizáciami CEN, CENELEC a ETSI do sústavy slovenských technických noriem. V implementácii európskych noriem je Slovenská republika (ďalej len „SR“) jednou z najefektívnejších krajín EÚ a počet európskych noriem prijatých do sústavy STN sa blížil k 100 %.

V oblasti metrologie sa ÚNMS SR aktívne zúčastňoval prác v rámci Výboru pre meradlá pri Európskej komisii a pracovnej skupiny pre meradlá pri Európskej komisii. ÚNMS SR sa aktívne zapájal počas roka do činnosti v rámci WELMEC (Európska spolupráca v legálnej metrologii). Zúčastnil sa dvoch zasadnutí Výboru WELMEC a aktívne sa zapájal do činnosti pracovných skupín WG 2 Váhy, WG 6 Spotrebiteľsky balené výrobky, WG 8 Všeobecná aplikácia smernice EPaR č. 2014/32/EÚ o sprístupňovaní meradiel na trhu a smernice EPaR č. 2014/31/EÚ o sprístupňovaní váh s neautomatickou činnosťou na trhu a WG 11 Distribučné meradlá (plynomery a elektromery). Na práci v pracovnej skupine WG 5 Dohľad nad trhom sa aktívne podieľal Slovenský metrologický inšpektorát. V pracovných skupinách WG 10 Meracie zostavy na kontinuálne a dynamické meranie množstva kvapaliny okrem vody, WG 11 Distribučné meradlá a WG 12 Taxametre zastupujú SR organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ÚNMS SR a to Slovenský metrologický ústav (ďalej len „SMÚ“) a Slovenská legálna metrologia, n. o. Medzinárodné aktivity SMÚ sa v roku 2020 zameriavali na účasť na rokovaní poradných výborov BIPM a technických výborov EURAMET a COOMET, kde sa formuje budúci smer svetovej metrologie. SMÚ plnil tiež viacero úloh v technických výboroch regionálnej metrologickej organizácie EURAMET.

V oblasti metrologického výskumu zabezpečoval SMÚ výskumné a vývojové aktivity v spolupráci so zahraničnými partnermi a partnermi z priemyselnej, súkromnej a akademickej sféry SR. Táto koordinovaná vedecká spolupráca bola realizovaná prevažne pod záštitou organizácie EURAMET, pričom sa realizovali aktivity spojené so zdokonalením medzinárodnej teplotnej stupnice (ITS-90), definovaním medzinárodných postupov kalibrácie teplotných snímačov vo vzduchu, zvýšením bezpečnosti v oblasti radiačnej ochrany, vytvorením referenčnej meteorologickej siete pod záštitou WMO (Svetová meteorologická organizácia) a so zavedením robustných a spoľahlivých metód medicínskych meraní.

SMÚ aktívne pracuje na príprave ďalších výskumných aktivít v rámci programu Horizont Európa a v oblasti Green Deal. SMÚ vyjadril záujem o zapojenie sa do jedného z európskych vedecko-výskumných partnerstiev v budúcom Rámcovom programe EÚ pre výskum a inovácie na roky 2021 - 2027 Horizont Európa, konkrétne do partnerstva „European Partnership on Metrology“, ktoré spolu s ostatnými bude zohrávať kľúčovú úlohu ako nástroj k dosiahnutiu strategických cieľov EÚ v oblasti výskumu a inovácií a má prispieť k urýchleniu prechodu smerom k zelenej a digitálnej Európe a bude spolufinancované Komisiou.

V oblasti skúšobníctva a európskych záležitostí sa ÚNMS SR aktívne podieľal na práci pracovných skupín Komisie pre smernice a nariadenia o strojoch, pyrotechnických výrobkoch, zdravotníckych pomôckach, in vitro diagnostických zdravotníckych pomôckach, elektrických zariadeniach určených na používanie v rámci určitých limitov napätia, elektromagnetickej

kompatibilitu, rádiových zariadeniach, osobných ochranných prostriedkoch a v oblasti rekreačných plavidiel a vodných skútrov, výboru pre smernicu (EÚ) 2015/1535 o vnútrokomunitárnom pripomienkovom konaní, výboru pre nariadenie (ES) č. 2679/98 o fungovaní vnútorného trhu vo vzťahu k voľnému pohybu tovaru medzi ČŠ, výboru pre nariadenie č. 764/2008 o vzájomnom uznávaní, horizontálnych pracovných skupín pre vnútorný trh pre oblasť akreditácie a posudzovania zhody a trhového dohľadu.

ÚNMS SR ďalej aktívne spolupracuje s Komisiou na spoločných posudzovaniach orgánov posudzovania zhody a notifikovaných osôb v oblasti zdravotníckych pomôcok podľa vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 920/2013 o autorizácii notifikovaných orgánov pre zdravotnícke pomôcky, nariadenia EPaR (EÚ) 745/2017 o zdravotníckych pomôckach a nariadenia EPaR (EÚ) 746/2017 o diagnostických zdravotníckych pomôckach in vitro. Zamestnanci ÚNMS SR zastupujú SR aj ako národní experti pre uvedenú oblasť v iných členských štátoch EÚ. V roku 2020 sa uskutočnilo spoločné posudzovanie so zástupcami Komisie a Európskej železničnej agentúry slovenskej notifikovanej osoby na smernicu EPaR (EÚ) 2016/797 o interoperabilite železničného systému v EÚ.

V roku 2020 sa ÚNMS SR podieľal na príprave predbežných stanovísk k nasledujúcim právnym aktom EÚ:

- Správa Komisie EPaR o vykonávaní a správe smernice EPaR 2000/14/ES z 8. mája 2000 týkajúcej sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve (ÚNMS SR gestor),
- Oznámenie Komisie EP, Rade, EHP a Výboru regiónov Dlhodobý akčný plán, ako v úzkej koordinácii s členskými štátmi zlepšiť vykonávanie a presadzovanie pravidiel jednotného trhu (ÚNMS SR spolugestor),
- Návrh nariadenia EPaR, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2017/745 o zdravotníckych pomôckach, pokiaľ ide o dátumy uplatňovania niektorých jeho ustanovení (ÚNMS SR spolugestor),
- Návrh smernice EPaR, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2016/797 a smernica (EÚ) 2016/798, pokiaľ ide o predĺženie lehoty určenej na ich transpozíciu (ÚNMS SR spolugestor).

V oblasti kvality bola prioritou ÚNMS SR realizácia aktivít národného projektu Zavádzanie a podpora manažérstva kvality v organizáciách verejnej správy, ktorého cieľom je zvýšenie efektivity a kvality riadenia činností. V rámci týchto aktivít zaviedlo 10 ústredných orgánov štátnej správy manažérstvo kvality vo svojich organizáciách a získalo certifikát ISO 9001, titul Efektívny používateľ modelu CAF alebo certifikát Recognised for Excellence.

V rámci CAF centra, ktoré pôsobí ako vzdelávacie, poradenské a konzultačné stredisko v oblasti kvality pre organizácie verejnej správy, sa v roku 2020 zrealizovalo 30 vzdelávacích aktivít vo forme školenia, seminára alebo workshopu. V rámci analyticko-metodických činností pripravuje CAF centrum odborné metodiky tematicky zamerané na oblasť kvality a zlepšovania a v roku 2020 boli pripravené 2 metodiky.

V ďalšom období budú pokračovať aktivity národného projektu implementáciou manažérstva kvality v ďalších 9 organizáciách štátnej a verejnej správy, začne sa implementácia modelu CAF v ďalších 8 organizáciách samosprávy, budú vytvorené 2 nové odborné metodiky a tiež sa bude pokračovať v organizácii ďalších vzdelávacích aktivít pre zamestnancov verejnej správy.

Výskum a inovácie

SR sa v roku 2020 aktívne zapájala do záverečných rokovaní o návrhu nového Rámcového programu **pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027 Horizont Európa**. Európska komisia predložila 4.6.2020 doplnený návrh, ktorým sa sprístupní **financovanie z nástroja obnovy EÚ**

(**Next Generation EU**) pre program Horizont Európa. Rada ministrov pre konkurencieschopnosť prijala 29.9.2020 **dohodu o všeobecnom smerovaní** (*general approach*) k celému legislatívnemu balíku programu Horizont Európa, to znamená k návrhu **nariadenia** Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje **Horizont Európa – rámcový program** pre výskum a inováciu a ktorým sa stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia, ako aj k návrhu **rozhodnutia** Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje **osobitný program** na vykonávanie programu Horizont Európa. Politická dohoda dosiahnutá medzi Radou a Európskym parlamentom o viacročnom finančnom rámci z 10.11.2020 predpokladá ďalšie posilnenie programu Horizont Európa. DE PRES v Rade EÚ dosiahlo predbežnú politickú dohodu s EP k návrhu nariadenia 11.12.2020. Krajínám EÚ13 sa (okrem iného) podarilo dosiahnuť zvýšenie rozpočtu pre časť programu venovanú podpore zvýšenia účasti krajín s doteraz nižším čerpaním zdrojov z rámcových programov (*widening*). Schválenie dokumentu Radou EÚ a Európskym parlamentom je základom pre budúce prijatie navrhovaného nariadenia v druhom čítaní. Nariadenie však nemožno formálne prijať pred prijatím Viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 - 2027.

Počas DE PRES bola tiež snaha o ukončenie rokovaní k legislatívnemu balíku Európskeho technologického a inovačného inštitútu (EIT). Čiastočnú dohodu o všeobecnom smerovaní (*partial general approach*) dosiahla Rada EÚ k obom dokumentom (29.11.2019 k **nariadeniu** Európskeho parlamentu a Rady **o zriadení Európskeho technologického a inovačného inštitútu** (EIT) a 28.2.2020 k **rozhodnutiu** Európskeho parlamentu a Rady **o Strategickvej a inovačnej agende EIT** (SIA) 2021 – 2027).

Rada EÚ 1.12.2020 prijala **Záveru Rady k Európskemu výskumnému priestoru (ERA)**. Dokument je reakciou na Oznámenie Komisie „Nový európsky výskumný priestor (ERA) pre výskum a inovácie (Val)“, vydané v septembri 2020.

V nadväznosti na krízovú situáciu zapríčinenú pandémiou koronavírusu MŠVVaŠ SR spolupracovalo s Komisiou, najmä počas 1. vlny pandémie. V rámci **Akčného plánu ERA vs Corona** prebehol monitoring aktivít slovenských vedcov, ktoré reagovali na krízu, a ich zverejňovanie na webovej stránke Komisie. SR sa tiež zapojila do paneurópskeho hackatonu a machathonu **#EuvsVirus**.

Vesmír

V priebehu roku 2020 prebiehali na úrovni pracovnej skupiny pre vesmír Rady EÚ rokovania k otvoreným otázkam (rozpočet, medzinárodná spolupráca s tretími krajinami, bezpečnostné prvky a rozpočet podliehajúci schváleniu viacročného finančného rámca) v rámci **návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje Vesmírny program Únie a zriaďuje Agentúra EÚ pre vesmírny program a ktorým sa rušia nariadenia (EÚ) č. 912/2010, (EÚ) č. 1285/2013, (EÚ) č. 377/2014 a rozhodnutie č. 541/2014/EÚ**. Koncom roka začali technické dialógy s EP k spomínaným bodom návrhu nariadenia Vesmírneho programu Únie.

Okrem pracovnej skupiny pre vesmír prebiehali zároveň koordinačné zasadnutia **Horizontálnej skupiny expertov Európskej komisie pre Vesmírny program EÚ** ako tieňového výboru budúceho Horizontálneho programového výboru pre Vesmírny program EÚ. Zámerom Komisie v rámci tohto formátu bolo informovať ČŠ EÚ o prípravách **Dohody o finančnom rámcovom partnerstve („Financial Framework Partnership Agreement“, FFPA)** a **Príspevkových dohodách („Contribution Agreements“, CAs)** v rámci nadobúdania účinnosti budúceho Nariadenia EÚ o zriadení Vesmírneho programu Únie a Agentúry EÚ pre vesmírny program vrátane poskytovania aktuálnych informácií k negociáciám o príprave viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021-2027.

Okrem horizontálnej skupiny zaoberajúcej sa strategickými oblasťami bolo zriadených aj 5 tematických podskupín programu v členení podľa jeho komponentov (**Galileo/EGNOS; Copernicus; SSA; GovSatCom**) a podskupina pre bezpečnosť, ktoré sa zaoberali podmienkami ich implementácie. FFPA bude trilaterálnou dohodou medzi Európskou komisiou (v mene EÚ) Európskou vesmírnou agentúrou (ESA) a Agentúrou EÚ pre vesmírny program (EUSPA). Príspevkové dohody (CA's) budú o bilaterálne dohody medzi EK - ESA, EK - EUSPA a ESA - EUSPA.

Dňa 20.11.2020 sa uskutočnilo neformálne online zasadnutie **Vesmírnej rady** (Space Council), ako spoločné zasadnutie ministrov ČŠ EÚ a Rady ESA na ministerskej úrovni, zámerom ktorého bolo potvrdenie schválenia spoločného dokumentu „**Usmernenia týkajúce sa európskeho príspevku k stanoveniu kľúčových zásad pre celosvetové vesmírne hospodárstvo**“ (schválený bol ešte pred týmto zasadnutím podľa interných procedúr (v prípade Rady EÚ - ako Závery Rady a v prípade Rady ESA - ako rezolúcia Rady ESA).

Oblasť autorského práva

V oblasti autorského práva sa v roku 2020 neprejedávali žiadne legislatívne návrhy. Činnosť Pracovnej skupiny pre duševné vlastníctvo – autorské právo (WG Copyright) do značnej miery ovplyvnila pandémia COVID-19. Zasadnutia sa konali len minimálne a výhradne formou videokonferencií. Vzhľadom na práve prebiehajúci dôležitý proces transpozície dvoch smerníc z oblasti autorského práva vo všetkých ČŠ, sa diskusie zameriavali prevažne na riešenie transpozičných otázok.

7. DOPRAVA, TELEKOMUNIKÁCIE A ENERGETIKA

Doprava

V súvislosti so súčasnou pandémiou vydala Komisia viaceré **usmernenia** v oblasti dopravy s cieľom zachovať koordinovaný prístup na úrovni EÚ. Kvôli výrazným zdržaniam na vnútorných hraniciach EÚ predstavila **Oznámenie o zelených pruhoch (Green Lanes)**, ktorého cieľom je zabezpečiť plynulosť dopravných tokov v nákladnej doprave. Súčasťou oznámenia je aj Príloha 3 – Osvedčenie pre pracovníkov v medzinárodnej doprave, ktoré sa ukázalo ako vhodný nástroj pre zabezpečenie bezproblémového prechodu pri hraničných kontrolách (všetky druhy dopravy). Prijaté boli tiež usmernenia **k uplatňovaniu práv cestujúcich v leteckej a železničnej doprave**. V rekordne krátkom čase sa podarilo schváliť dočasné **prerušenie uplatňovania pravidiel pre prevádzkové intervaly na letiskách**. V súvislosti so skončením platnosti niektorých **osvedčení, certifikátov a licencií** a potrebe ich predĺženia bola upravená príslušná legislatíva **nariadením Omnibus**. Jeho pokračovanie plánuje Komisia predstaviť začiatkom roku 2021. Pre výmenu informácií medzi ČŠ a Komisiou bola **vytvorená sieť národných kontaktných bodov pre oblasť dopravy**. Počas DE PRES bol v Rade prijatý **núdzový plán pre nákladnú dopravu** v prípade ďalšej pandémie alebo iných kríz.

Na úrovni EÚ prebiehali rozsiahle diskusie aj k sektoru **cestovného ruchu**, ktorý možno považovať za najviac zasiahnutý súčasnou krízou. Napriek tomu, že cestovný ruch je v kompetencii ČŠ, Komisia predstavila balík odporúčaní k obnoveniu voľného pohybu a otváraniu vnútorných hraníc, obnoveniu dopravných spojení, turistických služieb a poskytovaní poukážok ako alternatívy voči finančnej náhrade za neposkytnuté služby.

V oblasti cestnej dopravy bola v júli 2020 po náročných dialógoch schválená legislatíva **Balíka mobility I** zameraná na zlepšenie pracovných podmienok vodičov, spravodlivej hospodárskej súťaže, zvýšenie efektivity a bezpečnosti na cestách. Balík je rozdelený na **tri**

časti: oblasť prístupu na trh, sociálny pilier a spoplatňovanie infraštruktúry. V oblasti prístupu na trh a sociálnom pilieri nadobudla legislatíva účinnosť v auguste 2020. Zverejnením v Úradnom vestníku EÚ začínajú plynúť lehoty na transpozíciu **smernice lex specialis**, ktorá upravuje sociálne podmienky **pre vysielanie vodičov**. Komisia vyjadrila znepokojenie ohľadom povinného návratu vozidiel do štátu usadenia a obmedzení v kombinovanej doprave, ktoré podľa nej nie sú v súlade s klimatickými cieľmi. Komisia preto pripraví posúdenie vplyvu a v prípade potreby uplatní svoje právo predložiť cieleň legislatívny návrh k týmto častiam. V oblasti **spoplatňovania infraštruktúry** počas HR PRES pokračovali expertné rokovania o návrhu **smernice Eurovignette**, ktorý upravuje spoplatňovanie ťažkých nákladných vozidiel za používanie určitých ciest. Na rokovania nadviazalo DE PRES, ktorému sa v decembri po diskusii na neformálnej Rade pre dopravu, komunikácie a energetiku (TTE) podarilo dosiahnuť pozíciu Rady.

Železničná doprava bola jednou z ústredných tém DE PRES. Podarilo sa nájsť dohodu na revízii **nariadenia o právach a povinnostiach cestujúcich** v železničnej preprave. Nové pravidlá prispejú k odstráneniu nadmerného využívania výnimiek, posilneniu nediskriminácie, osobitne práv cestujúcich so zníženou pohyblivosťou, či zavedeniu ustanovenia o vyššej moci. Nariadením sa tiež podporia priame cestovné lístky a preprava bicyklov. V súčasnosti prebieha prechodné obdobie dvoch rokov do začiatku jeho uplatňovania.

V súlade s Európskou zelenou dohodou bolo prijaté **rozhodnutie o Európskom roku železníc (2021)**. V EÚ sa v roku 2021 majú konať rôzne podujatia, projekty, diskusie a komunikačné kampane s cieľom zatraktívniť železničnú dopravu ako ekologický druh dopravy. Rok 2021 je tiež prvým rokom, v ktorom bude naprieč EÚ implementovaný 4. železničný balík (najmä otvorenie trhu) a pre železničnú dopravu je preto prelomovým.

V oblasti **leteckej dopravy** bola diskusia zameraná predovšetkým na **reformu Jednotného európskeho neba** (Single European Sky). Vzdušný priestor EÚ dosahuje svoje kapacitné limity, čo má za následok značné meškania letov. Počas DE PRES bol predstavený nový balík obsahujúci dva legislatívne návrhy, ktoré boli predmetom diskusie neformálnej Rady TTE v decembri 2020. Delegácie vo všeobecnosti podporili jeho ciele a privítali zámer riešiť súčasnú neefektívnosť systému riadenia letovej prevádzky.

V **oblasti sociálnej agendy v letectve** sa začiatkom roka diskusia zamerala na **revíziu nariadenia o právach cestujúcich**. Vzhľadom na aktuálnu krízu a citlivosť návrhu boli rokovania dočasne pozastavené. PT PRES má ambíciu v rokovaní pokračovať. SR sa v roku 2020 stala členom **skupiny Komisie pre sociálne veci týkajúce sa posádok lietadla** (zriadenej v rámci expertnej skupiny pre vnútorný trh v letectve), ktorej náplňou je riešiť pracovné podmienky samostatne zárobkovo činných osôb, a to nielen v kontexte súčasnej krízy.

SR sa tiež aktívne zapojila do pilotného projektu **elektronického lokačného formulára cestujúcich** (ePLF) pre leteckú dopravu. Plná prevádzka má byť spustená v apríli 2021 a následne by mohla byť rozšírená na všetky dopravné módy.

V sektore **vodnej dopravy** dominovalo koordinovanie spoločných pozícií EÚ na zasadnutí výborov IMO, ako aj usmerneniami v súvislosti s riešením súčasnej pandémie. Na neformálnej Rade ministrov dopravy v marci 2020 v Opatiji bol formálne schválený dokument vo forme záverov Rady „Sektor vodnej dopravy EÚ – budúce vyhliadky: smerom k uhlíkovo neutrálnemu, beznehodovému, automatizovanému a konkurencieschopnému odvetviu vodnej dopravy EÚ“. Reaguje na aktuálne výzvy v sektore ako uhlíková neutralita, dopad krízy a digitalizácia.

V **horizontálnych otázkach** bola v júni prijatá **smernica o zefektívnení opatrení na urýchlenie realizácie siete TEN-T**. Nové pravidlá majú vyjasniť a skrátiť povolo

procesy, pri ktorých sa vyskytuje väčšina komplikácií spôsobujúcich oneskorenie pri ich realizácii. Prijaté bolo tiež **nariadenie o elektronických údajoch o nákladnej doprave**, ktorého cieľom je vytvorenie jednotného právneho rámca pre akceptáciu dokumentov v elektronickej forme.

V oblasti technickej harmonizácie motorových vozidiel sa v súvislosti s návrhom **nariadenia o typovom schvaľovaní motorových vozidiel** so zreteľom na emisie ľahkých osobných a úžitkových vozidiel v roku 2020 nepodarilo nájsť finálnu dohodu s EP. Dohodu komplikuje hlavne stanovenie dátumu zrušenia tzv. faktorov zhody. Na ostatných prvkoch v princípe existuje zhoda, preto už počas PT PRES je možné očakávať ukončenie rokovaní a prijatie nariadenia.

Začiatkom decembra 2020 Komisia predstavila **Stratégiu udržateľnej a inteligentnej mobility**, cieľom ktorej je vytvoriť dlhodobú víziu pre dopravný systém EÚ s cieľom dosiahnuť zelenú a digitálnu transformáciu a odolnosť voči budúcim krízam.

Telekomunikácie a informačná spoločnosť

Rok 2020 nás postavil pred bezprecedentné výzvy vyplývajúce z krízy spôsobenej pandémiou COVID-19. V celej EÚ kríza urýchlila budovanie vysokorýchlostných sietí, ako aj integráciu digitálnych technológií do každodenného života. Ťažiskovými témami boli nové programové priority Komisie, ako aj chorvátskeho a nemeckého predsedníctva. Dôraz bol kladený na synergie medzi digitálnou a zelenou transformáciou, plnenie cieľov a opatrení novej Európskej digitálnej stratégie, ďalšie posilňovanie európskeho jednotného trhu vrátane Priemyslu 4.0 a posilňovania využívania inovácií. Aktivity sa sústredili najmä na znižovanie fragmentácií jednotného digitálneho trhu, budovanie sietí 5G, zvyšovanie kybernetickej bezpečnosti, znižovanie digitálnej priepasti, na vzdelávanie v oblasti digitálnych technológií, zdokonaľovanie digitálnych zručností všetkých skupín obyvateľstva, ako aj na podporu zapájania žien do digitálneho sektora.

Vo februári Komisia predložila **Európsku digitálnu stratégiu**, ktorú tvoria tri dokumenty: Formovanie digitálnej budúcnosti Európy, Európska dátová stratégia a Biela kniha o umelej inteligencii. Cieľom stratégie je zabezpečiť, aby z digitálnej transformácie mali prospech rovnako ľudia, ako aj podniky. MIRRI SR zaslalo Komisii podrobný odborný pozíčný dokument k Bielej knihe o umelej inteligencii (AI) a v novembri oficiálne zriadilo **Stálu komisiu pre etiku a reguláciu AI**, ktorá bude slúžiť ako poradný, nezávislý odborný orgán MIRRI SR aj pre ostatné orgány verejnej moci na posudzovanie etických, sociálno-spoločenských a právnych otázok vznikajúcich pri výskume, vývoji, nasadzovaní a využívaní technológií využívajúcich prvky a systémy AI alebo technológií s vysokým potenciálom využitia prvkov a nástrojov AI v budúcnosti. Aktívne sme sa zúčastňovali aj na konzultáciách o návrhu revízie Koordinovaného plánu v oblasti AI z roku 2018, ktorý predstavuje európsku stratégiu pre AI, a ktorých cieľom je aktualizácia spoločných cieľov a národných iniciatív v oblasti AI.

Schválenie **Záverov Rady o formovaní digitálnej budúcnosti Európy** v júni 2020 je dôležitým politickým signálom pre ďalší vývoj digitálnych politík s dôrazom na údaje a cloud, umelú inteligenciu, podporné technológie a digitálne hodnotové reťazce, kybernetickú bezpečnosť, siete 5G/6G a konektivitu, environmentálnu udržateľnosť, elektronické zdravotníctvo, akt o digitálnych službách, mediálnu politiku; elektronickú identifikáciu, dôveryhodné služby, eGovernment, normy a blockchain; digitálne zručnosti a vzdelávanie, ako aj na medzinárodný rozmer digitalizácie a na zďaňovanie digitálnej ekonomiky.

V septembri 2020 Komisia zverejnila **návrh nariadenia o zriadení spoločného podniku pre európsku vysokovýkonnú výpočtovú techniku (EuroHPC)**. Cieľom návrhu je rozvinúť

klúčové kapacity pre spracovanie veľkých objemov údajov a podporiť technologickú suverenitu Európy, ktorá v tejto oblasti zaostáva za USA a Čínou. Návrh stanovuje cieľ dosiahnuť do rokov 2022 až 2023 novú úroveň v oblasti superpočítačov – exaflopový výkon, t. j. počítačové systémy schopné vykonávať viac ako jeden bilión (10^{18}) výpočtov za sekundu. Toto zvýšenie výpočtovej kapacity by zároveň vyplývalo zo zavádzania kvantových počítačov a z prechodu na poexaflopové technológie.

Komisia zverejnila v novembri 2020 **návrh nariadenia o spravovaní údajov (DGA)**. Ide o prvý zo súboru legislatívnych návrhov avizovaných v Európskej dátovej stratégii, ktorého účelom je stanoviť pravidlá a mechanizmy pre dôveryhodné a efektívne zdieľanie dát v rámci podpory dátovej ekonomiky EÚ.

Počas roku 2020 sa na pôde Rady EÚ ďalej intenzívne riešila otázka revízie smernice o elektronickom obchode a **pripravovaný akt komisie o digitálnych službách (DSA)**. Návrh DSA, ktorý Komisia zverejnila 15.12.2020, pozostáva z návrhu nariadenia o digitálnych službách a nariadenia o digitálnych trhoch. Pre SR sú v tomto kontexte najdôležitejšími témami spoločné pravidlá pre zaobchádzanie s nelegálnym obsahom, efektívnejšiu ochranu spotrebiteľov v online priestore, vyjasnenie hraníc zodpovednosti poskytovateľov digitálnych služieb, zaistenie hospodárskej súťaže a obmedzenie dominantného vplyvu veľkých platforiem na trhu.

SR vypracovala **Národný plán širokopásmového pripojenia**. Dokument definuje strategický prístup SR pri budovaní elektronických komunikačných sietí s veľmi vysokou kapacitou pre zavádzanie ultra-rýchleho širokopásmového pripojenia tak, aby došlo k naplneniu cieľov EÚ pre gigabitovú spoločnosť EÚ a strategických zámerov SR v oblasti ďalšieho rozvoja komunikačnej infraštruktúry.

Spoločne s ostatnými ČŠ sme spolupracovali na príprave deklarácií, ktorých cieľom je posilnenie implementácie európskych politík. 15.11.2020 sme sa pridali ku podpisu **Spoločnej deklarácie na vybudovanie európskeho cloudového úložiska novej generácie**, ktorej uplatňovanie je mimoriadne dôležité z hľadiska bezpečného zdieľania a ukladania obrovských objemov dát, odstránenia závislosti EÚ na využívaní cloudových služieb umiestnených mimo EÚ, ako aj zníženia súvisiacich bezpečnostných rizík. SR pristúpila 7.12.2020 k podpisu **Deklarácie o polovodičoch a mikrovodičoch**, cieľom ktorej je posilnenie spolupráce pri budovaní digitálnej suverenity EÚ. MIRRI SR sa tiež aktívne podieľalo na príprave **Berlínskej deklarácie** nadväzujúcej na Tallinskú deklaráciu, ktorej obsahom je digitalizácia verejných služieb založených na hodnotách a ktorá obsahuje konkrétne kroky v oblasti eGovernmentu, ktoré majú členské štáty splniť do roku 2024. Deklarácia, ktorá je jedným z východiskových dokumentov pre pripravovanú novú **Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy**, bola ČŠ EÚ podpísaná 8.12.2020.

Bola dosiahnutá dohoda o návrhu Nariadenia, ktorým sa zriaďuje Európske centrum odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a sieť národných koordinačných centier.

Realizáciu digitálnych politík vo veľkej miere ovplyvnia výsledky rokovaní o budúcom **Viacročnom finančnom rámci EÚ** (schválený Európskou Radou v decembri 2020) a **ostatných finančných nástrojoch** (napr. Nástroj na prepájanie Európy, Horizont Európa, Program Digitálna Európa). Pre SR budú mať mimoriadny význam **výsledky rokovaní s Komisiou o pripravovanom národnom pláne obnovy SR**, na ktorý využijeme nástroje EÚ najmä **Next Generation EU vrátane Fondu obnovy a odolnosti (RRF)**.

Komisia zverejní v marci 2021 **Oznámenie o digitálnej dekáde**, ktoré stanoví konkrétne digitálne ambície EÚ do roku 2030, vytvorí monitorovací systém pre sledovanie nastavených

cieľov a načrtne prostriedky a kľúčové míľniky na dosiahnutie týchto ambícií. Ústrednou témou bude koncept digitálnej suverenity. Výzvami v roku 2021 budú iniciatívy týkajúce sa **posilňovania konektivity, balíka opatrení v oblasti údajov (akt o údajoch)**, ako aj dôveryhodná a bezpečná európska elektronická identifikácia a pracovníci platforiem.

Portugalské predsedníctvo sa zameria na ukončenie rokovaní o návrhu Nariadenia o ochrane súkromia v elektronických komunikáciách a na problematiku AI. Ťažiskom bude budovanie digitálnej autonómie EÚ, udržateľného a spravodlivého jednotného trhu zameraného na potreby digitálnej éry. PT PRES sa bude zaoberať aj ďalšími diskusiami o dlhodobých strategických cieľoch EÚ v oblasti jednotného digitálneho trhu, vytváraní integrovaného trhu služieb, digitálneho hospodárstva, údajového hospodárstva a platformového hospodárstva, vhodnej digitálnej infraštruktúry a operačného rámca na podporu digitálnej transformácie európskeho priemyslu, ako aj stimuláciou inovácií prostredníctvom využívania umelej inteligencie. V rámci zaistenia synergií pre jednotný trh bude pokračovať v aktivitách týkajúcich sa zvýšenia konektivity, zabezpečenia spravodlivého a účinného zdaňovania a prispôsobenia daňových systémov digitálnej dobe, ako aj v podpore synergií s politikami v oblasti životného prostredia.

Ochrana osobných údajov v elektronických komunikáciách

HR ako aj DE PRES spolu s Komisiou počas roku 2020 pokračovali v úsilí o ukončenie rokovaní o návrhu nariadenia o rešpektovaní súkromného života a ochrane osobných údajov v elektronických komunikáciách („e-Privacy“), ktorého hlavným cieľom je zabezpečenie efektívnej ochrany súkromia v elektronických komunikáciách. V roku 2020 sa napriek značnému úsiliu opäť nepodarilo nájsť dohodu medzi ČŠ. V nasledujúcom roku očakávame pokračovanie rokovaní.

Počas DE PRES sa predovšetkým rokovalo o novom návrhu nariadenia o dočasnej výnimke z určitých ustanovení smernice „e-Privacy“, ktorej cieľom je zabezpečiť opatrenia na odhaľovanie sexuálneho zneužívania detí online. Návrh nariadenia tak reaguje na rozšírenie pôsobnosti „e-Privacy“ smernice o nové povinné subjekty po začatí uplatňovania európskeho kódexu elektronických komunikácií (21.12.2020), keďže táto zmena by mohla ovplyvniť súčasné postupy niektorých interpersonálnych komunikačných služieb nezávislých od číslovania pri odhaľovaní sexuálneho zneužívania detí online.

Energetika

V roku 2020 dominovali politickej diskusii na úrovni EÚ v oblasti energetiky témy novej klimateckej ambície EÚ na rok 2030, s ktorou je spojená otázka revízie cieľov EÚ pre energetickú efektívnosť a obnoviteľné zdroje energie (OZE) na rok 2030; sektorovej integrácie; národných klimateckých a energetických plánov (NECP) a riešenia dopadov a obnovy po pandémie COVID-19.

Na dohodu EÚ o cieľi klimateckej neutrality pre rok 2050 nadviazala Komisia zverejnením oznámenia „**Ambicióznejšie klimatecké ciele pre Európu na rok 2030**“ a návrhom na zníženie emisií EÚ v roku 2030 najmenej o 55%. Aj keď Komisia v oznámení priamo nenavrhol konkrétny ciele pre obnoviteľné zdroje energie (OZE) a energetickú efektívnosť na rok 2030, dopadová štúdia hovorí o potrebe zvýšiť oba uvedené ciele v súlade s vyššou klimateckou ambíciou. Aj vzhľadom na význam energetiky z pohľadu redukcie emisií skleníkových plynov boli témy revidovaných cieľov predmetom diskusie ministrov pre energetiku a energetické témy boli súčasťou diskusie o príprave záverov decembrovej ER, ktorá cieľ min. 55% schválila. SR sa k uvedenému cieľu prihlásila, zároveň boli presadené z pohľadu energetickej politiky SR dôležité princípy, vrátane zohľadnenia národných podmienok, rešpektovania energetického mixu a nákladovej efektívnosti.

Na úrovni pracovných skupín aj na politickej úrovni bola dôležitá **téma systémovej integrácie energetického sektoru**. Diskusia nadviazala na nové stratégie EÚ, ktoré boli Komisiou zverejnené v priebehu roka: stratégia pre sektorovú integráciu, stratégia pre vodík, stratégia pre obnoviteľnú energiu na mori a stratégia pre obnovu budov. Na základe diskusie boli schválené závery Rady EÚ k trhu s vodíkom a závery o posilnení spolupráce pri energii na mori a iných OZE. V rámci debaty sa potvrdili odlišné názory ČS na klimatickú ambíciu EÚ a nízkouhlíkové technológie, resp. zdroje využívané pre naplnenie tejto ambície.

SR v závere decembra 2019 predložilo Komisii v súlade s požiadavkami nariadenia EÚ o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy **Integrovaný národný energetický a klimatický plán (NECP) na obdobie rokov 2021 – 2030**. Hlavné kvantifikované ciele slovenského NECP na rok 2030 sú zníženie emisií skleníkových plynov v sektore mimo obchodovania s emisiami (non-ETS) o minimálne 20 % oproti roku 2005, podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej energetickej spotrebe 19,2 %, národný príspevok SR v energetickej efektívnosti 30,3 % a prepojenosť elektrických sústav 52 %. V septembri 2020 publikovala Komisia posúdenie národných energetických a klimatických plánov na úrovni EÚ, následne potom v októbri aj posúdenia jednotlivých národných energetických a klimatických plánov. Podľa hodnotenia Komisie nie je EÚ na ceste naplniť schválený cieľ pre energetickú efektívnosť, pričom aj tento cieľ by mal byť podľa Komisie zvýšený v súvislosti s vyšším cieľom pre redukciu emisií – hodnotenie Komisie bude mať dopad na legislatívne návrhy Komisie v roku 2021 a nadväzujúcu zásadnú diskusiu v rámci EÚ aj SR. V roku 2020 prebiehali rokovania o návrhu nariadenia, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a mení nariadenie (EÚ) 2018/1999 (európsky klimatický predpis). Tento proces pokračuje i v roku 2021. Výsledné znenie tohto nariadenia bude mať tiež dopad na aktualizáciu obsahu slovenského NECP nielen v oblasti klimatických cieľov, ale aj na ciele v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

Sektor energetiky počas krízovej situácie spôsobenej pandémiou COVID-19 dokazuje svoju odolnosť, čo je dané aj spoločným trhom EÚ a spoločnými opatreniami ČS v oblasti pripravenosti na riziká podľa legislatívy EÚ. Dodávky elektriny, plynu a ropy fungujú v EÚ normálne pri dodržiavaní prísnych preventívnych hygienických opatrení. Spoločnou požiadavkou zostáva zabezpečenie cezhraničnej dodávky kľúčových technologických komponentov a presun personálu. Sektor energetiky má zásadný význam aj z pohľadu hospodárskej obnovy. Vlajkové lode Európskej zelenej dohody, sektorová integrácia a Renovačná vlna, majú dôležité miesto aj v EÚ pláne obnovy. Dôležitú úlohu sektora energetiky počas pandémie, ako aj počas obnovy, podčiarkli závery Rady EÚ k odpovedi na COVID-19, ktoré boli prijaté v júni 2020.

V oblasti energetickej efektívnosti Komisia organizovala v 2. polovici roka 2020 viacero rokovaní k príprave novely smernice o energetickej efektívnosti plánovanej na leto 2021 za účelom zvýšenia ambície. V novembri 2020 bola spustená verejná konzultácia k pripravovanej novele smernice o energetickej efektívnosti. V oblasti ekodizajnu a šítkovania bolo v júni 2020 vydané oznámenie Komisie k aplikácii požiadaviek energetického šítkovania a ekodizajnu pre niektoré skupiny výrobkov. Témou rokovaní bol aj omnibus návrhu pre zmenu 14 ekodizajn nariadení z roku 2019, novelizácia by mala vstúpiť do platnosti začiatkom roku 2021.

V septembri 2020 prijala Komisia vykonávacie nariadenie Komisie o mechanizme Únie na financovanie **energie z obnoviteľných zdrojov**. Mechanizmus plní dve funkcie - poskytuje podporu pre nové projekty v oblasti a prispieva k podpornému rámcu pre zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov v celej EÚ bez ohľadu na rozdiely v porovnaní s orientačnou trajektóriou EÚ. Zároveň začala debata o avizovanej revízii smernice o podpore OZE.

Rada EÚ pokračovala aj v diskusii a koordinácii stanovísk k otvoreným otázkam **externej dimenzie energetickej politiky EÚ**. Diskusia sa týkala najmä revízie Zmluvy o Energetickom spoločenstve (EnC). Hlavnými diskutovanými témami boli Protokol o denominácii strán, Procedurálny akt o uložení pokút a Procedurálny akt o ustanovení metódy výpočtu pokút. V rámci Energetickej charty (ECT) sa v roku 2020 uskutočnili prvé tri negociačné kolá, týkajúce sa procesu modernizácie Zmluvy. Zároveň pokračovala implementácia odporúčaní z Medzinárodného verejného auditu vykonaného v r. 2019 a tiež bol začatý proces voľby nového generálneho tajomníka ECT, pričom v súčasnosti túto funkciu zastáva slovenský diplomat Urban Rusnák.

V roku 2021 bude pokračovať kľúčová diskusia **o úprave energetického a klimatického rámca 2030**, pričom Komisia predstaví dôležité návrhy na novelizáciu platnej energetickej legislatívy. V polovici roku by mala Komisia zverejniť návrhy na novelu smerníc o energetickej efektívnosti a o podpore energie z obnoviteľných zdrojov. Súčasťou návrhov bude úprava cieľov pre energetickú efektívnosť a OZE rok 2030, pričom už súčasné ciele EÚ a ČŠ sú z pohľadu SR veľmi ambiciózne. Vzhľadom na nákladnosť realizovaných a pripravovaných politik a ich ekonomické a sociálne dopady pôjde o politicky citlivú a dôležitú diskusiu. Pre SR je prioritou, aby upravený rámec rešpektoval prinajmenšom kľúčové elementy zo záverov ER z decembra 2020, akými sú technologická neutralita a nákladová efektívnosť. Z pohľadu SR je primárnym cieľom zníženie emisií skleníkových plynov, pričom zvýšenie cieľa EÚ na minimálne 55% je veľmi ambiciózne a nákladné. ČŠ by preto mali mať maximálnu voľnosť a flexibilitu pri rozhodovaní o nástrojoch pre naplnenie novej klimatickej ambície. Zosúladienie cieľov pre rok 2030 s vyššou klimatickou ambíciou je striktne limitované skutočným potenciálom pre rozvoj obnoviteľných zdrojov, resp. potenciálom úspor energie v kľúčových sektoroch národného hospodárstva a objemom financií, ktoré budú na realizáciu tohto potenciálu alokované. Zvýšenie cieľa pre zníženie emisií CO₂ by nemalo automaticky znamenať zvýšenie cieľov pre energetickú efektívnosť a OZE, predovšetkým príspevkov členských štátov na národnej úrovni. Ciele na úrovni EÚ a ČŠ by mali byť indikatívneho charakteru bez stanovenia cieľov pre individuálne sektory. Vzhľadom na dôležitú úlohu zemného plynu v energetickom mixe SR bude primeraná pozornosť venovaná revízii tretieho energetického balíčka pre plynárenstvo, kde bude pre SR kľúčové zohľadnenie zemného plynu ako nízkoemisného paliva s dlhodobou perspektívou jeho využívania. Z pohľadu plynárenstva bude mať dopady aj návrh na redukciiu emisií metánu v sektore energetiky. Ďalším dôležitým návrhom bude revízia nariadenia o TEN-E, ktorú Komisia predstavila 15.12.2020. Pre SR je dôležité, aby bola umožnená podpora energetickej infraštruktúry v súlade s energetickým mixom SR. Dosiahnutie dohody na všeobecnom prístupe Rady je prioritou portugalského predsedníctva v oblasti energetickej politiky. Zároveň sa v roku 2021 začne diskusia o piatom zozname energetických projektov spoločného záujmu. Medzi ďalšie pripravované návrhy s významným presahom na energetickú politiku SR patria revízia Smernice o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny, revízia Smernice o energetickej hospodárnosti budov a revízia Smernice o ekodizajne.

Dňa 19.10.2018 bola prijatá Vykonávacia smernica Komisie (EÚ) 2018/1581, ktorou bola zmenená Smernica Rady 2009/119/ES. SR z nej vyplynula povinnosť prijať a uverejniť zákon potrebný na dosiahnutie súladu s citovaným legislatívnym právnym aktom EÚ. Novela zákona č. 218/2013 Z. z. o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkoch a o riešení stavu ropnej núdze a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudla účinnosť od 1.1.2020.

Jadrová energetika

Aktivity roka 2020 boli významne poznačené epidemiologickou situáciou spôsobenou koronavírusom a následne prijatými obmedzujúcimi opatreniami na zabránenie šírenia ochorenia

COVID-19. Jednou z najvýznamnejších pracovných skupín Rady EÚ z pohľadu jadrovej bezpečnosti je **Pracovná skupina pre atómové otázky (PS ATO)**. Počas HR PRES bola vo februári 2020 zverejnená **Osobitná správa č. 3 Európskeho dvora audítorov** s názvom „**Komisia prispieva k jadrovej bezpečnosti v EÚ, potrebné sú však aktualizácie**“. K uvedenej správe HR PRES navrhlo Závery Rady, ktoré boli v júni Radou EÚ schválené. Počas DE PRES bolo ťažiskovým dokončenie diskusií k nariadeniam v rámci VFR, najmä k nariadeniu k Európskemu nástroju jadrovej bezpečnosti pre tretie krajiny a aj k správe spoločenstva Euratom na 7. Posudzovacie zasadnutie k Spoločnému dohovoru o bezpečnom nakladaní s rádioaktívnym odpadom a bezpečnom nakladaní s vyhoretým jadrovým palivom. Ďalej boli sfinalizované rokovania a následne prijaté dva, z pohľadu SR veľmi významné, legislatívne návrhy o financovaní vyradovania jadrových zariadení z prevádzky a nakladania s rádioaktívnym odpadom v SR, Bulharsku, Litve a zariadení Spoločného výskumného centra (JRC) EÚ. Otázka jadrovej energetiky je z pohľadu SR a ďalších ČS kľúčová aj v kontexte prebiehajúcich rokovaní o taxonómii udržateľných financií, kde by mali byť jadrové zdroje posudzované podobne ako ďalšie nízkouhlíkové zdroje energie.

Z dôvodu pandemickej situácie sa v roku 2020 uskutočnilo len jedno virtuálne plenárne zasadnutie **Európskej skupiny na vysokej úrovni pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG)**. Na svojom 41. zasadnutí skupina ENSREG, ako poradný orgán Komisie, prerokovala postup na prípravu druhého tematického posudzovania podľa smernice Rady 2014/87/Euratom. Ako téma na ďalšie hodnotenie bola schválená požiarne bezpečnosť jadrových zariadení. Skupina ďalej prerokovala prácu pracovných skupín, stav záťažových testov v tretích krajinách (napr. v Bielorusku) a schválila správu ENSREG pre Radu EÚ a Európsky parlament. **Ing. Marta Žiaková, CSc., predsedníčka Úradu jadrového dozoru SR (ÚJD SR), pokračovala** naďalej v roku 2020 **vo vykonávaní funkcie predsedníčky skupiny ENSREG**. Ďalšie aktivity v rámci skupiny ENSREG a jej podskupín boli v roku 2020 zamerané najmä na pokračovanie monitorovania prijatých opatrení a na implementáciu odporúčaní vyplývajúcich z uskutočnených partnerských posúdení v rámci záťažových testov (Akčný plán) realizovaných po jadrovej havárii vo Fukušime. **Aktuálny odpočet plnenia Akčného plánu je zverejnený na webovom sídle ÚJD SR, ako aj na stránke skupiny ENSREG.**

V apríli 2020 ÚJD SR postúpil všeobecné údaje Komisii s cieľom uskutočniť notifikáciu podľa **čl. 37 Zmluvy o Euratome** vo veci „Dobudovania skladovacej kapacity medziskladu vyhorelého jadrového paliva v lokalite Jaslovské Bohunice“. Dokumentácia bola vypracovaná spoločnosťou JAVYS, a. s. a následne posúdená a pripomienkovaná ÚJD SR v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva SR (UVZ SR), Ministerstvom hospodárstva SR (MH SR) a Ministerstvom životného prostredia SR (MŽP SR). Komisia oznámila svoje súhlasné stanovisko listom zo dňa 12.10.2020.

V júli 2020 SR predložila v stanovenom termíne Komisii v poradí druhú **správu o vykonávaní ustanovení smernice Rady 2014/87/Euratom** z 8.7.2014, ktorou sa mení smernica 2009/71/Euratom z 25.6.2009, **ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.**

V decembri 2020 bola za SR vypracovaná a Komisii zaslaná v poradí štvrtá Národná správa SR o plnení **smernice Rady 2006/117/Euratom** o dozore a kontrole pri cezhraničných prepravách rádioaktívneho odpadu a vyhorelého jadrového paliva za obdobie rokov 2018 – 2020. **SR si plní všetky záväzky, ktoré jej z tejto smernice vyplývajú.**

V priebehu roka 2020 pokračovala vo svojej činnosti **medzirezortná koordinačná skupina na koordináciu úloh vyplývajúcich z článkov Zmluvy o Euratome**, ktorá bola na ÚJD SR zriadená na základe uznesenia vlády SR č. 442/2006. V dôsledku prijatých obmedzení reflektujúcich na epidemiologickú situáciu boli zorganizované na jar a na jeseň dve zasadnutia

písomnou formou (per rollam). Súhrnná písomná informácia rozoberala aktuálne témy, napríklad k správe Európskeho dvora audítorov o jadrovej bezpečnosti v EÚ, EÚ taxonómii vo vzťahu k jadrovej energetike, plánovaniu misie ARTEMIS a ďalšie. V budúcom roku bude skupina pokračovať vo svojej činnosti a riešiť aktuálne otázky.

Na základe Dohody medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Írskou republikou, Talianskou republikou, Luxemburským veľkoveľkovoľvodstvom, Holandským kráľovstvom a Spoločenstvom Euratom o implementácii článku III ods. 1 a 4 **Zmluvy o nešírení jadrových zbraní** a jeho Dodatočného protokolu vykonávali inšpektori Spoločenstva EURATOM a Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu priebežne v roku 2020 medzinárodné inšpekcie v jadrových zariadeniach v Slovenskej republike. **Ani v jednom prípade nebolo konštatované porušovanie záväzkov Slovenskej republiky v oblasti nešírenia jadrových zbraní a zárukového systému.**

8. POĽNOHOSPODÁRSTVO, LESNÍCTVO A RYBNÉ HOSPODÁRSTVO

V oblasti Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) sa v roku 2020 pokračovalo v procese prípravy a preskúmania novej európskej legislatívy týkajúcej sa balíka nariadení pre programové obdobie 2021 (3) – 2027 a prechodného obdobia na roky 2021-2022.

Obe zákonodarné inštitúcie – Rada EÚ a EP, sa aj počas roka 2020 intenzívne zaoberali prípravou svojej pozície k legislatívnemu balíku budúcej SPP. Na úrovni Rady bolo pod taktovkou chorvátskeho a nemeckého predsedníctva vypracovaných niekoľko revidovaných znení k návrhom nariadení, ktoré boli predmetom rokovaní na príslušných zasadnutiach pracovných skupín a Osobitného výboru pre poľnohospodárstvo. SR počas celého roka aktívne participovala na príslušných rokovaníach s cieľom presadzovať svoje priority vo všetkých oblastiach SPP.

Podľa vývoja prebiehajúcich rokovaní bolo však zrejmé, že nové programové obdobie sa nezačne v roku 2021. EK preto koncom roka 2019 predstavila návrh nariadenia k prechodnému obdobiu. Podstatou tohto návrhu bolo povinné predĺženie programového obdobia 2014 – 2020 o dva roky. Zároveň bolo v zmysle návrhu navrhnuté navýšenie rozpočtu SPP na roky 2021 a 2022 z tzv. nástroja EÚ na obnovu, s cieľom riešiť vplyv krízy COVID-19 a jej dôsledkov na poľnohospodárske odvetvie Únie a vidiecke oblasti. Dňa 23. decembra 2020 sa inštitúciám podarilo dospieť k dohode o nariadení k prechodným ustanoveniam, ktoré poľnohospodárom prinesie potrebnú právnu istotu aj v nadchádzajúcom prechodnom období.

V októbri boli na úrovni Rady EÚ prijaté závery k stratégii „z farmy na stôl“, v rámci ktorých sa schválil cieľ vytvoriť európsky udržateľný potravinový systém od výroby až po spotrebu. Závery obsahujú dvojaké politické poslanstvo od členských štátov: zabezpečiť dostatok cenovo dostupných potravín a zároveň prispieť ku klimatickej neutralite EÚ do roku 2050 a zabezpečiť spravodlivý príjem a silnú podporu prvovýrobcov. Budúca politika SPP a jej ciele sú úzko prepojené s touto stratégiou, v rámci ktorej sa tiež počíta s niekoľkými legislatívnymi a nelegislatívnymi opatreniami, ktoré EK predloží v nasledujúcich rokoch. Úlohou Rady EÚ bude analyzovať a formulovať svoju pozíciu k pripravovaným legislatívnym návrhom s cieľom prijať právne predpisy EÚ v súlade s riadnym legislatívnym postupom.

V rámci opatrení na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 prijala Komisia v 1. polovici roka 2020 balík výnimočných opatrení so snahou stabilizovať trh s viacerými živočíšnymi a rastlinnými komoditami najviac postihnutými situáciou v dôsledku šírenia koronavírusu. Išlo najmä o pomoc na súkromné skladovanie niektorých mliečnych výrobkov, hovädzieho, ovčieho a kozieho mäsa. Zároveň v sektore mlieka a mliečnych výrobkov Komisia povolila dočasné výnimky z určitých pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej

súťaže s cieľom podporiť a pomôcť stabilizovať dotknutý sektor prostredníctvom vlastných trhových opatrení hospodárskych subjektov. ČŠ sa tiež umožnila flexibilita pri vykonávaní kontrol dodržiavania niektorých opatrení. SR priamo využila umožnenú flexibilitu v rámci školského programu. Pri ostatných uvedených opatreniach možno hovoriť o nepriamom pozitívnom efekte pre SR vzhľadom na ich celkové príspevok k stabilizácii situácie na trhu so živočíšnymi a rastlinnými komoditami v EÚ. V rámci opatrení vo vinohradníckom a vinárskom sektore, Komisia vydala delegované nariadenie, ktorým sa dočasne zvyšuje maximálny príspevok EÚ na opatrenia „reštrukturalizácia a konverzia vinohradov“, „zelený zber“, „poistenie úrody“ a „investície“. Nariadením bolo možné počas rozpočtového roka 2020 financovať opatrenia ako krízová destilácia vína a krízové skladovanie vína, avšak tieto opatrenia nemajú v rámci sektoru vinohradníctva a vinárstva SR využiteľnosť. SR však na základe nariadenia, ktoré v reakcii na šírenie COVID-19 umožňuje zaradenie osobitného opatrenia na poskytnutie výnimočnej dočasnej podpory v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, zaradila do Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 nové opatrenie M21. Opatrenie je určené pre spracovateľské podniky v odvetviach najviac zasiahnutých krízou tak, aby udržali svoje podnikanie, resp. aby sa minimalizovalo prepúšťanie zamestnancov.

V oblasti živočíšnych a rastlinných komodít sa pracovalo na nastavení pravidiel pre sektorové intervencie, prioritou stále zostáva najmä zvolenie vybraných „ostatných sektorov“ do strategického plánu SR. Ďalšou oblasťou, ktorá bude podstatná pre poľnohospodárske produkty, je navrhovaná zmena systému chránených označení pre víno. Pôjde o proces, ktorý bude súbežne prebiehať na úrovni výborov Komisie pre spoločnú organizáciu poľnohospodárskych trhov a príslušných expertných skupín. Dôležitou úlohou bude implementácia nových pravidiel do národnej legislatívy.

Vo fytoosanitarnej oblasti sa od roku 2019 v podmienkach SR začala uplatňovať kľúčová legislatíva – Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorá sa zaoberá najmä prevenciou pred zavlečením, resp. rozširovaním škodcov rastlín alebo rastlinných produktov. Rovnako sa implementovalo aj Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach. Pre správne implementovanie oboch legislatív do praxe v roku 2020 neustále prebiehala aktívna spolupráca štátnych kontrolných inštitúcií a dotknutej praxe, najmä výrobcov, vývozcov a dovozcov rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov vrátane sušiarň dreva. Rok 2020 bol tiež vyhlásený za Medzinárodný rok zdravia rastlín, vďaka čomu sa zvýšilo povedomie o dôležitosti ochrany rastlín. Medzinárodný rok zdravia rastlín v rámci SR odštartoval medzinárodnou konferenciou s názvom Aktuálne problémy v ochrane lesa 2020. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) v spolupráci s Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym v Bratislave zorganizovalo pri príležitosti Medzinárodného roku zdravia rastlín webinár Zdravie rastlín a trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, kde nosnými témami bol monitoring karanténnych škodlivých organizmov, uplatnenie novej rastlinolekárskej legislatívy v praxi, integrovaná ochrana proti škodlivým organizmom a ochrana rastlín v trvalo udržateľnom poľnohospodárstve.

V oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby pokračovala príprava vykonávacích a delegovaných nariadení Komisie, na ktorej SR aktívne participovala. V roku 2020 boli prijaté 3 legislatívne akty týkajúce sa ekologickej poľnohospodárskej výroby. V dôsledku celosvetovej pandemickej situácie bolo sťažené schvaľovanie ďalších 11 aktov, ktoré sa posunulo na rok 2021. Dôsledkom toho došlo aj k presunu účinnosti základného nariadenia EP a Rady (EÚ) 2018/848 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe na 1.1.2022.

V oblasti dobrých životných podmienok zvierat sa Rade EÚ podarilo v októbri 2020 aj s podporou SR dosiahnuť záverov Rady k označovaniu dobrých životných podmienok zvierat na potravinách vyrobených podľa príslušných noriem v oblasti životných podmienok zvierat, ktoré sú prísnejšie ako normy stanovené v právnych predpisoch EÚ. Dosiahnutie záverov Rady k tejto problematike bolo jednou z hlavných priorít DE PRES. Označovanie dobrých životných podmienok zvierat má za cieľ pomôcť spotrebiteľom prijímať informované nákupné rozhodnutia a výrobcom umožniť využívanie trhových príležitostí.

V oblasti lesníctva bola činnosť Rady EÚ zameraná na prípravu a prijatie spoločnej pozície EÚ na pätnáste zasadnutie Fóra OSN o lesoch (UNFF15), ktoré vyvrcholilo v júni 2020 prijatím tzv. omnibus rezolúcie. Predsedom zasadnutia UNFF15 bol B. Greguška, slovenský zástupca z agrozoznamu. Rada EÚ zároveň venovala pozornosť spoločnému postupu EÚ v pokračujúcich rokovaníach o otázke možnej právne záväznej dohody o lesoch v Európe. Tieto rokovania sa uskutočnili v rámci Európskej hospodárskej komisie OSN ale nevedli k otvoreniu negociačného procesu. Počas DE PRES Rada EÚ prijala spoločnú pozíciu EÚ na 25. zasadnutí Výboru pre lesníctvo FAO, ktoré sa konalo vo virtuálnom formáte 5. - 9.10.2020. V priebehu roka 2020 sa obe zákonodarné inštitúcie EÚ – Rada EÚ a EP – zaoberali prípravou svojej pozície k očakávanej novej stratégii EÚ pre lesy (po roku 2020), ktorú Komisia plánuje zverejniť začiatkom roka 2021. V tomto zmysle schválil EP v októbri 2020 uznesenie s názvom „Stratégia pre lesy EÚ – cesta vpred“. V novembri 2020 prijala v tejto veci svoje závery aj Rada EÚ. Prijaté závery zdôrazňujú urgentnú potrebu novej, vyváženej a posilnenej stratégie EÚ pre lesy a v tomto zmysle vyzývajú Komisiu, aby v spolupráci s ČS a ďalšími zainteresovanými stranami pripravila a predložila takúto stratégiu s cieľom zabezpečenia a zlepšenia konzistentnosti a súdržnosti politík EÚ týkajúcich sa lesov po roku 2020.

V potravinárskej oblasti patrí už niekoľko rokov problematika nekalých obchodných praktík (UTP) v potravinovom dodávateľskom reťazci medzi priority SR. Dlhodobé úsilie krajín strednej a východnej Európy (vrátane SR) týkajúce sa poukazovania na zneužívanie postavenia obchodných subjektov voči výrobcovi potravín sa dňa 17.4.2019 premietlo do prijatia Smernice EP a Rady (EÚ) 2019/633 o UTP. Na základe znenia smernice sú ČS povinné transponovať uvedenú smernicu do národnej legislatívy do 1.5.2021. Dňa 2.12.2020 vláda SR uznesením č. 744/2020 schválila návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2019 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 198/2020 Z. z. V roku 2021 bude tento návrh zákona predložený na schválenie v Národnej rade SR.

Čo sa týka bezpečnosti potravinového reťazca, v roku 2020 pokračovala implementácia nariadenia (EÚ) č. 2019/1381 o transparentnosti hodnotenia rizika v potravinovom reťazci v EÚ. Prioritou v roku 2021 za bezpečnosť potravín bude úspešné dokončenie/nastavenie procesov umožňujúcich jeho implementáciu vzhľadom na to, že toto nariadenie o transparentnosti sa bude uplatňovať od 27.3.2021.

V oblasti rybného hospodárstva pokračoval v roku 2020 Riadiaci orgán pre Operačný program rybné hospodárstvo v spolupráci s Pôdohospodárskou platobnou agentúrou v kontrahovaní a vyplácaní finančných prostriedkov v rámci dopytovo orientovaných projektov zameraných na investície do akvakultúry/hospodárskeho chovu rýb a spracovateľského priemyslu produktov rybolovu a akvakultúry. Záujem zo strany žiadateľov o nenávratný finančný príspevok bol najmä na opatrenia smerujúce k vybudovaniu novej akvakultúrnej prevádzky, obnovu existujúcej akvakultúrnej prevádzky a odbahnenie rybníkov.

9. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Politika zmeny klímy a ochrany ovzdušia

EÚ počas uplynulého roka pokročila v práci na najdôležitejších elementoch Európskej zelenej dohody, konkrétne v marci 2020 bol vydaný Európsky klimatický predpis stanovujúci rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Následne v septembri 2020 Európska komisia prezentovala Oznámenie „Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030“, pričom najzásadnejšou zmenou bola ambícia navýšenia cieľa znižovať emisie skleníkových plynov do roku 2030 až na úroveň „najmenej o -55%“ oproti roku 1990. Ambicióznejšia klimatická politika bola bodom diskusie už na októbrovej Európskej rade, kde európski lídri prezentovali svoje pozície, aby následne na summite v decembri prijali definitívnu číselnú hodnotu klimatického cieľa 2030. Následne bol nový klimatický cieľ implementovaný do Európskeho klimatického predpisu, ku ktorému dosiahli ministri v decembri na Rade pre životné prostredie dohodu o všeobecnom smerovaní.

V marci 2020 vláda SR v súvislosti s členstvom SR v EÚ a OSN a z toho vyplývajúcich povinností v oblasti klimatickej politiky schválila Nízkouhlíkovú stratégiu rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050. Tento strategický dokument analyzuje emisnú náročnosť jednotlivých odvetví národného hospodárstva a tiež navrhuje opatrenia rôznych kategórií na dekarbonizáciu jednotlivých sektorov.

MŽP SR v priebehu roku 2020 pokračovalo v príprave Akčného plánu adaptácie SR na zmenu klímy (NAP), ktorý je implementačným dokumentom národnej adaptačnej stratégie rámcovanej Stratégiou adaptácie EÚ na zmenu klímy. Cieľom strategického dokumentu NAP je prostredníctvom naplnenia špecifických adaptačných opatrení a úloh zvýšiť pripravenosť SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, identifikovať prístupy a opatrenia napomáhajúce adaptácii na prebiehajúce alebo očakávané zmeny, znižovať zraniteľnosť resp. zvyšovať odolnosť systémov a kde je to možné, využiť pozitívne účinky zmeny klímy.

V marci 2020 SR prijala a predložila Komisii Národný program znižovania emisií, ktorý rieši opatrenia na zabezpečenie plnenia národných záväzkov znižovania emisií v dvoch etapách: obdobie rokov 2020 až 2029 a 2030 a nasledujúce roky. V súvislosti s prekročením limitných hodnôt na ochranu zdravia čelí SR konaniu za porušenie požiadaviek smernice o kvalite okolitého ovzdušia a hrozí mu podanie na Súdny dvor EÚ zo strany Komisie. V rámci projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia bola v roku 2020 vytvorená národná sieť manažérov kvality ovzdušia na podporu efektívnejšieho riadenia kvality ovzdušia.

Politika životného prostredia

V priebehu roka 2020 MŽP SR zahájilo prácu na implementačnom pláne Stratégie environmentálnej politiky SR do roku 2030 (ďalej len „Envirostratégia 2030“). Envirostratégia 2030 bola schválená uznesením vlády SR č. 87/2019 a venuje sa trom hlavným oblastiam – udržateľnému využívaniu a efektívnej ochrane prírodných zdrojov, zmene klímy a ochrane ovzdušia a zelenému hospodárstvu.

Z pohľadu obehového hospodárstva bolo kľúčové predstavenie Nového akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo v marci 2020, ktorý vychádza z Európskej zelenej dohody a nadväzuje na Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo z roku 2015. Rezort životného prostredia ocenil, že dokument sa zameriava aj na obnovu po kríze spôsobenej ochorením COVID-19 a zdôrazňuje úlohu obehového hospodárstva v procese transformácie hospodárstva EÚ. MŽP SR začalo v septembri 2020 pracovať na projekte “Príprava cestovnej mapy pre obehové hospodárstvo v Slovenskej republike”. Projekt s trvaním 18 mesiacov je pripravovaný v spolupráci s Komisiou a Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj, pričom je

podporovaný Programom na podporu štrukturálnych reforiem EÚ. V rámci neho sa bude analyzovať potenciál pre prechod slovenského hospodárstva k obehovému modelu a na základe týchto analýz sa vytvoria odporúčania a návrh cestovnej mapy.

V oblasti udržateľného financovania SR požiadala o zdieľanie expertízy a skúseností prostredníctvom nástroja Komisie TAIEX EIR P2P. V novembri 2020 SR hostila prostredníctvom virtuálnej konferencie expertov z Komisie, Európskej investičnej banky a viacerých ČŠ. Na konci roka 2020 boli predstavené úvodné dva návrhy delegovaných aktov spadajúcich pod nariadenie o taxonómii udržateľných financií, (zamerané na mitigačné a adaptačné opatrenia), kde sa MŽP SR aktívne podieľalo na tvorbe spoločného stanoviska SR obsahujúceho súhrn písomných pripomienok smerom ku Komisii.

V novembri 2020 vláda SR schválila návrh na zriadenie Rady vlády Slovenskej republiky pre Európsku zelenú dohodu (ďalej len „rada vlády“). Rada vlády je odborný, poradný, koordinačný a iniciatívny orgán vlády SR pre otázky týkajúce sa Európskej zelenej dohody ako vízie na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja a prechodu na uhlíkovo neutrálné hospodárstvo, implementáciu kľúčových politík a opatrení zameraných na dosiahnutie klimatických a environmentálnych cieľov a nadväzujúcu transformáciu hospodárskeho, environmentálneho, energetického a sociálneho systému SR. Rada vlády garantuje úzku koordináciu a spoluprácu primárne dotknutých rezortov, samospráv, akademickej obce, mimovládnych a odborných organizácií a monitoruje pokrok pri implementácii dohody.

Ochrana prírody a krajiny

V oblasti ochrany prírody a krajiny nadobudla 1.1.2020 účinnosť novela zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Novela reagovala predovšetkým na konania vedené zo strany Komisie voči SR v otázke ochrany biotopov hlucháňa hôrneho a dobudovania európskej sústavy chránených území Natura 2000.

V rámci EÚ záväzkov týkajúcich sa Natura 2000 v SR pokračovali bilaterálne rokovania s Komisiou k správne stanoveniu cieľov ochrany, ako aj k doplneniu národného zoznamu území európskeho významu (ÚEV). Pre splnenie tejto úlohy bola v roku 2020 ukončená identifikácia nových lokalít a pre časť lokalít sa uskutočnili aj prerokovania k návrhu ich zaradenia do národného zoznamu ÚEV. Počet vládou schválených programov starostlivosti o chránené vtáčie územia sa v roku 2020 zvýšil na 20. V roku 2020 bol tiež zverejnený zámer zonácie Národného parku Muránska planina, ktorý sa prekrýva s viacerými územiami Natura 2000 a v súlade s požiadavkami Komisie bolo za chránené územia vyhlásených 12 ÚEV, materiály pre ďalších 6 ÚEV boli predložené do legislatívneho procesu.

V októbri 2020 Výkonná agentúra EASME schválila plný návrh nového integrovaného projektu LIFE (LIFE-IP NATURA 2000 SVK). Projekt bude zameraný na zlepšenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a naplnenie cieľa 1 Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity vrátane realizácie Prioritného akčného rámca financovania Natura 2000 v SR pre EÚ programové obdobie 2021-2027 vypracovaného podľa článku 8 smernice Rady 92/43/EHS z 21.5.1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení.

V roku 2020 sa cez novú Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 (tzv. ODA) nastavili ďalšie ciele a nové projekty v rámci oblasti ochrany prírody a biodiverzity. Prioritou bude využitie národných a EÚ skúseností, ktoré by najviac pomohli určeným krajinám v implementácii Dohovoru o biologickej diverzite, dohovoru CITES a Karpatského dohovoru.

V oblasti CITES pokračovala SR v roku 2020 v plnení záväzkov vyplývajúcich z príslušných nariadení EÚ, pozornosť sa tiež sústredila na implementáciu rozhodnutí prijatých na 18. zasadnutí Konferencie zmluvných strán dohovoru CITES, či na revíziu usmerňovacieho dokumentu k režimu obchodovania so slonovinou v rámci EÚ a jej opätovnému vývozu.

Oblasť odpadového hospodárstva a integrovanej prevencie

V oblasti odpadového hospodárstva sa v roku 2020 pripravovala transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2019/904/EÚ o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie. V nadväznosti na transpozíciu nových odpadových smerníc, tzv. odpadového balíčka, sa realizovala príprava strategického dokumentu Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025.

Vodohospodárska politika

V oblasti vodohospodárskej politiky sa pokračovalo v aktualizácii plánov manažmentu povodí podľa Rámцovej smernice o vode. Bolo prijaté vykonávacie rozhodnutie Komisie, ktorým sa zavádza zoznam sledovaných látok na monitorovanie v oblasti vodnej politiky. Ostatné oblasti, ktoré podľa hodnotenia bude potrebné zlepšiť majú nelegislatívny charakter a týkajú sa integrácie cieľov v oblasti vody do iných politík, administratívneho zjednodušenia a digitalizácie.

V roku 2020 boli tiež ukončené práce na novej smernici o pitnej vode (gestor Ministerstvo zdravotníctva SR) s predpokladom prijatia smernice v roku 2021. Na rok 2021 bola stanovená úloha prehodnotenia smernice o čistení komunálnych odpadových vôd (91/271/EHS).

Environmentálne riziká a biologická bezpečnosť

Na úseku environmentálnych rizík aologickej bezpečnosti boli zabezpečované aktivity a záväzky v oblastiach chemických látok, biologickej bezpečnosti, environmentálnej zodpovednosti a prevencie závažných priemyselných havárií.

V októbri 2020 bola zverejnená strednodobá stratégia pre oblasť chemických látok „Chemikálie – stratégia udržateľnosti - Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok“, ktorej cieľom je prispôbiť manažment chemických látok a odpadov požiadavkám obdobia po roku 2020 a zabezpečiť ďalšie znižovanie negatívnych vplyvov chemických látok na životné prostredie (ŽP) a zdravie populácie. Zámerom stratégie je zabezpečiť transformáciu chemického priemyslu orientovanú na dosiahnutie netoxického ŽP do roku 2030. Pre rezort ŽP je kľúčové prepojenie stratégie s ostatnými politikami v oblasti ŽP a zabezpečenie ich koherencie. Bezpečnosť a udržateľnosť chemických látok musí začínať už od dizajnu (safe-by-design) a musí byť garantovaná počas celého hodnotového cyklu. Vlastná stratégia špecifikuje zámery, ciele a priority a jej súčasťou je aj akčný plán pozostávajúci z konkrétnych legislatívnych aktivít, ktoré budú implementované v nasledujúcom období aj s časovými rámcami ich realizácie.

EÚ spolu s ČS pracovala v rámci Strategického prístupu k manažmentu chemických látok v roku 2020 aj na príprave celosvetovej stratégie pre chemické látky a odpady na obdobie po roku 2020.

V roku 2020 SR pokračovala v implementácii záväzkov Minamatského dohovoru o ortuti a nariadenia EP a Rady (EÚ) 2017/852 o ortuti a v oblasti biologickej bezpečnosti sme sa podieľali na príprave pozičných dokumentov a orientačných línií EÚ a jej členských štátov na stretnutia pomocných orgánov Dohovoru o biologickej diverzite a jeho protokolov.

Okrem boja s COVID-19 sa úsilie SR zameriavalo na opatrenia navrhnuté v rámci procesu preskúmania nariadenia ES č. 1907/2006 (ďalej len „REACH“) podporujúce dosiahnutie cieľov stratégie pre komplexnú udržateľnú chemickú politiku EÚ, ktoré prispievajú k zabezpečeniu ochrany zdravia ľudí a životného prostredia a zároveň umožnia účinné fungovanie vnútorného trhu pri zachovaní konkurencieschopnosti a inovácií.

V rámci zverejnenej Európskej zelenej dohody začali koncom roka 2020 diskusie zainteresovaných strán (vrátane ČS EÚ) k Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Chemikálie - stratégia udržateľnosti s názvom „Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok“, ktorá predstavuje novú dlhodobú víziu politiky EÚ v oblasti chemických látok. Usiluje sa o dosiahnutie netoxického životného prostredia do roku 2030. SR sa zúčastňuje a podporuje návrh rozhodnutia o 8. environmentálnom akčnom programe na obdobie do 31.12.2030, ktorý podporuje hlavné ciele Európskej zelenej dohody, ktorá stanovuje komplexný rámec na zabezpečenie koordinovaného prístupu k celkovému dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti životného prostredia.

Ďalej v rámci pracovného programu na systematické skúmanie všetkých existujúcich účinných látok nachádzajúcich sa v biocídnych výrobkoch uvedených v delegovanom nariadení EK (EÚ) č. 1062/2014 SR pokračuje v hodnotení 2 účinných látok, ktorými sú terbutrín a aktívny chlór získaný z chloridu sodného elektrolýzou.

V júni 2020 si SR splnila jednu z povinností, ku ktorým bola nariadením REACH, nariadenia ES č. 1272/2008 (CLP) a nariadenia EÚ č. 528/2012 (BPR) zaviazaná a predložila Komisii správy o fungovaní a uplatňovaní týchto nariadení.

10. VZDELÁVANIE, MLÁDEŽ, KULTÚRA A ŠPORT

Vzdelávanie

V prvom polroku 2020 prevzalo predsedníctvo v Rade EÚ Chorvátsko (HR PRES), ktoré si určilo oblasť vzdelávania a odbornej prípravy za prioritnú. Zámerom HR PRES bolo zintenzívniť vzájomnú spoluprácu ČS v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy na úrovni EÚ. Výsledkom týchto snáh bolo prijatie **uznesenia Rady o vzdelávaní a odbornej príprave v rámci Európskeho semestra: zabezpečenie informovaných diskusií o reformách a investíciách** počas zasadnutia Rady dňa 20.2.2020. Dokument potvrdzuje záväzok ČS holistickým prístupom ďalej zlepšovať kvalitu a relevantnosť vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom podporiť rast a zamestnanosť, zabezpečiť synergie medzi rôznymi súvisiacimi politikami (vzdelávanie, výskum a inovácie, zamestnanosť, zdravotníctvo, služby) a efektívne využívať investičné príležitosti.

Ostatné dokumenty Rady prijaté pod vedením HR PRES:

- Závery Rady o európskych učiteľoch a školiteľoch pre budúcnosť a závery Rady o vplyve COVID-19 na vzdelávanie a odborné vzdelávanie a prípravu (OVP)
- Závery Rady o vplyve COVID-19 na vzdelávanie a OVP.

V neformálnych diskusiách ministrov naďalej dominovali témy týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy v zmysle aktivít vyplývajúcich z Európskeho ekologického dohovoru. Zvýšený záujem venovali ministri aj téme učiteľov a školiteľov v kontexte prípravy občanov na budúcnosť. Predmetom politickej diskusie ministrov počas februárového zasadnutia Rady pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport (EYCS) bola problematika mobility a cirkulácie mozgov ako hybnej sily Európskeho vzdelávacieho priestoru (EEA).

Dňa 19.2.2020 zverejnila Komisia informáciu o digitálnom balíčku s názvom "**Európa pripravená pre digitálny vek**", ktorý obsahuje tri dokumenty (oznámenie "**Vytváranie digitálnej budúcnosti Európy**", oznámenie "**Európska dátová stratégia**", biela kniha "**Excelentnosť a dôvera v umelú inteligenciu**") určujúce digitálnu politiku v nadchádzajúcom období s výrazným presahom do oblasti vzdelávania a rozvoja zručností. V rámci jeho časti Komisia podporila aj vytvorenie **Spoločného európskeho priestoru údajov o**

zručnostiach s cieľom znížiť nesúlad v zručnostiach medzi systémom vzdelávania a odbornej prípravy na jednej strane a potrebami trhu práce na strane druhej.

Európsky prístup v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sa opiera o silné zameranie na zručnosti s cieľom podporiť ekologickú a digitálnu transformáciu hospodárstva EÚ. Komisia stavia zručnosti do centra pozornosti politického programu EÚ. Dôkazom je aj predstavenie **Európskeho programu v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť dňa 1.7.2020 (Skills agenda)**. V oznámení Komisia upozorňuje na investície do ľudí a ich zručností v kontexte udržateľnej obnovy po pandémii COVID-19 a prechodu k zelenému a udržateľnému hospodárstvu. Program obsahuje 12 iniciatív na zvýšenie relevantnosti zručností v EÚ.

Medzi ďalšie kľúčové iniciatívy, ktoré majú posilniť prínos vzdelávania a OVP k obnove EÚ po kríze spôsobenej pandemiou COVID-19 a kvalitu vo vzdelávaní a OVP v procese zelenej a digitálnej transformácie patria **Oznámenie o Európskom vzdelávacom priestore** (ďalej len „EEA“) **do roku 2025** a **Akčný plán pre digitálne vzdelávanie 2021-2027**, ktoré Komisia zverejnila 30.9.2020. Snahy vedúce k dosiahnutiu EEA majú ísť podľa Komisie ruka v ruku s Európskym programom pre zručnosti („Skills Agenda“), obnovenou politikou v oblasti OVP a Európskym výskumným priestorom.

Z dôvodu zmien v pracovnom pláne EK na rok 2020, ktorý Komisia zverejnila 27.5.2020 sa rokovaniam o **novom európskom rámci pre spoluprácu v oblasti vzdelávania a OVP (post-ET2020)** venovalo až DE PRES. V Revidovanom pracovnom programe EK došlo k zmene harmonogramu prijatia viacerých iniciatív oproti pôvodnému Programu EK z januára 2020 z dôvodu krízy COVID-19.

Pod vplyvom pandemickej krízy prehodnotilo svoje priority aj DE PRES a do centra pozornosti zaradilo okrem odborného vzdelávania a prípravy aj digitálne vzdelávanie. Z dôvodu pandémie COVID-19 sa zasadnutie Rady EYCS pod vedením DE PRES konalo rovnako ako májové zasadnutie Rady EYCS pod vedením HR PRES formou neformálnej videokonferencie ministrov.

Súčasťou novembrovej neformálnej videokonferencie ministrov bolo oficiálne prijatie **Deklarácie z Osnabrücku**, ktorá priamo nadväzuje na kodanský proces v roku 2002, komuniké z Brúgg (2010) a Závery z Rigy (2015), v ktorých sa dohodli spoločné strategické ciele a méty v oblasti OVP do roku 2020. Deklarácia z Osnabrücku obnovuje záväzky partnerov (ČŠ, EÚ inštitúcií, kandidátskych krajín a krajín EEA, sociálnych partnerov a poskytovateľov OVP) v oblasti OVP, vytyčuje nové ciele na obdobie do roku 2030 a predstavuje politický záväzok všetkých ČŠ EÚ k strategickému nastaveniu odborného vzdelávania a prípravy a celoživotného vzdelávania.

Dokumenty Rady prijaté pod vedením DE PRES:

- **Odporúčanie Rady o odbornom vzdelávaní a príprave pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť**, ktorého cieľom je zosúladiť politiky, nástroje a procesy v oblasti OVP do jedného komplexného dokumentu a obnoviť európsku politiku pre OVP. Cieľom je modernizácia európskych politík v oblasti OVP za účelom podpory prechodu k zelenému a digitálnemu hospodárstvu.
- **Závery Rady o digitálnom vzdelávaní v európskych vedomostných spoločnostiach**, ktoré sú reakciou nemeckého predsedníctva na aktualizovaný Akčný plán pre digitálne vzdelávanie (DEAP) a súčasne na poznatky získané počas pandémie COVID-19.

Predmetom novembrovej politickej diskusie ministrov bola téma „Formovanie Európskeho vzdelávacieho priestoru (EEA) a nadchádzajúceho strategického rámca pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy“.

Komisia zverejnila 9.12.2020 ďalšiu z klimatických iniciatív pod Európskou zelenou dohodou, tzv. **Európsky klimatický pakt**, v ktorom má dôležité zastúpenie aj oblasť vzdelávania a zručností. Pakt predstavuje výzvu pre školy, akademickú obec, inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy.

Program Erasmus+

V rámci Výzvy na podávanie návrhov projektov na rok 2020 bolo v programe Erasmus+ v SR v roku 2020 za oblasť vzdelávania a odbornej prípravy financovaných 431 projektov vo výške viac ako 34 mil. EUR a 107 projektov za oblasť mládeže vo výške 4,58 mil. EUR. Okrem hlavnej výzvy na rok 2020 vyhlásila Komisia v auguste 2020 doplňujúcu výzvu Erasmus+ v kľúčovej akcii KA2 – Strategické partnerstvá, ktorá je odpoveďou programu na riešenie dopadov krízy COVID-19. Jej cieľom je podporiť projekty zamerané na digitalizáciu vzdelávania a podporu tvorivosti prostredníctvom kultúry a umenia. SR má v rámci tejto výzvy k dispozícii rozpočet viac ako 2,5 mil. EUR za oblasť vzdelávania a odbornej prípravy a 0,7 mil. EUR za oblasť mládeže.

V rámci **kľúčovej aktivity 1 (KA1) – Vzdelávacia mobilita jednotlivcov** bolo v roku 2020 za oblasť vzdelávania a odbornej prípravy podaných 441 projektov, z ktorých bolo schválených 243 projektov. Projekty z rezervného zoznamu KA1 zatiaľ neboli schválené, keďže Komisia predĺžila platnosť rezervných zoznamov v súvislosti s možným negatívnym dopadom pandémie COVID-19 na realizáciu mobilitných projektov. Za oblasť mládeže bolo podaných 161 projektov, pričom schválených bolo 78 projektov. V **kľúčovej aktivite 2 (KA2) – Strategické partnerstvá** bolo v roku 2020 za oblasť vzdelávania a odbornej prípravy podaných 180 projektov, z ktorých bolo schválených 90 projektov (vrátane projektov z rezervného zoznamu). K nim treba pripočítať ešte 102 projektov školských partnerstiev schválených v zahraničí, ale financovaných z rozpočtu prideleného SR. Výsledky doplňujúcej výzvy by za oblasť vzdelávania a odbornej prípravy mali byť známe koncom januára 2021. Za oblasť mládeže bolo v KA2 podaných 42 projektov, pričom schválených bolo 14 projektov. V rámci doplňujúcej výzvy 2020 bolo v oblasti mládeže podaných 22 projektov a 6 bolo schválených. V **kľúčovej aktivite 3 (KA3) – Podpora reformy politík** bolo za oblasť mládeže podaných 26 projektov, z ktorých bolo schválených 9 projektov.

V rámci **KA1 v oblasti vysokoškolského vzdelávania** plánujú vyslať vysoké školy na mobilitu do krajín programu na účely štúdií alebo stáže spolu 3089 študentov a 1496 zamestnancov vysokých škôl absolvuje mobilitu za účelom výučby alebo školenia (plán nakontrahovaných mobilit z roku 2020). Na spoluprácu s vysokými školami v partnerských krajinách boli slovenským vysokým školám pridelené financie na plánovanú mobilitu 353 študentov a 510 zamestnancov. V rámci **KA1 v oblasti odborného vzdelávania a prípravy** sa v schválených projektoch plánujú mobility pre 1882 žiakov a 344 sprevádzajúcich osôb pri žiackych mobilitách, ako aj mobility pre 264 učiteľov stredných odborných škôl, ktorí sa zúčastnia hospitácií a iných podujatí výmeny skúseností v zahraničí. V **oblasti školského vzdelávania** sa v schválených projektoch plánujú mobility pre 627 zamestnancov škôl, ktorí absolvujú kurzy ďalšieho vzdelávania alebo hospitácie v partnerských školách v zahraničí. V **oblasti mládeže** sa v rámci KA1 plánujú mobility pre približne 1902 účastníkov (uvedený údaj nie je konečný z dôvodu stále prebiehajúceho spracovania dát z tretieho predkladacieho termínu 2020).

Pandémia COVID-19 mala mimoriadny dopad na program Erasmus+. V porovnaní s rokom 2019 klesol počet mobilit zrealizovaných v roku 2020 o viac ako dve tretiny. Tento pokles nebol rovnomerný vo všetkých sektoroch, najviac postihol školské vzdelávanie (medziročný pokles o 85 %) a odborné vzdelávanie a prípravu (medziročný pokles o 75 %). Vo vysokoškolskom vzdelávaní klesla mobilita študentov medziročne o 40 %, avšak mobilita vysokoškolských pracovníkov až o 85 %. Po vypuknutí pandémie Komisia reagovala relatívne

rýchlo a flexibilne. Aplikovaním doložky vyššej moci bolo možné individuálne posudzovať žiadosti o uznanie finančných nákladov súvisiacich so zrušením alebo predčasným ukončením mobility, predĺžiť trvanie projektov aj nad rámec pravidiel programu, keďže realizátori nemali možnosť zorganizovať všetky naplánované aktivity a mobility v zahraničí, prípadne realizovať pôvodne plánované fyzické aktivity vo virtuálnom alebo zmiešanom formáte. Na druhej strane program Erasmus+ v tomto období výrazne podporil zavádzanie digitalizácie do vzdelávania a odbornej prípravy vrátane rastúceho trendu dištančného vzdelávania. Prepad v oblasti mobilit sa tiež kompenzoval zvýšeným záujmom o inovácie vo vzdelávaní. Narástol počet projektov partnerskej spolupráce medzi inštitúciami.

V roku 2020 pokračovala SR v aktívnom zapájaní sa do rokovaní o návrhu nástupníckeho programu Erasmus+ na roky 2021 – 2027. Cieľom tohto nástupníckeho programu je podporovať odborný a osobný rozvoj osôb v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu, a tým prispievať k udržateľnému rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti, ako aj k posilneniu európskej identity. Od januára do septembra 2020 boli technické rokovania k návrhu nariadenia o programe Erasmus+ 2021 – 2027 medzi Radou, EK a EP na základe rozhodnutia EP zmrazené. K obnove diskusií prišlo počas nemeckého predsedníctva v Rade, pričom kompromisná dohoda bola dosiahnutá na politickom trialógu v decembri 2020 rámci tzv. *package deal*, ktorý vyriešil všetky otvorené otázky.

Oblasť mládeže

V roku 2020 sa uskutočnili pod vedením HR PRES a DE PRES dve **Európske konferencie s mládežou**. Konferencie vychádzali z novej Stratégie EÚ pre mládež 2019-2027, ktorá určuje priority pre spoluprácu členských štátov v oblasti politiky mládeže. Stratégia sa zameriava na medzisektorový prístup pri riešení potrieb mladých ľudí a aktívnu účasť mladých ľudí na demokratickom živote v Európe.

K nariadeniu o programe Európsky zbor solidarity na roky 2021-2027 bol v roku 2020 dosiahnutý kompromis na technickej úrovni, uzavreli sa všetky vystávajúce politické otázky a zákonodarcovia sa dohodli na rozpočte viac ako 1 miliarda EUR. Program tak umožní približne 350 000 mladým ľuďom z EÚ a partnerských krajín zapojiť sa do dobrovoľníckych akcií v dvoch oblastiach: solidárne činnosti zamerané na spoločenské výzvy, ako je pomoc deťom a starším ľuďom alebo pomoc v centrách okrem iného pre žiadateľov o azyl, a v akciách v humanitárnej oblasti.

V oblasti mládeže boli v roku 2020 prijaté nasledovné dokumenty Rady:

- Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o rozširovaní príležitostí pre mladých ľudí vo vidieckych a vzdialených oblastiach.
- Uznesenie Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o výsledkoch 7. cyklu Európskeho dialógu s mládežou.
- Uznesenie Rady o rámci zakladajúcom Európsky program práce s mládežou.
- Závery Rady o posilňovaní demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti medzi mladými ľuďmi v Európe.

Oblasť športu

Významným dokumentom Rady v oblasti športu prijatým v roku 2020 bolo **Uznesenie Rady o pracovnom pláne Európskej únie pre šport** na roky 2021 – 2024 (od 1.1.2021 do 30.6.2024). Hlavnými prioritami nového plánu je posilnenie športu založenom na integrite a hodnotách, obnova sektoru športu v období po pandémie COVID-19, zvýšenie zapojenie sa do športu a zdraviu prospešných pohybových aktivít, sociálna súdržnosť a aktívne občianstvo, posilnenie medzinárodného rozmeru politiky EÚ v oblasti športu, či zintenzívnenie spolupráce so športovým hnutím.

Ďalšie prijaté dokumenty Rady v oblasti športu prijaté v roku 2020 boli :

- Závery Rady o posilnení postavenia trénerov zlepšením príležitostí na získanie zručností a kompetencií.
- Závery Rady o vplyve pandémie COVID-19 a oživení odvetvia športu.
- Závery Rady o podpore medzisektorovej spolupráce v prospech športu a pohybovej aktivity v spoločnosti.

Oblasť kultúry

Výbor pre kultúrne záležitosti CAC

V rámci prvého polroka 2020 bol počas HR PRES predmetom rokovania Výboru pre kultúrne záležitosti (CAC) návrh Záverov Rady o riadení a riešení krízových situácií v oblasti kultúrneho dedičstva a návrh Záverov Rady, ktorým sa mení a dopĺňa pracovný plán pre kultúru na roky 2019 – 2022.

Návrh Záverov Rady o riadení a riešení krízových situácií v oblasti kultúrneho dedičstva akcentuje spoločné mechanizmy a uplatňovanie najlepších postupov pri riadení ochrany a obnovy kultúrneho dedičstva. Návrh prináša povedomie o udržateľných konzervatívnych zásadách a zároveň prízvukuje dôležitosť zabezpečenia dokumentácie výsledkov ochrany. SR počas rokovania CAC podporovala návrh HR PRES, menovite aby do Pracovného plánu bola doplnená aktuálna téma o Kultúrnom rozmere trvalo udržateľného rozvoja a bola zriadená relevantná pracovná skupina OMK (otvorená metóda koordinácie).

Hlavným obsahovým ťažiskom návrhu Záverov Rady, ktorým sa mení a dopĺňa pracovný plán pre kultúru na roky 2019 – 2022 bol dodatok k pôvodnému Pracovnému plánu zameraný na úlohu kultúry v kontexte trvalo udržateľného rozvoja. V dodatku Pracovného plánu sa v rámci priority II. doplnila téma – F Kultúrny rozmer trvalo udržateľného rozvoja a navrhovalo sa zriadenie relevantnej OMK. Predmetným doplnením sa zároveň upravuje Orientačný harmonogram úloh Pracovného plánu pre kultúru na roky 2019 – 2022. SR počas rokovania výboru CAC podporovala návrh HR PRES, aby do Pracovného plánu bola doplnená aktuálna téma o Kultúrnom rozmere trvalo udržateľného rozvoja a bola zriadená relevantná pracovná skupina OMK.

Závery Rady o riadení a riešení krízových situácií v oblasti kultúrneho dedičstva a Závery Rady, ktorými sa mení a dopĺňa pracovný plán pre kultúru na roky 2019 – 2022 Rada prijala písomným postupom 25.5.2020.

V 2. polroku 2020 DE PRES predstavilo Návrh záverov Rady o rodovej rovnosti v oblasti kultúry, ktorý upozorňuje na existujúcu rodovú nerovnosť v niektorých odvetviach kultúrneho a kreatívneho priemyslu (ďalej len „KKP“) spôsobenú zakorenenými rodovými stereotypmi. Návrh vyzýva ČŠ k podporovaniu a odstraňovaniu rodových stereotypov prostredníctvom kultúrnych politík a iných podporných nástrojov. Podporuje KKP k zverejňovaniu štatistických údajov rozčlenených podľa pohlavia v záujme transparentnosti a vytvorenia základu pre diskusiu o procese posilňovania rodovej rovnosti v oblasti kultúry. Podnecuje ČŠ k podpore rodovo vyváženej účasti na kultúrnom živote a umeleckej tvorbe zlepšovaním pracovných štruktúr týkajúcich sa rovnakej odmeny pre ženy a mužov. SR podporovala hlavné tematické okruhy materiálu hneď od jeho zverejnenia.

Kvôli odkazu návrhu na Stratégiu pre rodovú rovnosť 2020 – 2025 či pre rozdielne chápanie pojmu „rod“ Maďarsko, Poľsko a Bulharsko napokon odmietli na zasadnutiach výboru CAC a COREPER1 odobrať text návrhu. Návrh záverov Rady, ktorý si vyžaduje jednotnosť ČŠ, bol tak prijatý len ako Návrh záverov predsedníctva na zasadnutí COREPER1 18.11.2020.

Oblasť médií a audiovizie

Pracovná skupina pre audioviziu AUDIO

V rámci 1. polroka 2020 bol počas HR PRES predmetom rokovaní Pracovnej skupiny pre audioviziu (PS AUDIO) návrh Záverov Rady Európskej únie o mediálnej gramotnosti v neustále sa meniacom prostredí. V súvislosti s pandémiou COVID-19 boli rokovania pracovnej skupiny prerušené a diskusie k návrhu prebiehali formou písomného pripomienkovania. SR pripomienkovala dokument vo všetkých fázach rokovaní. Vyzdvihla úlohu aktivít na podporu mediálnej gramotnosti a kampaní na boj proti dezinformáciám, vyjadrila želanie, aby do procesu boli prizvané aj národné agentúry pre reguláciu a aby boli snahy všetkých aktérov zjednotené. SR navrhla ako zásadný krok vytvorenie sietí na podporu mediálnej gramotnosti na národných úrovniach ČŠ, pričom tieto by združovali aj už existujúce platformy, ktoré dokázateľne dosiahli v tejto oblasti úspech. SR taktiež zdôraznila, že akékoľvek prijaté nástroje budú iba natoľko efektívne, nakoľko budú kontrolované zo strany regulačných orgánov ČŠ a z tohto dôvodu SR požiadala o zdôraznenie ich úlohy v dokumente. Závery Rady o mediálnej gramotnosti v neustále sa meniacom svete Rada prijala písomným postupom 25.5.2020.

V 2. polroku 2020 DE PRES počas zasadnutia pracovnej skupiny AUDIO predstavilo návrh záverov Rady o ochrane slobodného a pluralitného mediálneho systému, ktorý najmä s ohľadom na prebiehajúcu koronakrízu zdôrazňuje potrebu udržateľného, pluralitného a dôveryhodného mediálneho ekosystému. Text bol rozdelený do troch častí. Prvá časť sa zaoberala udržateľnosťou médií, druhá pluralitou médií a tretia časť sa venovala otázke posilnenia dôveryhodnosti médií. Súčasťou textu bol aj návrh na aktualizáciu názvu pracovnej skupiny na „Audiovisual and Media Working Party“, čo však v ostatnom štádiu rokovaní DE PRES vyňalo z textu a predložilo Rade samostatne. 11.11.2020 DE PRES oboznámilo ČŠ s finálnou verziou textu a zahájilo schvaľovací proces prostredníctvom tichej procedúry. SR podporila kompromisné znenie návrhu a neuplatnila voči nemu nijaké pripomienky. Návrh Záverov Rady bol prijatý na zasadnutí COREPER1 18.11.2020.

Kontaktný výbor

Plánované rokovanie kontaktného výboru v marci 2020 bolo vzhľadom na pandémiu COVID-19 zrušené. Komisia v apríli predstavila návrh usmernení k vykonávaniu smernice EP a Rady (EÚ) 2018/1808 zo 14.11.2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu (ďalej len ako „smernica“) týkajúce sa európskych diel a platforiem na zdieľanie videí. SR navrhovanému textu vyjadrila podporu. V septembri 2020 sa uskutočnilo virtuálne stretnutie kontaktného výboru, ktorého ústrednou témou rokovania bol stav transpozície smernice. Komisia v rámci rokovania informovala o očakávaní, že smernica bude transponovaná do legislatívy ČŠ v stanovenom termíne, pričom pri hodnotení Komisie je rozhodujúca účinnosť legislatívneho aktu. SR predpokladá predloženie právneho predpisu, ktorým bude zabezpečená transpozícia smernice, v 1. štvrtroku 2021.

Program Kreatívna Európa

V roku 2020 bol predmetom rokovaní Výboru pre kultúrne záležitosti (Cultural Affairs Committee- CAC) Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Kreatívna Európa na roky 2021 – 2027 a ktorým sa zrušuje nariadenie EÚ č. 1295/2013 (ďalej len „návrh programu Kreatívna Európa 2021 - 2027“), ktorý je súčasťou kapitoly „Investície do ľudí“ vo Viacročnom finančnom rámci (VFR) EÚ. Pozostáva z troch oblastí: Média, Kultúra a Medzisektorová oblasť.

Vzhľadom na oznámenie o limitovanom rozpočte VFR pre programy Erasmus+ a Kreatívna Európa, EP pozastavil rokovania o návrhu.

V 1. polroku 2020 počas HR PRES boli rokovania k návrhu programu Kreatívna Európa 2021 – 2027 prerušené aj vzhľadom na pandémie, spôsobenú koronavírusom COVID-19. V apríli 2020 adresovala skupina 15 ČŠ (vrátane SR) spoločný list EP a Komisia s požiadavkou o posilnenie európskej kultúrnej a jazykovej rozmanitosti prostredníctvom zabezpečenia rovnakých podmienok pre ČŠ s nízkou kapacitou audiovizuálnej produkcie alebo obmedzenou geografickou či jazykovou oblasťou. Požiadavku akcentovali aj ministri daných ČŠ počas Neformálnej videokonferencie ministrov kultúry 19.5.2020.

V 2. polroku 2020 počas DE PRES obnovila pracovná skupina CAC rokovania k návrhu programu Kreatívna Európa 2021 - 2027. Medzi najspornejšie časti textu naďalej patrilo ustanovenie o podpore projektov s pridanou európskou hodnotou, preto 20.10.2020 skupina 15 ČŠ (vrátane SR) postúpila spoločné stanovisko DE PRES a Rade EÚ. Po prezentácii kompromisného znenia EP k danej problematike z 29.10.2020, ktoré návrh upravil v zmysle záujmu 15 ČŠ vrátane SR, bol návrh akceptovaný DE PRES aj Komisiou. Počas zasadnutí CAC bola rozporuplná aj podpora oceneniu Lux Prize, hudobnému sektoru a priamej podpore Európskeho mládežníckeho orchestra (EUYO). Účasť tretích krajín na programe bola zadefinovaná v súlade so Smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách (AVMSD). Výsledkom dohody Komisie s EP a ČŠ o VFR z 10.11.2020 došlo k navýšeniu finančných prostriedkov pre program Kreatívna Európa na r. 2021-2027 vo výške 0,6 mld. EUR. SR vyjadrila podporu navýšeniu prostriedkov, ktoré umožní rozšírenie podpory a tým aj sprístupnenie kultúry a umenia početnému a rôznorodému európskemu publiku.

Výsledky finančnej podpory programu pre žiadateľov zo SR za rok 2020 v súčasnosti nie sú k dispozícii, keďže viaceré grantové výzvy ešte nie sú uzavreté.

Rok 2019 zaznamenal výrazné navýšenie sumy podpory pre slovenských žiadateľov: v podprograme MEDIA získali slovenské spoločnosti 680 029 EUR a v podprograme Kultúra 569 208 EUR, čiže spolu z programu Kreatívna Európa prišlo na Slovensko 1 249 237 EUR. Finančný vklad SR sa nedá presne vyčíslieť, keďže prostriedky sú rozdeľované z rozpočtu EÚ, pričom celkový rozpočet programu na súčasné 7-ročné obdobie rokov 2014 až 2020 je 1,46 mld. EUR.

11. PRACOVNÝ PROGRAM EURÓPSKEJ KOMISIE NA ROK 2021

Európska komisia predstavila svoj pracovný program na rok 2021 dňa 19.10.2020. Ide o tradičný moment v plánovacom cykle nadväzujúci na prejav predsedníčky Európskej komisie o stave Únie a Vyhlásenie o zámere, tzv. *Letter of Intent*.

Napriek pretrvávajúcej pandémie ochorenia COVID-19 a jej dopadom na politický i ekonomický cyklus, Európska komisia potvrdila odhodlanie realizovať svoju hlavnú ambíciu, ktorou je **previesť EÚ zelenou a digitálnou transformáciou**. Program odvíjajúci sa od strategického výhľadu Európskej komisie signalizuje prechod od nelegislatívnych iniciatív ku konkrétnym legislatívnym návrhom v rámci všetkých šiestich politických priorít, ktorými sú 1) Európska zelená dohoda; 2) Európa pripravená na digitálny vek; 3) Hospodárstvo, ktoré pracuje v prospech ľudí; 4) Silnejšia Európa vo svete; 5) Podpora európskeho spôsobu života a 6) Nový impulz pre európsku demokraciu.

Program členený na šesť hlavných tematických okruhov obsahuje 86 iniciatív spadajúcich do 44 politických cieľov, ako i prehodenie 43 legislatívnych aktov. Jednotlivé iniciatívy sa delia na štyri kategórie (nové návrhy, revízie, prioritné otvorené návrhy, návrhy na stiahnutie).

SR podporuje zámery Európskej komisie predstavené v jej pracovnom programe na rok 2021. Oceňuje nový element pri plánovaní práce Európskej komisie, ktorým je využitie strategického výhľadu. Tento nástroj nie je totiž len o predvídaní budúcnosti, ale ide o skúmanie rôznych možných scenárov spolu s príležitosťami a výzvami, ktoré so sebou môžu priniesť. Jeho cieľom je umožniť také konanie v prítomnosti, aby sa dosiahol želaný scenár budúcnosti. SR reformné snahy Európskej komisie vo všeobecnosti podporuje, avšak zdôrazňuje, že každá reforma musí mať jasne vopred zadefinované podporné rámce na jej implementáciu.

Príloha v podobe tabuľky s plánovanými legislatívnymi aj nelegislatívnymi iniciatívami Európskej komisie obsahuje prioritizáciu z pohľadu ústredných orgánov štátnej správy SR. Na rok 2021 ústredné orgány štátnej správy priradili 57 iniciatívam značnú senzitivitu a priradili im vysokú prioritu.

Priority SR vyplývajúce z Pracovného programu Európskej komisie na rok 2021

Európska zelená dohoda

Európska zelená dohoda bude jadrom aktivít Európskej komisie v roku 2021. Zlomovým momentom bude jún 2021, kedy Európska komisia predstaví balík legislatívnych návrhov, tzv. *Fit for 55 Package*, ktorý má podporiť ambíciu EÚ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 o minimálne 55 % v porovnaní s rokom 1990. Ide o navýšenie ambícií oproti pôvodnému cieľu na úrovni 40 %. Podstatou balíka bude revízia a predstavenie nových politicky citlivých návrhov v oblasti klímy a energetiky a ich zosúladenie s novým klimatickým cieľom 2030. Ide napríklad o revíziu systému obchodovania s emisiami (ETS), zreformovanie nariadenia o spoločnom úsilí (ESR) a smerníc o energetickej efektívnosti, obnoviteľných zdrojoch energie, či o emisných štandardoch CO₂ pre nové osobné automobily. Očakáva sa tiež predstavenie návrhu smernice o zdaňovaní energie a predstavenie takzvaného mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach.

SR citlivo vníma návrhy v oblasti klímy a energetiky, ktoré budú mať dopad na rôzne odvetvia hospodárstva, ako napr. systému obchodovania s emisiami (ETS), smernice o energetickej efektívnosti, či emisných štandardoch CO₂ pre nové osobné automobily a preto medzi vysoké priority patrí iniciatíva pre nastavenie emisných noriem nadväzujúcich na normu Euro 6/VI, akčný plán nulového znečistenia vody, ovzdušia a pôdy a nový právny rámec pre obnovu zdravých ekosystémov.

Európa pripravená na digitálny vek

V digitálnej oblasti predloží Európska komisia nelegislatívny plán jasne vymedzujúci ciele v digitálnej oblasti do roku 2030, tzv. *2030 Digital Targets*. Tie sa týkajú prepojitelnosti, zručností a digitálnych verejných služieb. Európska komisia sa zameria na dáta a umelú inteligenciu a začiatkom roka má predložiť návrh na európsku elektronickú identifikáciu, tzv. *e-ID*.

Slovenská republika vidí v digitálnej transformácii príležitosť pre rast európskeho, ako aj národného hospodárstva, prinavrátenie pozície svetového inovačného lídra a zároveň možnosť zásadného zníženia regionálnych rozdielov. V tejto súvislosti prioritou pre SR bude v roku 2021 nová iniciatíva v podobe revízie usmernení o regionálnej pomoci.

Hospodárstvo, ktoré pracuje v prospech ľudí

V hospodárskej a sociálnej oblasti budú dominovať iniciatívy týkajúce sa ekonomicko-finančných záležitostí. V priebehu roka Európska komisia predloží návrhy na prehĺbenie Únie kapitálových trhov a dokončenie Bankovej únie. Z hľadiska prierezových klimatických ambícií bude relevantným návrh na vydávanie tzv. zelených dlhopisov. V sociálnej oblasti bude dôležitý návrh Akčného plánu pre Európsky pilier sociálnych práv, ktorý má byť kľúčovým

nástrojom Európskej komisie pre sociálno-ekonomickú obnovu po pandémie a zvýšenia jej odolnosti s cieľom posilniť sociálnu spravodlivosť zelenej a digitálnej transformácie

Pre SR bude prioritou iniciatíva „Priebežné hodnotenie vykonávania Colného kódexu Únie“, ktorá má zjednodušiť colné pravidlá, posilniť právnu istotu a predvídateľnosť colných pravidiel a dosiahnuť úplne elektronické prostredie colných procesov. Rovnako citlivo vníma SR prípravu Akčného plánu pre Európsky pilier sociálnych práv ako kľúčového nástroja pre sociálno-ekonomickú obnovu a sociálnu spravodlivosť zelenej a digitálnej tranzície. SR pozitívne vníma aj návrh iniciatívy „Záruky pre deti“. Cieľom nástroja je znižovať detskú chudobu v EÚ, ktorá je na úrovni 22,5 %. Primárna zodpovednosť za politiky v tejto oblasti však zostáva v rukách členských štátov.

Silnejšia Európa vo svete

Európska komisia sa bude aj v roku 2021 usilovať o presadzovanie strategických záujmov EÚ vo svete a brániť medzinárodný poriadok založený na pravidlách a hodnotách v čoraz polarizovanejšom svete. V rámci posilňovania postavenia EÚ vo svete sa do popredia v roku 2021 dostanú návrhy na posilnenie prínosu EÚ k multilateralizmu. Zámery Európskej komisie sú v oblasti reformy Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Európska komisia tiež predstaví víziu obnoveného partnerstva s južnými susedmi a aj naďalej budú pre ňu prioritou vzťahy so západným Balkánom, východnými partnermi a Afrikou.

Slovenská republika bude so záujmom sledovať predmetnú víziu Európskej komisie a podporovať rozvoj vzťahov s danými regiónmi. V kontexte pandémie bude pre SR dôležitá aj legislatívna iniciatíva ku konzulárnej ochrane – revízia pravidiel EÚ. Kontext pandémie COVID-19 a s tým silnejšie rezonujúcej potreby konzulárnej koordinácie (najmä v súvislosti s organizáciou repatriálnych letov) poukázal na potrebu hlbšej diskusie o konzulárnych úlohách EÚ.

Podpora európskeho spôsobu života

V reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19 sa Európska komisia detailnejšie zameria na oblasť zdravotníctva. Koncept Európskej zdravotnej únie sa bude realizovať aj prostredníctvom návrhu novej Agentúry EÚ pre biomedicínsky výskum a vývoj (BARDA). Návrh je súčasťou plánu Európskej komisie na budovanie Európskej zdravotnej únie spolu s legislatívnym návrhom na rozšírenie mandátu Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu ochorení (ECDC) a návrhom na rozšírenie mandátu Európskej liekovej agentúry (EMA). Z agendy vnútorných záležitostí je po tohtoročnom migračnom balíku politicky citlivou Stratégia pre budúcnosť Schengenu, ktorej súčasťou bude revízia Kódexu schengenských hraníc.

Slovenská republika víta Návrh na zriadenie novej európskej agentúry pre biomedicínsky výskum a vývoj, zámer vybudovať Európsky priestor pre výmenu údajov týkajúcich sa zdravia. SR podporuje snahy o spoluprácu v oblasti zdravotníctva a biomedicínskeho výskumu, ako aj zámery v oblasti novej farmaceutickej stratégie. Jej cieľom je zvýšiť bezpečnosť európskeho dodávateľského reťazca a zaistiť občanom bezpečné, cenovo dostupné a kvalitné lieky vrátane vytvorenia Európskeho priestoru pre zdravotné dáta, ktorý bol prioritou súčasnej Komisie od začiatku. SR sa bude zameriavať na niektoré aspekty Stratégie k budúcnosti Schengenu je to súčasťou diskusií o migračnej politike.

Nový impulz pre európsku demokraciu

V oblasti ochrany demokracie sa Európska komisia zameria na rôzne aspekty posilnenia demokracie a ochrany práv, ako napríklad boj proti rodovo podmienenému násiliu, rozšírenie európskeho zoznamu trestných činov na všetky formy trestných činov z nenávisti

a nenávisťných prejavov, jasnejšie pravidlá financovania európskych politických strán alebo opatrenia na ochranu novinárov a občianskej spoločnosti pred zneužívaním súdnych sporov. V dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti Európska komisia navrhne opatrenia na využitie plného potenciálu týchto regiónov. Európska komisia sa zaviazala vypracovať „Oznámenie o dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti“, ktorá má byť stratégiou na podporu vidieckych oblastí s cieľom navrhnuť opatrenia na využitie ich potenciálu.

Slovenská republika považuje za prioritu v tejto oblasti iniciatívu „Výmena digitálnych informácií týkajúcich sa prípadov cezhraničného terorizmu“, pretože digitalizácia cezhraničnej justičnej spolupráce prinesie zefektívnenie činnosti justičných orgánov pri potieraní a trestnej činnosti. SR sa bude aktívne zaoberať aj návrhmi v oblasti rodovo podmieneného násillia. SR bude aktívne podporovať zámery Európskej komisie v oblasti kohézie, ktorá by mala byť hnacou silou plánov obnovy a odolnosti, ako aj riešením vznikajúcich sociálnych a ekonomických problémov po pandémie ochorenia COVID-19.

12. PERSONÁLNE ZASTÚPENIE SR V INŠTITÚCIÁCH EÚ

Kategórie občanov SR pôsobiacich v štruktúrach EÚ

Volení zástupcovia – poslanci Európskeho parlamentu (EP)

V súčasnom 5-ročnom funkčnom období (2019- 2024) má SR 14 poslancov. Vo februári 2020 v súvislosti s odchodom Spojeného kráľovstva z EÚ pôvodne 13 člennú delegáciu členov EP zvolených v SR (Monika Beňová, Vladimír Bilčík, Miroslav Číž, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Robert Hajšel, Martin Hojsík, Eugen Jurzyca, Peter Pollák, Miroslav Radačovský, Michal Šimečka, Ivan Štefanec, Milan Uhrík, Michal Wiezik) rozšírila europoslankyňa Miriam Lexmann.

Národní nominanti

Zástupcovia členských krajín EÚ v EK, Výbore regiónov, Európskom hospodárskom a sociálnom výbore a pod., ich nominácia v SR podlieha schváleniu vládou.

V roku 2020 bola schválená nominácia členov slovenskej delegácie do Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na obdobie 2020 – 2025: Vladimír Bálež (Skupina 3 – Zástupcovia rôznych záujmových skupín), Miroslav Hajnoš (Skupina 2 – Zástupcovia organizácií zamestnancov), Martin Hošták (Skupina 1 – Zástupcovia organizácií zamestnávateľov), Rudolf Kropil (Skupina 3 – Zástupcovia rôznych záujmových skupín), Andrej Lasz (Skupina 1 – Zástupcovia organizácií zamestnávateľov), Emil Machyna (Skupina 2 – Zástupcovia organizácií zamestnancov), Juraj Sipko (Skupina 3 – Zástupcovia rôznych záujmových skupín), Martina Širhalová (Skupina 1 – Zástupcovia organizácií zamestnávateľov), Anton Szalay (Skupina 2 – Zástupcovia organizácií zamestnancov).

„Euroúradníci“ a zástupcovia národnej diplomatickej služby

Administrátori (AD) a asistenti (AST) v EK, EP, Generálnom sekretariáte Rady, ESVČ, Výbore regiónov a Európskom hospodárskom a sociálnom výbore.

Vyslaní zástupcovia

Národní experti, pracovníci agentúr EÚ, stážisti na dobu určitú, ktorí sú nominovaní členským štátom, ale prechádzajú výberom podľa pravidiel príslušnej inštitúcie EÚ.

Účastníci stáží

Študenti a absolventi vysokoškolského vzdelávania.

Počty občanov SR pracujúcich v štruktúrach EÚ

Celkový počet slovenských občanov pracujúcich v štruktúrach EÚ sa pohybuje okolo 750. Slovenskí občania pôsobia v EÚ **vo vybraných inštitúciách** v pozíciách administrátor, asistent, národný expert (zdroj: databázy inštitúcií EÚ):

Európska komisia	446
Európsky parlament	202
GS Rady	76
Výbor regiónov	13
ESVČ	21

Európska komisia

V EK pôsobí 446 občanov SR, ktorí majú trvalý kontrakt v tejto inštitúcii. Na manažérskych pozíciách pracuje 19 (AD12 – AD16) občanov Slovenskej republiky.

Presné počty k 31.12.2020 budú vydané v štatistickej ročenke za rok 2020 v priebehu apríla 2021. Pre možnosť porovnania SR v úspešnosti personálneho obsadenia na pozíciách administrátorov v Európskej komisii s krajinami V4, ako aj DK a FI, ktoré sú SR porovnateľné v počte obyvateľov, uvádzame v nasledujúcich tabuľkách údaje k 1.10.2020.

Personálna obsadenosť štátov V4, DK a FI na pozíciách AD09-AD12 (k 1.10.2020)

	CZ	HU	PL	SK	DK	FI	ČŠ EÚ
AD09	83	108	204	49	16	18	1710
AD10	49	60	11	32	12	23	1309
AD11	16	20	30	11	24	39	1031
AD12	8	10	22	7	36	98	1976
AD	156	198	267	99	88	178	6026
% podiel	2,588782	3,285762	4,4308	1,642881	1,460338	2,953866	100

Personálna obsadenosť štátov V4, DK a FI na pozíciách AD05-AD16 (k 1.10.2020)

	CZ	HU	PL	SK	DK	FI	ČŠ EÚ
AD05	13	28	45	14	15	14	1079
AD06	12	42	49	18	12	7	961
AD07	49	65	112	20	21	5	1761
AD08	71	87	192	50	6	15	1704
AD09	83	108	204	49	16	18	1710
AD10	49	60	11	32	12	23	1309
AD11	16	20	30	11	24	39	1031
AD12	8	10	22	7	36	98	1976
AD13	6	4	20	4	44	65	1650
AD14	7	7	12	5	14	16	667
AD15	0	4	7	2	3	2	141
AD16	1	0	0	1	0	2	30
AD	315	435	704	213	203	304	14019
% podiel	2,246951	3,102932	5,021756	1,519366574	1,448034	2,168485	100

Personálna obsadenosť štátov V4, DK a FI na pozíciách AD09-AD16 (k 1.10.2020)

	CZ	HU	PL	SK	DK	FI	ČŠ EÚ
AD09	83	108	204	49	16	18	1710
AD10	49	60	11	32	12	23	1309
AD11	16	20	30	11	24	39	1031
AD12	8	10	22	7	36	98	1976
AD13	6	4	20	4	44	65	1650
AD14	7	7	12	5	14	16	667
AD15	0	4	7	2	3	2	141
AD16	1	0	0	1	0	2	30
AD	170	213	306	111	149	263	8514
% podiel	1,996711	2,501762	3,59408	1,303735	1,750058	3,089029	100

Európsky parlament

V rámci štruktúr Európskeho parlamentu pôsobí 202 občanov SR z tohto 148 v trvalom pracovnom pomere.

Európska služba pre vonkajšiu činnosť

V rámci ESVČ pôsobí 21 občanov SR (6 na úrovni AD, z toho 4 zamestnanci národnej diplomatickej služby, 7 na úrovni AST, 4 zástupcovia na kontrakt na určitú dobu a 4 vyslaní národní experti).

Národní experti

K 31.12.2020 evidujú národné orgány štátnej správy 13 národných expertov, ktorí sú vyslaní a dočasne pôsobiaci v inštitúciách EÚ. Národní experti sú vyslaní z rezortov a iných orgánov štátnej správy nasledovne: Ministerstvo financií SR (2), Ministerstvo vnútra SR (4), Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (2), Ministerstvo hospodárstva SR (1), Generálna prokuratúra SR (3- Eurojust).

Program Erasmus pre verejnú správu

Cez program Erasmus pre verejnú správu je otvorená možnosť na krátkodobú stáž informačného charakteru o fungovaní európskych inštitúcií určená pre mladých štátnych zamestnancov, ktorí s európskou agendou pracujú od 6 mesiacov do 5 rokov. Doba trvania stáže je 10 dní a počet miest pre každú členskú krajinu je pevne daný. Každý rok sa uskutočňujú 3 stretnutia, **tento rok sa z dôvodu pandémie COVID -19 uskutočnilo len jedno**. Na tento druh stáže môže SR nominovať max. 4 kandidátov ročne v marcovom termíne sa zúčastnili dvaja zástupcovia ÚOŠS.

ZÁVER

Rok 2020 bol pre EÚ kľúčovým nielen z dôvodu prijímania bezprecedentných opatrení na boj s pandémiou ochorenia COVID-19 a jej následkami, ale aj vďaka iným strategickým rozhodnutiam, ako dosiahnutie dohody na navýšenie klimatických ambícií EÚ, viacročnom rozpočte EÚ na roky 2021-2027, či fungovaní budúcich vzťahov EÚ so Spojeným kráľovstvom. Tieto zásadné výstupy európskeho rozhodovacieho procesu 2020 ovplyvnia smerovanie EÚ a jej členských štátov v dlhodobom horizonte. V žiadnej z uvedených tém sa konsenzus medzi členskými štátmi a následne medzi inštitúciami EÚ nerodil ľahko. O to bohatším bol však rok 2020 o možnosť reflexie procesov a fungovania EÚ.

Politika vo vzťahu k EÚ začína doma. Slovenská republika má ako iné členské štáty možnosť ovplyvňovať smerovanie európskych politík. Miera našej úspešnosti v rámci výsledkov európskeho rozhodovacieho procesu do výraznej miery závisí práve od včasnej a kvalitnej prípravy na národnej úrovni. Na európskej úrovni musí SR svoje národné pozície prezentovať koherentne naprieč formáciami Rady EÚ a následne na zasadnutiach Európskej rady. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2020 až 2024, sa témou posilnenia vlastníctva európskych tém naprieč rezortami extenzívne zaoberá. Základom je ingerencia a prepojenosť európskej a domácej agendy v rámci každého ústredného orgánu štátnej správy, využívanie existujúcich rezortných štruktúr, akými sú rezortné komisie pre záležitosti EÚ resp. ich strategická rezortná úroveň a zároveň aktívna participácia v rámci existujúceho vnútroštátneho koordinačného mechanizmu na tvorbu národných pozícií k európskym témam. Využívanie zasadnutí medzirezortnej Komisie pre európske záležitosti na expertnej úrovni, ako aj jej strategickej úrovne, pomáha Slovenskej republiке pri stanovovaní národných priorít a ich presadzovaní, a to tak v kontexte európskej agendy v rámci EÚ, ako aj prostredníctvom EÚ vo vzťahu k tretím krajinám. Príkladom inovatívneho konkrétneho zhmotnenia ambícií programového vyhlásenia vlády je zriadenie Rady vlády Slovenskej republiky pre Európsku zelenú dohodu v novembri 2020. Do budúcnosti je žiadúce ďalšie posilnenie vlastníctva európskej agendy aj prostredníctvom pravidelnej diskusie členov vlády Slovenskej republiky k zasadnutiam Európskej rady, resp. iným profilovým témam. Významnú súčasť tvorby národných pozícií v rámci európskej úrovne rozhodovania a európskej agendy vo všeobecnosti predstavuje spolupráca s Národnou radou SR, prioritne s Výborom pre európske záležitosti, resp. výbormi NR SR podľa gesčnej príslušnosti jednotlivých rezortov. Dôležitý vektor pre posilnenie vlastníctva európskych tém predstavuje aj spolupráca s sub-národnou úrovňou v línii so zásadou subsidiarity s cieľom budovania synergií.

Úspešné presadzovanie našich záujmov ovplyvňuje aj schopnosť generovať a mobilizovať partnerov a podporovateľov. Slovenská republika svoje pozície v uplynulom roku presadzovala najmä v rámci regionálnych formátov, akými sú Vyšehradská skupina (V4 – ČR, Maďarsko, Poľsko, SR) alebo Slavkovský formát (S3 – ČR, Rakúsko, SR), ale do popredia sa dostala potreba formovania krátkodobých tematických aliancií pri jednotlivých rozhodnutiach, ako napríklad vyjednávanie o podobe viacročného finančného rámca na roky 2021 až 2027 v rámci Skupiny priateľov ambicióznejšej Európy. V roku 2020 pokračoval aj trend presunu závažnejších rozhodnutí, ktoré by spadali do kompetencií jednotlivých formácií Rady EÚ, na úroveň Európskej rady, kde je potrebný konsenzus lídrov členských štátov. Jedným z dôvodov je obava členských štátov so závažnými námietkami o ich prehlasovaní na pôde Rady EÚ, ak sa tam rozhodnutie prijíma len jednoduchou alebo kvalifikovanou väčšinou. Z pohľadu Slovenskej republiky procesná stránka fungovania EÚ výrazne znížila svoju predvídateľnosť, čo komplikuje prípravu národných pozícií pred jednotlivými zasadnutiami.

Tvorbu európskej politiky významne ovplyvňuje aj spolupráca SR s inštitúciami EÚ, osobitne s Európskym parlamentom a Európskou komisiou, či už z národnej úrovne, politickej alebo

expertnej, resp. prostredníctvom Stáleho zastúpenia v Bruseli. Pravidelný dialóg naprieč riaditeľstvami EK a EP je nevyhnutnosťou. Takisto je žiadúce na národnej úrovni lepšie využívať verejné konzultácie, ktoré EK pravidelne organizuje v procese vytvárania svojich politík a navrhovania právnych predpisov a ktoré umožňujú vyjadriť názor na rôzne aspekty právnych predpisov a politík EÚ pred tým, ako Komisia vypracuje konečné znenia svojich návrhov.

Rozhodnutia, prijímané v rámci európskeho rozhodovacieho procesu, ovplyvňujú každodenný život našich občanov. Je preto dôležité vytvárať priestor na diskusiu o EÚ, kde občania, odborná verejnosť a politická reprezentácia môže vyjadriť svoje názory, očakávania a prichádzať s novými myšlienkami. Z tohto pohľadu bude plánovaná Konferencia o budúcnosti Európy v 2021 príležitosťou pre pomenovanie súčasných výziev a ich riešení a v neposlednom rade príležitosťou zadefinovať nový naratív pre EÚ v 21. storočí.